

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์
สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

A GUIDELINE OF LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP HONESTY
CHARACTERISICS OF JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS UNDER
NONTHABURI SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

พระสุรียณ กตทีโป (ทับโชติ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์
สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓
จังหวัดนนทบุรี

พระสุรียณ กตทีโป (ทับโชติ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Guideline of Learning Management to Develop Honesty
Characteristics of Junior High School Students under
Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office 3

Phra Suriyon Katadipo (Tubchot)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “แนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดมัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมปурณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. วิชชุดา หุ่นวิไล)

กรรมการ

(รศ. ดร. สมศักดิ์ บุญปุ)

กรรมการ

(พระมหาสมบัติ ชนปญโญ, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร. สมศักดิ์ บุญปุ

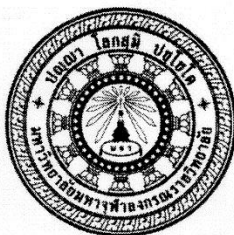
ประธานกรรมการ

พระมหาสมบัติ ชนปญโญ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสุริยน กตทีโป)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “แนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดมัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. วิชชุดา หุ่นวิไล)

กรรมการ

(รศ. ดร. สมศักดิ์ บุญปุ)

กรรมการ

(พระมหาสมบัติ ชนปญโญ, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร. สมศักดิ์ บุญปุ

ประธานกรรมการ

พระมหาสมบัติ ชนปญโญ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสุรียน กตทีโป)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี
- ผู้วิจัย** : พระสุรียน กตทีโป (ทับโชติ)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู, พธ.บ. (มานุษยสังคมศาสตร์),
M.A. (Political Science), Ph.D. (Social Science).
- : พระมหาสมบัติ ชนปญโญ, ดร., พธ.บ. (พุทธศาสนา),
M.A. (การบริหารการศึกษา), Ph.D. (พุทธบริหารการศึกษา).
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” ใช้วิธี
วิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย ๑).การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้
แบบสอบถามนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัด
นนทบุรี จำนวน ๓๗๕ คน ๒).การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิและให้ข้อมูลหลัก ๕ คน ผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า

๑.สภาพปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียน จากผลการสำรวจ
พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ
“ตนเอง” และ “ผู้อื่น” โดยภาพรวมทั้ง ๒ อย่าง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๒) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง ๒ อย่าง

๒.หลักและวิธีการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ
เป้าประสงค์ของโรงเรียนซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศของโรงเรียน ส่วนมากมีวิสัยทัศน์ที่เน้นการ
ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียน และได้กำหนดให้คุณธรรมเป็นเป้าหมายหลัก และกำหนด
ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามี
ส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ทั้ง ๘ ด้าน หลักธรรมที่สามารถนำมา
สนับสนุนความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ ประกอบด้วยหลักธรรม ๑)หลักธรรม
ว่าด้วย หิริ โอตตัปปะ ๒)หลักธรรมว่าด้วยสุจริต ๓ และ ๓)หลักธรรมว่าด้วยมรรคมืองค์ ๘

๓.แนวทางการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกต่างหากจาก กลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ

แนวทางที่ ๒ การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสม เป็นการ บูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมจริยธรรม

แนวทางที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำซ้ำไปซ้ำมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ ๔ การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน ให้แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามวาระ ไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อาจเป็น กิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของ นักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและ เยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรม พัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่างๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นผลักดัน ให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

- Thesis Title** : A Guideline of Learning Management to Develop Honesty Characteristics of Junior High School Students under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office 3
- Research** : Phra Suriyon Katadipo (Tubchot)
- Degree** : Master of Art. (Buddhist Educational Administration)
- Thesis Advisory Committee**
- : Assoc. Prof. Dr. Somsak Boonpoo, BA, (Anthropology), M.A. (Political Science), Ph.D. (Social Science).
 - : Phramaha Sombat Thanapanyo Dr., BA, (Buddhist), M.A., (Education Administration), Ph.D., (Buddhist Education Administration).
- Date of Graduation** : March 19, 2019

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the state of desirable characteristics development of students, 2) to study principles and methods of learning management, and 3) to propose a guideline of honesty characteristics development of junior high school students under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office 3. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 375 samples and the qualitative data were obtained from in-depth interviews with 5 key-informants.

The results of the study found that:

1. The state of desirable characteristics development of students was at a moderate level overall and in aspects.
2. In principles and methods of learning management, schools set up vision, mission, and goal of the schools. Mostly, vision was focused on moral and ethic promotion and the schools also had strategy to promote it. The school administrators, teachers, students' parents, and community participated in students' desirable characteristics development. The Buddhist principles used in supporting honesty development were moral shame, moral dread, 3 right conducts, and the Eightfold Path.

3. The guidelines of honesty characteristics development of junior high school students under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office 3 were as follows:

3.1 To develop the moral course separate from the course contents in present curriculum.

3.2 To integrate desirable characteristics development activities in every subject contents in order to develop knowledge and characteristics of students together.

3.3 To arrange extra-curricular activities regularly to enhance desirable characteristics of students.

3.4 To arrange special activities other than extra-curricular activities in occasions to remind students in developing themselves. These activities should cooperated by school, temple, family, and community and there should be regular evaluation to follow up students' development and to lead to sustainable development.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ก็เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดี จาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และพระมหาสมาบัติ ธนปญโญ ดร., กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ คำชี้แนะ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ พระอุดมสิทธินายก รศ.ดร., พระครูโสภาสนนทกิตติ ดร., และเจริญพร ขอบคุณ ดร.บุญเชิด ขำนิศาสตร์, รศ.ดร.ผดุง วรรณทอง, รศ.ดร.เดช ชูจันอัด ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี ของเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งคำแนะนำที่เอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณ พระครูกิตติญาณวิสิฐ ดร.ประธานกรรมการ และเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล ผู้ทรงคุณวุฒิ, รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู กรรมการและเลขานุการ, รศ.ดร.สิน งามประโคน กรรมการ การสอบป้องกันงานวิทยานิพนธ์ ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ พระครูโสภาสนนทกิตติ ดร., (ศักดิ์ดา โสภาโส) เจ้าอาวาสวัดจันทร์ เจ้าคณะอำเภอบางกรวย ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษา และเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษารุ่นที่ ๑๒ ทุกรูป/คน ที่คอยช่วยเหลือด้านร่างกายและแรงใจด้วยดีเสมอมา

และขอเจริญพรขอบคุณ นายวรพงษ์ เถาว์ชาลี, นายณรงค์ศักดิ์ สันทัดเลาชา, และนายภราดร สังข์รัตน์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนผู้อำนวยการ ผู้บริหาร คณะครู เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี, โรงเรียนเบญจมราชาานุสรณ์, โรงเรียนรัตนานิเบศร์, โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม, โรงเรียนศรีบุญยานนท์ ทุกคน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม พร้อมอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี

พระสุริยน กตทีโป (ทับโชติ)

๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	๗
สารบัญภาพ	๗
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของงานวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๑๖
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีหลักกรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต	๒๔
๒.๔ บริบทการศึกษา	๓๘
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๐
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๕๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๑
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๒
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๓.๖ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๕๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ข้อมูลทั่วไป	๕๘
๔.๑ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี	๕๙
๔.๑.๑ วิเคราะห์ข้อมูลตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	๕๙
๔.๑.๒ วิเคราะห์แบบสอบถาม	๖๑
๔.๑.๓ ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี	๗๐
๔.๒ ผลการศึกษาหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	๗๖
๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์	๗๖
หลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต	๗๖
ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	๗๘
หลักธรรมที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต	๗๙
๔.๓ เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ นนทบุรี	๘๓
๔.๔ องค์กรความรู้จากการวิจัย	๘๔
บทที่ ๕ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๘๙
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๙
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๘
บรรณานุกรม	๙๙
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการวิจัย	๑๐๓
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์การวิจัย	๑๐๘
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๑๑๒
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม	๑๑๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๔.๑	ปัจจัยส่วนบุคคล	๕๙
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประพจน์ตรงตามความเป็นจริง ต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัด นนทบุรี ภาพรวมทั้ง ๒ อย่าง	๖๑
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ภาพรวมทั้ง ๓ ทาง	๖๒
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ภาพรวมทั้ง ๓ ทาง	๖๓
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย”	๖๔
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางวาจา”	๖๕
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางใจ”	๖๖
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางกาย”	๖๗
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางวาจา”	๖๘
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพจน์ตรง ตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางใจ”	๖๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๑ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย”	๗๐
๔.๑๒ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางวาจา”	๗๑
๔.๑๓ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ”	๗๒
๔.๑๔ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรง ตามความเป็นจริง “ทางกาย”	๗๓
๔.๑๕ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรง ตามความเป็นจริง “ทางวาจา”	๗๔
๔.๑๖ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรง ตามความเป็นจริง “ทางใจ”	๗๕

สารบัญรูปร่างภาพ

ภาพที่	หน้า
๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔
๒ แสดงความสัมพันธ์ของความสุจริตกับการป้องกันการคอร์รัปชัน	๒๙
๒ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๐
๓ แสดงการกำหนดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๒
๔ แสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	๕๖
๕ วิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วย หิริ โอตตัปปะ ที่สามารถนำมาสนับสนุนคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ความซื่อสัตย์สุจริตต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ	๗๙
๖ วิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วยสุจริต ๓ ที่สามารถนำมาสนับสนุนคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ความซื่อสัตย์สุจริตต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ	๘๑
๗ วิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วยมรรคมืด ๘ ที่สามารถนำมาสนับสนุนคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ความซื่อสัตย์สุจริตต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ	๘๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นจริยธรรมที่จำเป็นต้องมีในตัวบุคคล ถ้าคนในสังคมมีความซื่อสัตย์จะทำให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ เนื่องจากคนในสังคมมีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีการแบ่งปัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน^๑ ได้ให้ความหมายของคำว่า ซื่อสัตย์หมายถึง ความประพฤติตรง จริ่งใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกหลวง ลักษณะของคนที่มีความซื่อสัตย์ คือ คนที่เป็นคนตรง มีการประพฤติและมีการแสดงออกทางพฤติกรรมด้วยความจริงใจ ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นจริยธรรมหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งบุคคลพึงจะมีไว้เป็นคุณสมบัติของตน ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความจริงใจ ซื่อตรง ทำจริง เป็นผู้ที่มิเกียติเชื่อถือได้ และความซื่อสัตย์เป็นธรรมอันประเสริฐที่สุดที่บุคคลพึงมี ในปัจจุบันปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการกระทำของเด็ก และเยาวชนส่วนมากเป็นการกระทำที่แสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ดังที่ได้ทำรายงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสอดคล้องกับกฤตรินทร์ นิมทองคำ^๒ ได้สำรวจนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนโยเซฟคอนเวนต์ พบว่า มีปัญหาความซื่อสัตย์ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ ลอกงานเพื่อน ทุจริตในการสอบ พุดเท็จ ลักขโมย เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ตรงต่อเวลา ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งหากทำพฤติกรรมเหล่านี้บ่อยๆ จนเกิดความเคยชินเด็กจะคิดว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยไม่มี ความผิด จะทำให้เด็กติดนิสัยกระทำสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ต่อไป

และจากการรายงานของคณะกรรมการการศึกษา และวัฒนธรรมวุฒิสภา พบว่า เด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นในทางที่ไม่ควร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ไม่มีความละเอียดต่อการประพฤติทุจริต ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รู้จักพอขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีค่านิยมทางวัตถุฟุ้งเฟ้อ คนที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมี

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน”, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์), ๒๕๕๒, หน้า ๒๘๒.

^๒ กฤตรินทร์ นิมทองคำ, “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเซนโยเซฟคอนเวนต์”, (กรุงเทพมหานคร: “วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๙.

ศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นอารยชน จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ สุจริต ๓ ประการ ดังนี้คือ

กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ต้องห้ามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้น การบีบบังคับ เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอาไรต์ เอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของ ผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

วาจสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ต้องห้ามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้น การพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการ พูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหล เพื่อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ต้องห้ามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วกว้างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่เมตริ มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความ เห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็น ธรรมดาของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน เราจึงควรมีจิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มีเมตตาไมตรี ต่อกัน ในฐานะที่เราเป็นสิ่งแวดล้อมของเพื่อนมนุษย์ เราจึงต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทางสังคม นับตั้งแต่การอยู่ร่วม กันในครอบครัว เราทุกคนควรเป็นผู้ที่มีวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการ จัดการเรียนรู้อุเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้นักเรียนเป็นคน เก่ง คนดีมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีความสุขในสังคม การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้กับนักเรียนจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการวางรากฐานในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์กล่าวคือ ถ้าบุคคลเป็นคนดีมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาทั้งตัวบุคคล และสังคมไทยให้เจริญในทุกๆด้าน ทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ควบคู่กับคุณธรรมและ จริยธรรม มีจิตสำนึก ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ ไปใช้เป็นแนวทาง ในการศึกษาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อเป็นข้อมูล และเป็นประโยชน์ในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ในวัยรุ่นต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ในปัจจุบัน มีสภาพปัญหา เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พร้อมหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามตำราจิตวิทยา ตำรา คู่มือ การจัดการเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ **ขอบเขตด้านเนื้อหา** จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉพาะ “ด้านความซื่อสัตย์สุจริต”^๓

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, พุทธศักราช ๒๕๕๑.

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๕ โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด ๗,๒๘๖ คน ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๕ คน ผู้วิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) โดยเทียบตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)^๔ ดังนี้

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑.	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	๑,๙๑๕	๘๕
๒.	โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์	๑,๓๙๓	๗๑
๓.	โรงเรียนรัตนาธิเบศร์	๑,๐๒๓	๖๗
๔.	โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม	๑,๗๔๘	๘๓
๕.	โรงเรียนศรีบุญยานนท์	๑,๒๐๗	๖๙
	รวม	๗,๒๘๖	๓๗๕

ภาพที่ ๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย สถานภาพปัจจุบัน อายุ วุฒิการศึกษา ทางธรรม (ธรรมศึกษา/เปรียญธรรม) ระดับชั้นปีที่เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียน ประกอบด้วย ๑.การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ๒.การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรตาม คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๕ โรงเรียน ได้แก่ ๑) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี, ๒) โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์, ๓) โรงเรียนรัตนาธิเบศร์, ๔) โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม, ๕) โรงเรียนศรีบุญยานนท์

^๔ Krejcie, Robert V, and Morgan, Daryle W, Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Measurement, v 30, (1970), p 607-610.

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะใช้เวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

แนวทาง หมายถึง ทางปฏิบัติที่ควรทำ หรือ ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว, ครรลอง, หนทาง, วิธีทาง

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณลักษณะ การสร้างองค์ความรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นคุณลักษณะที่โรงเรียน ชุมชน หรือสังคม ต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ ประพฤติตรงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

กายสุจริต หมายถึง ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งามถูกต้องทางกาย ๓ อย่างเรียกว่า กายสุจริต

วาจาสุจริต หมายถึง ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจาหรือการพูด

มโนสุจริต หมายถึง ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

การประพฤติ หมายถึง ความเป็นไปอันเกี่ยวข้องด้วยการกระทำหรือปฏิบัติตน,การทำตาม, เหตุต้นเค้า ทำตาม, ปฏิบัติ, เช่น ประพฤติธรรม; กระทำ, ดำเนินตน, ปฏิบัติตน, เช่น ประพฤติดี ประพฤติชั่ว

นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา บางครั้งอาจใช้ในความหมายกว้าง หมายถึง ผู้ศึกษาในสถานศึกษาทั้งหมด

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง การศึกษาหลังระดับประถมศึกษา คือ ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑. ได้ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๒. ได้ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการประพฤติตนตามความเป็นจริงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ที่มีสถานภาพปัจจุบัน อายุ วุฒิทางธรรม และระดับชั้นเรียน พร้อมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะ

๑.๖.๓. ได้ผลการศึกษาการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๔ นำผลที่ได้จากการวิจัย เสนอเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร วารสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่ใช้พัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต
- ๒.๔ บริบทการศึกษาของไทย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้

๒.๑.๑ ความหมายของแนวทางการจัดการเรียนรู้

ทิตนา แคมมณี ให้แนวทางไว้ว่าการสอน หมายถึง การสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (participation) กับปรัชญาเบื้องต้นของ การจัดการศึกษาที่ว่าต้องจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาครบทั้ง ๔ ด้าน คือด้านร่างกายด้านอารมณ์ด้านสังคม และด้านสติปัญญาจึงจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี^๕

วัฒนาพร ระงับทุกข์ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน คือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนา “ผู้เรียน” ให้เกิดคุณลักษณะที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่ต้องการอย่างได้ผล^๖

^๕ ทิตนา แคมมณี, การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๐), บทนำ

^๖ วัฒนาพร ระงับทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพมหานคร: คอมพิวเตอร์กราฟฟิค, ๒๕๕๒), หน้าที่ ๗

ประเวศ วะสี กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ในสถาน การณ์จริง สถานการณ์ ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้งครูจัดให้นักเรียนได้ เรียนรู้จากประสบ การณ กิจกรรมและการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรือ อารมณ์ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณด้วย^๗

โกวิท ประวาลพุกษ์ กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งหลาย ที่สำคัญที่สุด คือต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเอง ผู้เรียนจะต้องกำหนดเองตัดสินใจว่าเขาจะไปทางไหน ไปอย่างไร เพราะฉะนั้นตรงนี้จึงเป็นที่ มาของการเรียนรู้ที่เราเรียกว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการทั้งหลาย ที่สำคัญที่สุดคือผู้สอนต้องรู้จักการจัดเงื่อนไข^๘

ศาสตราจารย์โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ ซึ่งแบ่ง เป็นประเด็นสำคัญได้ ๓ ประการคือ ^๙

๑) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และพัฒนาตนเองได้หมายความว่าจัดการศึกษาจะต้องคำนึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในมาตรา ๔ ศักดิ์ ศรี ความเป็นมนุษย์สิทธิเสรี ภาพของบุคคลย่อม ได้รับ ความคุ้มครองค่าว่าศักดิ์ ศรี ความเป็นมนุษย์ หมายถึงมนุษย์เป็นผู้ทรงสิทธิ์ในชีวิตของตน มนุษย์มีฐานะเป็นผู้พร้อมที่จะพัฒนาได้พร้อมกับมี ศักยภาพที่ จะร่วมกับมนุษย์อื่นพัฒนาสังคมใดมนุษย์มีอิสระที่จะพัฒนาตนเองและตามรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๓ วรรคแรกว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐบาลจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” การจัดการ ศึกษาดังกล่าวต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนต้องเจริญเติบโต ตามศักยภาพและสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ สร้างบุคคลแห่ง การเรียนรู้ คิดเป็น พึ่งตนเองได้เอื้อต่อการดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม

๒) ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดการจัดการเรียนรู้ โดยให้โอกาสแก่ ผู้เรียนได้ค้นพบ ความรู้เอง โดยมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตที่มีความหมายแก่ตนเองการเรียนรู้ที่มีพลังความคิดมากที่สุด เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมี สวนร่วมในการสร้างสิ่งที่ดีมีความหมายต่อตนเอง สิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ

^๗ ประเวศ วะสี, *วิสัยทัศน์ของกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, (วิชาการ, ๒๕๔๒), หน้าที่ ๘ - ๑๑.

^๘ โกวิท ประวาลพุกษ์, *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๓), หน้าที่ ๔.

^๙ Multiple intelligences, (H. Gardner), Available, [ออนไลน์]: <http://tip.psychology.Org/gardner.html>, (๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑).

และด้านกระบวนการเรียนรู้ผู้จัดต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์สิทธิหน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการออกแบบกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีความหมายเป็นระบบและที่สำคัญที่สุดต้องเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓) กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ กระบวนการเรียนรู้ คือการค้นหากิจกรรมปฏิบัติแสดงว่ารู้จริงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องตรงกับสภาพจริงในวิถีชีวิตของผู้เรียนในชุมชนและสังคม บรรยากาศการเรียนรู้ สอดคล้อง กับการดำรงชีวิตใช้สื่อที่ หลากหลายเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจของ ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ ใช้สมองทุกส่วน (whole brain approach) มีส่วนร่วมเสนอกิจกรรม และลงมือ ปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นตอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพราะแต่ละบุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน ซึ่งการ์ดเนอร์ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของสติปัญญา และได้จำแนกความสามารถของตนได้ ๑๐ ประเภท คือด้านภาษาตรรกะและคณิตศาสตร์ ดนตรี การเคลื่อนไหวศิลปะ/มิติสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล/การสื่อสารความรู้สึก/ความลึกซึ้งภายในจิตใจความเข้าใจธรรมชาติด้านจิตวิญญาณ (spiritual) และด้านจิตนิยม (existential) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ หลากหลายเหมาะสมกับความสนใจและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนจะส่งผลการสร้างเสริมศักยภาพ ความเก่งหรือความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคลตาม ธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ

สมเด็จพระพรหมบุญ ได้กล่าวอัญเชิญพระราชดำรัสตอนหนึ่งของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีดังนี้ “แนวโน้มการศึกษาในทศวรรษหน้าอีก อย่างหนึ่งที่มีมักจะได้ยินได้ฟังกันอยู่ทุกวันนี้คือการศึกษานักเรียนเป็นศูนย์กลาง ใน ๒-๓ วันนี้ ไปที่ไหนรู้ว่าเป็นอย่างไรก็ต้องแต่งเอาเอง เข้าใจว่าวิธีการสอนหนึ่งของการศึกษาที่นักเรียนหรือ เด็กเป็นศูนย์กลางนี้ เป็นสิ่งที่สอนกันมานานแล้ว ตอนข้าพเจ้าเด็กๆ ก็เคยได้ รับการศึกษแบบนี้ คือ ครูเอาใจใส่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ และการศึกษา ๔ อย่างคือ พุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา”^{๑๐}

สุภภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ต้องเริ่มจากความ ต้องการและมีมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในการสร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ อย่านำให้ผิดธรรมชาติของความเป็นจริงต้องเป็นไปตามชีวิตของผู้เรียน ให้ผู้เรียนร่วมกันเลือกสรรจัดสร้าง ความพอใจไม่จำกัดพื้นที่การเรียนรู้เพียงแค่ห้องเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียน เลือกแหล่งการเรียนรู้ที่ หลากหลายวิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าแนวคิดใน

^{๑๐} สมุณทา พรหมบุญ และคณะ, **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๐), หน้าที่ ๑๔.

การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการมุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด มีส่วนร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม^{๑๑}

สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ มีความหมายหลายอย่างเช่น หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ การฝึกให้ผู้เรียนคิด แก้ปัญหาต่างๆ การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การสร้างหรือจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การแนะแนวทาง แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สรุปแล้ว การสอนจะมีลักษณะดังนี้ คือ มีการจัดดำเนินการของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้โดยผู้เรียน ทำกิจกรรมที่ อาศัยกระบวนการ (process) ของสมอง เช่น ฟัง อ่าน พูดเขียน โยงความสัมพันธ์ เปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความรู้ดังกล่าวผลการเรียนรู้อาจอยู่ในรูปของความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การประเมินผล การจัดดำเนินการของผู้สอนอาจอยู่ในรูปบรรยายอธิบาย สาธิต หรือปฏิบัติให้ดูให้อ่านเนื้อหาสาระให้อภิปรายให้ทำแบบฝึกหัดให้ศึกษาจากสื่อต่างๆ

๒.๑.๒ ความสำคัญของแนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี ๑.ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม โดแกครอบครัว ชุมชนชาติและสังคมโลกรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและ ระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ๒.ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ๓.ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ๔.ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ๕.ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข^{๑๒}

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ๑)จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ๒)ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ๓)จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้

^{๑๑} สุภภรณ์ มั่นเกิดวิทย์, ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๓), หน้าที่ ๑๒๒.

^{๑๒} กรมสามัญศึกษา, (๒๕๕๖), หน้าที่ ๑๒-๑๖.

เรียนรู้ จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ๔)จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ๕)ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ๖)การจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์หอศิลป์สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๖ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติกการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อและให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบพิจารณาด้วย

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา ๒๘ หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตาม มาตรา ๑๐ วรรคสองวรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลายทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพสาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ความคิด ความสามารถความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา ๒๙ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและ สถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการ

ต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งทำวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติหมวด ๔ จะสำเร็จได้นั้นถือว่า ครูเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูในฐานะผู้ทำหน้าที่ผู้จัดการหรือผู้กำกับการเรียนรู้ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน จะต้องเอาชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้งและมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า ในการเรียนรู้ที่แท้จริงจะต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เสนอในสิ่งที่ อยากรู้ไม่ใช่ครูอยากสอน เลือกรูปแบบ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูไม่ควรกำหนดรูปแบบวิธีการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ให้นักเรียน แต่ควรค่อยส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความอยากใคร่รู้ เสาะแสวงหาแหล่งเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา แล้วเราจะพบว่าบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนมีโอกาสเลือกและมีส่วนร่วมตลอดทุกขั้นตอน เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติผู้เรียนมีความสุขกับสิ่งที่ค้นพบสู่องค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นความรู้ที่มีความหมายและถาวร

๒.๑.๓ องค์ประกอบของแนวทางการจัดการเรียนรู้

ประพันธ์ ศิริสุขเขารัจ กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนที่ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าเป็นกลยุทธ์ในการสอนรูปแบบใหม่ เพื่อเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักการสอนดังนี้^{๑๓}

๑) มีกิจกรรมหลากหลายที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้รับการสอน ต้องตอบสนองวิธีการทำงานของสมอง (whole brain approach) ที่แตกต่างกัน ลักษณะของจิตวิทยาที่ ต่างกัน

๒) การสอนที่เน้นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง เช่น การคิดอย่างมีการวิเคราะห์โดยใช้หลักเหตุผลตรรกะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์การคิดอย่างอภิปัญญา ฯลฯ

๓) การสอนแบบบูรณาการวิชาต่างๆเข้าด้วยกัน

๔) ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนควรมีสิทธิในการกำหนดทิศทางใน การเรียนรู้เสนอสิ่งที่อยากเรียนรู้

^{๑๓} ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ,การพัฒนาการคิด, (กรุงเทพมหานคร: ๙๑๑๙ เทคนิคพรินต์ติ้ง, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ

๕) ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมทั้งกับสังคม และสังคม ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๖) การพัฒนาหลักสูตรการวางแผนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้อันสอดคล้องกัน

๗) เน้นการสอนทั้งรูปแบบการเรียนรู้โดยจิตใต้สำนึก (subconscious) และจิตสำนึก (conscious)

๘) เวลาในการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นเวลาที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออก หรือทำกิจกรรม ครูลดบทบาทการควบคุมและการใช้เวลากับดูแลสั่งสอน ๙. การสอนไม่จำเป็นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีได้แก่

๑.บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ครูควรพัฒนาและจัดอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีอย่างหนึ่งของการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

๒. การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทุกเวลาต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิตการสอน ในยุคปัจจุบันจะต้องเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ใช่การเรียนแบบมีครูสอน ครูจะช่วยให้เพียงช่วงหนึ่งของชีวิตจะต้องเรียนด้วยตนเอง

๓. ผลของการเรียนรู้นั้นผู้เรียนสามารถนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติจริงในชีวิตได้ ดังนั้น สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง สร้างความรู้เอง และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเน้นว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างแท้จริง

๔. การเรียนรู้ที่ดี จะเกิดการปฏิบัติจริงด้วยการสัมผัส และสัมพันธ์โดยผู้เรียนเอง คือผู้เรียนควรจะได้มีโอกาสสัมผัสของจริง สถานการณ์จำลองการได้ทดลองทำ การได้ร่วมในกระบวนการกลุ่ม จะทำให้ผู้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันในสังคม และการแก้ปัญหาของชีวิตได้อย่างมีสติและใช้ ปัญญา กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner centered) ของการพัฒนา ให้ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการและให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินกิจกรรมการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพโดยครูเป็นผู้จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้

๕. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทที่มีอยู่อย่างมากมายหลายสาขามีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน การจัดกิจกรรมการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น จะนำเอาทรัพยากรอันมีค่าของท้องถิ่นและภูมิปัญญาของท้องถิ่นชาวบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น ด้านอาชีพเกษตรกรรม ดนตรีวรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อันจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จัก ท้องถิ่นของตน เกิดความรักผูกพันกับท้องถิ่น รวมทั้งใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพด้วย

๖. การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ใช่อยู่ที่ การสอนและระยะเวลาที่ยาวนาน แต่แก่นแท้ของการเรียนอยู่ที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนควรเป็นการบวนการที่จัดให้ผู้เรียนได้รู้จักการเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้รูปแบบและเทคนิควิธีที่หลากหลาย หลักการเรียนรู้ที่สำคัญ การจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการหลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนี้

๑) การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีของทฤษฎีเชิงระบบ (system approach) วิธีการเชิงระบบ คือ การนำเอาองค์ประกอบหลายๆ ส่วนมารวมกันอย่างมีความสอดคล้องสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน จนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยทั่วไป องค์ประกอบที่สำคัญของวิธีการเชิงระบบจะมีอยู่ ๓ ส่วน คือ (๑).ปัจจัยหรือสิ่งที่นำเข้า: Input (ได้แก่ความรู้และกระบวนการเรียนการสอนที่ ครูจัดให้แก่ผู้เรียน) (๒).กระบวนการ: Process (ได้แก่กระบวนการที่ผู้เรียนนำความรู้จาก Input ไปขยายผล หรือทดลองใช้กับชีวิตจริง) (๓).Output: ผลผลิตหรือผลสำเร็จขั้นสุดท้ายตามที่คาดหวัง คือผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการนำความรู้นั้นไปขยายผลหรือทดลองกับชีวิตจริงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีของทฤษฎีเชิงระบบ (system approach) คือ การจัดองค์ประกอบที่เป็นกิจกรรมสำคัญของการเรียนการสอนไว้ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์และ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้รูปแบบของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีเชิงระบบ ได้กำหนดองค์ประกอบที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ สอดคล้องสัมพันธ์กันไว้ ๘ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ ค้นหาปัญหา(แท้) คือปัญหาที่มาจากเหตุ ขั้นที่ ๒ กำหนดความต้องการ (ที่เป็นรูปธรรม) ขั้นที่ ๓ กำหนดจุดประสงค์ (ที่ปฏิบัติได้) ขั้นที่ ๔ กำหนดหัวข้อเนื้อหา (ที่เป็นรูปธรรม) ขั้นที่ ๕ กำหนดกระบวนการเรียนการสอน เทคนิค สื่อและเวลาที่ ครอบคลุม I-P-O ขั้นที่ ๖ การตรวจสอบประสิทธิภาพเบื้องต้น ขั้นที่ ๗ การสอน ขั้นที่ ๘ การประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอน

๒) การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (learner centered) การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ตรงกับความรู้ และตามระดับความสามารถ (self-paced learning) หรือเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนและทำกิจกรรมในสิ่งที่ ตรงกับสภาพปัญหาของตนเอง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้กับชีวิตของตนเองโดยเน้นกระบวนการและ กิจกรรมที่หลากหลายทั้งกระบวนการกลุ่ม และศึกษาด้วยตัวเอง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดจึงเป็นการเรียนการสอนที่ยอมรับความรู้ความสามารถ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักโดยครูเป็นผู้ร่วมวางแผน เป็นผู้ให้คำแนะนำในฐานะผู้มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าแต่การวางแผนการเรียนจริงๆ นั้นต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสูงสุดโดยมีขั้นตอน ดังนี้ (๑) ครูศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้เรียน (๒) ผู้เรียนและครูร่วมกันวางแผนในเรื่องที่จะเรียน (๓) ผู้เรียนทำ

ความเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียนรู้ก่อนเริ่มกิจกรรมการสอน (๔) ผู้เรียนและครูร่วมกันกำหนดเนื้อหากิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนรวมทั้ง ประเมินผลการเรียนรู้ (๕) ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สามารถนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยกิจกรรมที่จัดควรมีความหลากหลายเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ (๖) ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองจากจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๓) การเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic learning) การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษใหม่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นการเสริมสร้างให้มนุษย์ สามารถสร้างความรู้ความสามารถและปัญญาด้วยตนเอง โดยครูและผู้เรียนเป็นผู้ร่วมกันวางแผนการเรียนสิ่งที่เรียนมาจากความต้องการของผู้เรียนเองการจัดการเรียนการสอนในลักษณะ ดังกล่าวจะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตอบสนองชีวิตจริงได้ เป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยคำนึงชีวิตและองค์ความรู้ของผู้เรียนที่มีหลากหลายรอบๆ ตัว ซึ่งสามารถกระทำได้ดังนี้ (๑) การเรียนโดยการปฏิบัติในชีวิตจริงสามารถถ่ายโยงไปสู่สถานการณ์ใหม่ได้ดีกว่า การนำความรู้จากที่เรียนทุกๆ ไปที่ไม่ใช่สภาพชีวิตจริง (๒) ผู้เรียนได้ใช้ ความคิดและปฏิบัติอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนได้คิดงานเองและปฏิบัติตามความคิดของเขา ยอมทำให้เกิดความมุ่งมั่นและทำให้เสร็จเพื่อที่จะได้เห็น ผลแห่งการคิดนั้น (๓) เน้นให้ผู้เรียนอยากคิด อยากทดลองปฏิบัติกำหนดปัญหาที่ท้าทาย ยั่วและ เป็นไปได้ในชีวิตจริงนอกจากมีความหมายต่อผู้เรียนแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายอยากคิดอยาก ทำให้สำเร็จ (๔) เน้นให้ผู้เรียนอยากคิดและปฏิบัติด้วยแนวทางของตนเอง แนวคิดที่เน้น ชีวิตจริง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยวิธีของตนเอง ปฏิบัติในสิ่งที่ตนชอบ ดังนั้นการกำหนดงานควรเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการคิด ไม่ควรเป็นงานที่ทำตามคำสั่งเฉพาะจะไม่ก่อให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ (๕) ส่งเสริมให้นำความรู้จากหลายเนื้อหาวิชาประยุกต์ใช้ให้เป็นธรรมชาติของชีวิตจริง (๖) การเรียนการสอนและการประเมินผลเกิดขึ้นพร้อมกัน

๔) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาจากความเชื่อที่ว่า การเรียนของคนเราเป็นกระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยมีครูช่วยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้เกิด การสร้างความรู้มากกว่าถ่ายทอดจากครูผู้เรียน ดังนั้นกระบวนการสร้างความรู้จึงต้องอ้างอิง ประสบการณ์ผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายกระทำ (learning is doing) อันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การกระทำใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องการเรียนรู้ในลักษณะนี้จึงอยู่ถึงลักษณะทางสังคม ของการเรียนรู้ ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง และระหว่างผู้เรียนกับครูทำให้เกิด การขยายผลของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่มากไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยการแสดงออกในลักษณะต่างๆ เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนการ วิเคราะห์และการสังเคราะห์ความรู้ การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้ความรักความอบอุ่น

ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างครูกับผู้เรียน เป็นบรรยากาศที่เสริมสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกคน บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนอยากรู้อยากเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองตามสภาพจริง อันมีผลการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า แนวทางของการจัดการเรียนรู้มีดังนี้ ๑)กิจกรรมการเรียนเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ๒)การเรียน คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน (active learning) ๓)มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างครูกับผู้เรียน ๔)ปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการขยายผลของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง ๕)มีการสื่อสารหลายทาง เช่น การพูดหรือการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ความรู้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๒.๑ ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเวศ วะสี ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้นักการศึกษา นักคิดครูอาจารย์ผู้บริหารผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้และลักษณะกระบวนการ เรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒^{๑๔}

Berkowitz เสนอว่า คุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ควรใช้การเพิ่มโปรแกรมหรือ กิจกรรมเข้าไปในโรงเรียน หากแต่ควรแปรเปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียนและการดำเนินชีวิต^{๑๕}

State University Extension ได้เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเด็กและเยาวชนของมูลนิธิจริยธรรมโจเซฟิน (Josephine institute of ethics) โดยจัดเป็นโครงการต่างๆ ที่พัฒนาจริยธรรมต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนตามโรงเรียนและองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีชุดกิจกรรมที่เรียกว่า “Character counts” ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี ของเด็กในช่วงอายุต่างๆ ๕ ช่วง ได้แก่ ๔-๖ ปี, ๖-๙ ปี, ๙-๑๑ ปี และ ๑๑-๑๓ ปี และวัยรุ่น โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ๖ ประการ (Six pillars of character) ที่มุ่งสร้างเสริมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ได้แก่

^{๑๔} ประเวศ วะสี, วิสัยทัศน์ของกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (วิชาการ, ๒๕๔๒), หน้าที่ ๑๑-๑๒.

^{๑๕} Berkowitz, อ้างใน “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้าที่ ๒๖.

ความซื่อสัตย์ ความเคารพผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม การดูแลเอาใจใส่เกื้อกูล และความเป็นพลเมืองที่ดี^{๑๖}

Gholar ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยจัดเป็นศูนย์คุณลักษณะศึกษา เพื่อการศึกษาและสร้างกิจกรรมต่างๆ ที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังเน้นการเสริมสร้างการยอมรับตนเอง (Self-esteem) ให้แก่เด็ก แนวคิดดังกล่าวเน้นการพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมทั้งทางสติปัญญา (Cognitive area) ในด้านความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะที่ดี ตลอดจนการพัฒนาด้านจิตใจ (Affective area) ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติตนของเด็ก แนวทางนี้หมายรวมถึงการบูรณาการ การสอนและการสอดแทรกเรื่องคุณลักษณะที่ดีในการสอนวิชาต่างๆ ให้กับเด็กด้วย กิจกรรมที่บูรณาการและสอดแทรกเข้ากับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนปกติเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กมีลักษณะที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) กิจกรรมที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และกลยุทธ์ต่างๆ ในการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง ที่เกิดระหว่างบุคคล^{๑๗}

Character Education Partnership ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กนั้น ว่าไม่สามารถระบุวิธีการใด วิธีการหนึ่งได้อย่างเฉพาะเจาะจงว่าจะมีประสิทธิภาพในการจัดคุณลักษณะศึกษา แต่มีหลักการสำคัญ ๑๑ ประการในการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ ควรยึดถือ ประกอบด้วย^{๑๘}

หลักการที่ ๑ ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับค่านิยมเชิงจริยธรรม โดยทำให้นักเรียนเห็น ความสำคัญของการมีจริยธรรมเป็นคุณสมบัติของคนดีหรือคนที่มีคุณลักษณะที่ดี

หลักการที่ ๒ ให้นิยามคำว่าคุณลักษณะให้เข้าใจง่าย โดยรวมความหมายในเชิงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมเข้าเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะต่างๆ

หลักการที่ ๓ ใช้วิธีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง โดยตรง อย่างรอบด้าน และมีประสิทธิภาพ

^{๑๖} Michigan State University Extension, อ้างใน “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้า ๒๖.

^{๑๗} Gholar. อ้างใน “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕.

^{๑๘} Character Education Partnership, อ้างใน “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗.

นักเรียน
หลักการที่ ๔ สร้างเครือข่ายโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะของ

นักเรียน
หลักการที่ ๕ เปิดโอกาสและประสบการณ์การแสดงออกในทางคุณธรรมให้แก่

นักเรียน
หลักการที่ ๖ ผนวกการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนเข้ากับหลักสูตรวิชาการ
ในที่สอน

หลักการที่ ๗ พยายามส่งเสริมแรงจูงใจในตัวนักเรียน

หลักการที่ ๘ จัดให้บุคลากรทางการศึกษามีโอกาสพัฒนาคุณลักษณะที่ดี
เช่นเดียวกันกับ ที่พัฒนานักเรียน

หลักการที่ ๙ ส่งเสริมการเป็นผู้นำในด้านคุณธรรมของนักเรียนและให้การ
สนับสนุน การจัดคุณลักษณะศึกษาอย่างต่อเนื่อง

หลักการที่ ๑๐ จัดให้สมาชิกในครอบครัวชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้าง
คุณลักษณะที่ดี ให้แก่นักเรียน

หลักการที่ ๑๑ ประเมินคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนทั้งโรงเรียนและการ
ดำเนินการ ของบุคลากรของโรงเรียนในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียน

Ryan เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ (The six E's of character education) ดังรายละเอียดต่อไปนี้^{๑๙}

๑) การยกตัวอย่างและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (Example) แนวทางการยกตัวอย่าง
ของ การประพฤติ ปฏิบัติที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนเพื่อ
ยกตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี พร้อมผลของการปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ รวมถึงการประพฤติตน
เป็นแบบอย่างที่ดีของครูเพื่อให้นักเรียนเห็นด้วย การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีถือเป็นการ
ยกตัวอย่างที่ดีที่สุดที่นักเรียนสามารถเห็นและเลียนแบบการกระทำ ความประพฤติต่างๆ ได้ โดยตรง

๒) การสอนอธิบายให้รู้จักใช้เหตุผล (Explanation) ต้องปรับเปลี่ยนแนวทางใน
การพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน จากเดิมที่ควบคุมความประพฤติโดยเน้นการท่องกฎแล้วปฏิบัติ
ตามกฎโดยขาดเหตุผล มาเป็นการใช้อธิบายให้รู้จักใช้เหตุและผลในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ
กระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์หรือสนทนาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี พร้อมอธิบายเหตุผล ประกอบ
เพื่อสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรมอันสะท้อนถึงคุณลักษณะของเด็กออกมา

^{๑๙} Ryan, อ้างใน “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้า

๓) การเชิญชวนให้ทำความดี (Exhortation) การชี้แนะ เชิญชวน โดยใช้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรม (Moral courage development) โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร

๔) การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม (Ethos or Ethical environment) เอื้อต่อการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่มีสิ่งยั่วยุให้ไปในทางเสื่อม โดยเฉพาะในห้องเรียนซึ่งเป็นสังคมย่อยเล็กๆ ที่นักเรียนจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูสามารถจำลองสังคมใหญ่ภายในห้องเรียนได้ สร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรม

๕) การจัดประสบการณ์ (Experience) การเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสังคมภายนอก อย่างจริงจังนอกโรงเรียนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และซึมซับแนวคิดในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างพึงประสงค์

๖) การคาดหวังความเป็นเลิศ (Expectations of excellence) การวางเป้าหมายของตนเอง ของเด็ก เป็นเสมือนการกำหนดหลักชัยในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

สุวิมล ว่องวานิช พบว่าแนวคิดและหลักการสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนมีดังต่อไปนี้^{๒๐}

๑) การสร้างตัวแบบ/ผู้นำการพัฒนาคุณลักษณะต้องมีการสร้างตัวแบบที่ดี ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ หรือบุคคลตัวอย่างในสังคม

๒) การพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะอื่นๆ ให้เป็นวิถีชีวิต มีความสอดคล้องกับธรรมชาติ ตอกย้ำให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการ พัฒนาที่บูรณาการสอดแทรกอยู่ในชีวิตการเรียน การปฏิบัติงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม และคนกับ ธรรมชาติ โยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน

๓) การพัฒนาตัวตนของนักเรียน ด้วยการจัดพื้นที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้เด็กและ เยาวชนให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติตนตามความเชื่อตามแนวทางที่ตนเองคิดสร้างสรรค์ และอยู่ในบริบทของการทำความดี มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม ให้เด็กมีการปฏิบัติและพัฒนาตนเองเข้าใจความหมาย เห็นบทบาทและ คุณค่าของตนเองมากขึ้น

๔) การสร้างระบบค่านิยมให้เด็กและเยาวชนเห็นได้ชัดเจนว่าแก่นของเด็กไทยคืออะไร ต้องประพฤติและปฏิบัติตนอย่างไร กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาชัดเจนและตั้งสิ่งที่อยู่ใกล้

^{๒๐} สุวิมล ว่องวานิช, อ้างถึงใน “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้าที่ ๓๐.

ตัวเด็ก ทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนจริยธรรม เช่น การสำรวจพฤติกรรมการปฏิบัติตนของ ตนเองในแต่ละวัน และต้องยอมรับว่าค่านิยมต้องมาจากตัวแบบที่ดี

๕) การสร้างความร่วมมือรวมพลังทั้งจากผู้บริหาร/ครูอาจารย์ในโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองในครอบครัว ชุมชน สังคม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กำหนดคุณธรรมที่เป็นเป้าหมาย การให้ครอบครัว ชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกัน

๖) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนต้องสอดคล้องกับลักษณะ ของโรงเรียน ธรรมชาติ บริบท และช่วงวัยของเด็ก

๗) การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้ ร่วมกัน และซึมซับวิธีคิดและการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันผ่านกระบวนการ เป็นธรรมชาติในระบบ ของชุมชน

๘) โรงเรียนต้องมีนโยบายที่ไม่เน้นวิชาการอย่างเดียว โรงเรียนมีครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดึงชุมชนเข้ามา สร้างชุมชนที่สร้างสรรค์ ชี้ให้เห็นปัญหาของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อ บุตรหลาน

๙) ต้องมีการสร้างแนวร่วม มีเครือข่ายที่ช่วยเสริมกำลังใจให้เด็กทำความดี เด็กที่ได้รับ การพัฒนาทำให้เขาดีไปแล้ว ก็มีเด็กรุ่นใหม่เรื่อยๆ ต้องสร้างเครือข่าย การให้รางวัลไม่ จำเป็นต้อง เป็นเงิน เพียงแค่คำชมก็ได้

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่น ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒.๒.๒ ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ ๒๓, ๒๔ และ ๒๖ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้น ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้ เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน

ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและ การทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา^{๒๑}

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย

จากแนวคิดและหลักการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนข้างต้น สรุปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะได้ดังนี้^{๒๒}

๑. กลยุทธ์การสร้างนโยบายสาธารณะด้านการพัฒนาคุณลักษณะ โดยการให้ความสำคัญกับองค์กรฐานรากของสังคม คือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ในฐานะแกนกลางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการรวมพลังจากการเชื่อมประสานทุกภาคส่วนของสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ตั้งแต่ระดับบุคคล เช่น ควรมีการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน และการช่วยอบรมตักเตือนโดยผู้อาวุโส ระดับกลุ่มบุคคล เช่น การรวมตัวจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อ การปลูกฝังคุณลักษณะระดับองค์กร เช่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านคุณลักษณะผ่านสื่อมวลชน การลดการเสนอข่าวความรุนแรง เป็นต้น

๒. กลยุทธ์การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเข้ากับการเรียน การสอน ทั้งนี้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางนโยบาย และวางแผนการเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างมีระบบ มีกลไกนำแผนสู่การปฏิบัติ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาแผนงานในช่วงต่อไป พันธกิจที่สำคัญ คือ การดำเนินงานโดยความร่วมมือกับสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน มูลนิธิ และสถาบันอื่นใน สังคม เพื่อการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้โรงเรียน/สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้ได้โรงเรียน/สถานศึกษาต้นแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่สามารถขยายผลต่อไปได้

^{๒๑} เอกสารแนวทางการพัฒนา, “การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, (๒๕๕๑).

^{๒๒} “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้าที่ ๓๐.

๓. กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างมีระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการวิจัยสำรวจความต้องการจำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะ การวางแผนและการออกแบบกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ การดำเนินการตามแผนการพัฒนาคุณลักษณะ การติดตามกำกับผลการดำเนินงานตามแผนงานรวมทั้งการประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแผนงานกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์

๔. กลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ประกอบด้วยกลยุทธ์การสอดแทรกการเรียนรู้เข้าไปในการปฏิบัติงานจริง การจัดประชุมเกี่ยวกับอนาคตเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีม การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการสนับสนุนอย่างจริงจังโดยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ

๕. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างกระแสสังคม ให้เกิดสำนึกสาธารณะ เชิดชูคุณธรรมจริยธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน รวมทั้งการสร้างกระแสสังคมให้เกิดการเชื่อมประสาน เสริมหนุน และการขยายเครือข่ายองค์กรภาคีในด้านการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง

๖. กลยุทธ์การวิจัยและการจัดการองค์ความรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เช่น การวิจัยพัฒนานวัตกรรมการจัดการความรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ การวิจัยนำร่องเพื่อพัฒนารูปแบบ/กิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนคุณธรรมจริยธรรม หล่อหลอมให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านสถาบันทางสังคม การวิจัยเพื่อสืบค้นและจัดทำแผนที่นักเรียน/โรงเรียน/สถานศึกษาที่มีคุณลักษณะนวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี^{๒๓}

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้สรุปผลการดำเนินโครงการ ทำให้ครูอาจารย์ในโรงเรียนได้มีการพัฒนานวัตกรรมการคุณลักษณะ ศึกษาซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

๑. นวัตกรรมหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum innovation) การจัดการกิจกรรม บูรณาการแบบเน้นคุณธรรม (Moral-focused activity) โดยการสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรม ระหว่างการพัฒนาทักษะความสามารถของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในหลักสูตร

๒. นวัตกรรมกระแสนิยม (In trend innovation) การจัดการกิจกรรมใช้การสร้างกระแส หรือ การนำค่านิยมที่เกิดขึ้นตามกระแสในช่วงนั้นมาใช้เป็นสื่อ ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อถึงความ

^{๒๓} “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๓๓.

สนใจ ของนักเรียน หรือการกำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะการแข่งขัน เพื่อลดช่องว่างระหว่างสถานภาพของบุคคลหรือชนชั้น

๓.นวัตกรรมขบวนการบูรณาการ (Integrated process innovation) การจัดกิจกรรมที่มี การบูรณาการกระบวนการดำเนินงานของนักเรียนในกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ มิใช่จัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งแล้วหยุด แล้วเริ่มทำกิจกรรมอื่นต่อไปที่ไม่สัมพันธ์กับกิจกรรมเดิม

๔.นวัตกรรมริเริ่มจากนักเรียนรื้อรูปแบบ (108 Student initiations innovation) การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ได้กิจกรรมและการขยายผลที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๕.นวัตกรรมที่ทำให้เข้าระบบสถาบัน (Institutionalized innovation) การจัดกิจกรรมที่กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานในระดับสูง และทำให้เป็นภารกิจปกติของโรงเรียนโดยกำหนดเป็นแผนงานหลัก

๖.นวัตกรรมอิงการเรียนรู้จากการบริการ (Service learning-based innovation) การจัดกิจกรรมที่จัดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำงานที่เป็นการให้บริการแก่สังคม

๗.นวัตกรรมการประชุม (Forum innovation) การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการประชุมในรูปแบบของสมัชชา หรือการเสวนา เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน

๘.นวัตกรรมคุณค่าเพื่อชีวิต (Living values innovation) การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิด “คุณค่าเพื่อชีวิต” ซึ่งพัฒนาโดยนักวิชาการชาวตะวันตก บนพื้นฐานแนวคิดของการพัฒนาจิตใจของนักเรียนให้มีความสุข และเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า

๙.นวัตกรรมที่เป็นนิสัยประจำ (Routine habit innovation) การจัดกิจกรรมโดยครูเป็นผู้กำหนด คุณลักษณะที่จำเป็นต้องพัฒนาในตัวนักเรียน และฝึกปฏิบัติเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน

๑๐.นวัตกรรมการพัฒนาตนเอง (Self-development innovation) การจัดกิจกรรมโดย การฝึกให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง และมีการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมการเผา กิเลส ให้นักเรียนเขียนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ตนเองได้ปฏิบัติบนกระดาษ

๑๑.นวัตกรรมการประยุกต์ในโลกแห่งความเป็นจริง (Real world application innovation) การจัดกิจกรรมโดยการนำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงมาใช้กับการแสดงพฤติกรรมในโรงเรียน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและ เยาวชน^{๒๔}

^{๒๔} “เอกสารการสอน” คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๓๔.

สรุปได้ว่า หลักการและแนวปฏิบัติในการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน ต้องมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนคือ วิชาหลักพลเมือง ซึ่งหมายถึง วิชาสำคัญหรือวิชาบังคับที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณลักษณะและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกต่างหาก จากกลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ แนวทางการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา โดย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสม เป็นการบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แนวทางการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามวาระ ไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง หรือ การให้สัญญากับตนเองหรือสาธารณชนในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อาจเป็น กิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของ นักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและ เยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรม พัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าใน การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่างๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็น แรงกระตุ้นผลักดันให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีหลักธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

๒.๓.๑ ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต

ความหมาย และประเภทของความสุจริตในพระพุทธศาสนา สุจริต มาจากบาลีว่า “สุ” บพหน้า” แปลว่า “ดี งาม และง่าย” และ “จร ธาตุ” แปลว่า “ประพฤติ” รวมเป็น “สุจริต” แปลรวมกันว่า “ความประพฤติดี, ความประพฤติงาม, และการประพฤติปฏิบัติในวิถีที่เรียบง่าย การประพฤติดีงาม และง่ายนั้น สะท้อนผ่าน ๓ มิติคือ ๑).กายสุจริต เป็นการประพฤติดี และงดงามทางกายโดยงดเว้นจากการไม่เบียดเบียน และฆ่าสัตว์ (ปาณาติบาต) การไม่แย่งชิง คดโกง ยักยอก และลักพาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต (อทินนาทาน) และการประพฤติผิดในเรื่องกามคุณจนขาดความ

สำรวมระวัง (กาเมสุมิจฉาจาร) ๒). วจีสุจจริต เป็นการประพตติดี และงดงามทางกาย โดยการงดเว้นจากการพูดเท็จ และบิดเบือนเพื่อให้มา หรือให้บุคคลอื่นในทางที่ผิด (มุสาวาท) การพูดจาเหน็บแนม และส่อเสียดบุคคลอื่น (ปุสุณวาจา) การพูดคำหยาบคายเพื่อให้คนอื่นเจ็บใจ (ผรุสวาจา) และการพูดจาเพื่อจ้อ หาสาระมิได้จากการพูดเหล่านั้น (สัมผัปปลาปะ) ๓). มโนสุจจริต เป็นการประพตติดี และงดงามทางจิตใจ โดยการไม่เพ่งเล็งที่จะแสวงหาช่องทางเพื่อให้ทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น (อนภิชฌา) การไม่ผูกพยาบาทจองเวรคนอื่น (อพยาบาท) และการมีความคิดในทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีปัญญา คิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง (สัมมาทฐิ) ๒๕

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) สุจจริต ตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา คือ การประพตติดี ประพตติชอบ ๓ ประการ ได้แก่ ๒๖

๑. กายสุจจริต ๓ คือ ความสุจจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งงามถูกต้องทางกาย ๓ อย่าง เรียกว่า กายสุจจริต ๓ ได้แก่ ๑.๑) ละเว้นจากการทำลายชีวิต (รักษาศีล ๕ ข้อที่ ๑) ๑.๒) ละเว้นจากการลักทรัพย์ แย่งชิงลักขโมย เอาไรต์เอาเปรียบ เบียดเบียนทรัพย์สินสิ่งของ ของผู้อื่นมาเป็นของตน (รักษาศีล ๕ ข้อที่ ๒) ๑.๓) ละเว้น การประพตติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ ข่มขืนกระทำชำเรา หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน (รักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓)

๒. วาจาสุจจริต ๔ คือ ความสุจจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ตั้งงามถูกต้อง ประพตติชอบ ด้วย วาจาหรือการพูด ๔ ประการ ได้แก่ ๒.๑) ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง หรือพูดให้ผิดจากความเป็นจริง ๒.๒) ละเว้นจากการพูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมความสามัคคี ๒.๓) ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหายพูดแต่คำสุภาพนุ่มนวล ควรฟัง ๒.๔) ละเว้นการพูดเหลวไหลเพื่อจ้อ ไร้สาระ เลื่อนลอย ไม่มีเหตุผล พูดแต่คำจริง เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ถูกกาลเทศะ

๓. มโนสุจจริต ๓ คือ ความสุจจริตทางใจ คิดสิ่งที่ตั้งงามถูกต้อง ประพตติชอบด้วยใจ ๓ ประการ ได้แก่ ๓.๑) ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็ง คิดหาทางเอาแต่จะได้ ๓.๒) ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย ๓.๓) มีความเห็นถูกต้องเป็นสัมมาทฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่าทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย ธรรมว่าด้วยสุจจริตทางกาย ๓ ทางวาจา ๔ และ ทางใจ ๓ รวมเป็น ๑๐ ข้อ เรียกรวมกันว่า “กุศลกรรมบถ” (ทางทำกรรมดี) บ้าง “ธรรมจริยา” บ้าง “อารยธรรม” บ้าง

การรักษากาย วาจา ใจ หรือการปฏิบัติตามหลักความประพตติทั้ง ๑๐ ข้อ ดังกล่าวมานับเป็นธรรมจริยาและเป็นอารยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำคนให้เจริญขึ้นพร้อมทั้งทางกาย

^{๒๕} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๒๐๓ หน้า ๑๖๕.

^{๒๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), “ธรรมบุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ตั้งงาม”, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๔๖), หน้า ๑๖-๑๘.

ทางวาจา และทางใจ แต่ผู้ใดไม่มั่นคงในอารยธรรม ผู้นั้นพึงควบคุมตนให้ได้ในทางกาย และวากก่อน เป็นอย่างน้อย ด้วยการประพฤติตามหลัก ศีล ๕ ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจรรยาทั้ง ๑๐ ก็ยังได้ชื่อว่าเป็นคนมีศีลธรรม ซึ่งศีล ๕ มีรายละเอียดตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่องของการพัฒนาตนให้มีระเบียบวินัย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ คำว่า สุจริต หมายถึง ประพฤติชอบ ประพฤติในทางที่ถูกต้อง ตรงข้ามกับคำว่า ทุจริต เช่น เขาทำมาหากินด้วยความสุจริต ชีวิตจึงเต็มไปด้วยความสุขกายสบายใจ ธุรกิจที่สุจริตย่อมอยู่คงทนมากกว่าธุรกิจที่ทุจริต ในการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตทุกคนควรเผยแพร่ข้อความหรือรูปภาพโดยสุจริต คำว่า สุจริต มักใช้ควบคู่กับคำว่า ซื่อสัตย์ เป็น ซื่อสัตย์สุจริต เช่น กฎหมายกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ขยันหมั่นเพียร และดูแลเอาใจใส่รักษาประโยชน์ของทางราชการ^{๒๗}

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าในการนิยามหลักสุจริตนั้น อาจแบ่งได้ ๓ ลักษณะ ได้แก่ การให้ความหมายในเชิงอัตตะวิสัย (Subjective) และการให้ความหมายในเชิงภาวะวิสัย(Objective) กล่าวคือ ๑).หลักสุจริตตามความหมายในเชิงอัตตะวิสัยนั้น ได้รับการอธิบายโดยอาศัยความรู้ หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงบางประการของบุคคลเป็นสำคัญ ดังเช่นที่ศาลฎีกาได้เคยอธิบายความสุจริตเอาไว้ว่า หมายถึง การกระทำโดยไม่รู้ หรือไม่ควรรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิที่มีมาแต่อดีต ตามคำพิพากษาที่ ๕๕๐/๒๔๙๐ แต่ถ้าการกระทำโดยรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของตนจะถือว่าสุจริตไม่ได้ ตามคำพิพากษาที่ ๑๐๑๒/๒๕๐๔ และยังให้ความหมายเลยไปถึงว่า ถ้าความไม่รู้นั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้กระทำ ก็ถือได้ว่าไม่สุจริตเช่นเดียวกัน หลักสุจริตที่อธิบายโดยความรู้ หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงนี้ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ เรียกว่า หลักสุจริตเฉพาะเรื่อง ๒).หลักสุจริตตามความหมายในเชิงภาวะวิสัย เป็นหลักการพื้นฐานที่มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับความซื่อสัตย์ (Honesty) ความเป็นธรรม (Fairness) ความมีเหตุผล (Reasonableness) การปกป้องความไว้วางใจ (Protection of Reasonable Reliance) การคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น (Due Regard for the interest of other party) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Considerate Behavior) ๓).ความประพฤติชอบ และการประพฤติในทางที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสะท้อนถึงการประพฤติในเชิงบวกต่อตัวเองและสังคม ความสุจริตตามมิติของราชบัณฑิตยสถานนั้นมิได้สะท้อนถึงการประพฤติที่มีต่อสังคมเท่านั้น หากแต่ยังสะท้อนเข้าไปถึงภายในจิตใจของแต่ละบุคคลด้วย^{๒๘}

^{๒๗} “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน”, [ออนไลน์]: <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=6051>, (๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑).

^{๒๘} J.F.O ‘Cornor, supra note 1, p 124, Simon Whittaker and Reinhard Zimmermann, Supra note 8, p 31.

หลักสุจริตนั้น ถูกรับรองโดยบทบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกตามกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมัน ค.ศ. ๑๕๐๐ ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๔๒ คำว่าหลักสุจริตในภาษาเยอรมันตรงกับคำว่า Treu und Glauben คำว่า Treue แปลว่า ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ (Faith, Royalty, Fidelity, Reliability)^{๒๙} หรือที่ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ได้อธิบายไว้ว่า หลักสุจริต ก็คือหลักความซื่อสัตย์ และความไว้วางใจ แต่การที่จะบอกว่า ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจประกอบด้วยอะไรบางอย่างนั้น กล่าวได้ว่าทำได้ยากยิ่ง และยอมรับว่าหลักสุจริตนั้นเป็นเรื่องของแนวคิด แม้จะมีผู้พยายามอธิบายหลักสุจริตจากหลักย่อยๆ ที่มาจากหลักสุจริต^{๓๐}

เจ เอฟ (J.F O' Cornor) นักคิดตะวันตกพยายามจะอธิบายถึงที่มาของคำว่า “สุจริต” ว่า การที่มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่รอด ต้องการดำรงเผ่าพันธุ์ของตนเอง มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการพึ่งพากันและกัน เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว จึงเกิดการรวมกลุ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และโดยเหตุนี้เองมนุษย์จึงต้องรู้จักที่จะเรียนรู้ และอดทนต่อสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ยอมโอนอ่อนผ่อนปรนแก่กัน รวมทั้งต่างก็มีหน้าที่ของตนเอง และได้รับการคาดหวังจากสมาชิกคนอื่นว่าแต่ละคนจะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม ต่อมาเมื่อกลุ่มคนดังกล่าวพัฒนาไปเป็นชุมชนที่มีความเจริญมากขึ้น แนวคิดเรื่องหน้าที่นี้ก็พัฒนาตามไปด้วย จากระยะเริ่มแรกซึ่งมักจะเป็นหน้าที่ในลักษณะเพื่อการยังชีพ เช่น เมื่อสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มนกล่าสัตว์ได้ล่าเหยื่อไปตามทางที่ตกลงกันไว้แล้ว สมาชิกอีกคนหนึ่งของกลุ่มจะจับสัตว์นั้น ก็พัฒนาไปสู่หน้าที่ตามคำสัญญา (Obligation of Promise) ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามสัญญาที่ตนได้ให้สัญญาไว้ เกิดจากเหตุผลในทางปฏิบัติเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่มนั่นเอง^{๓๑}

Black's Law คำว่า “สุจริต” ตาม Black's Law Dictionary 18 th Edition ได้อธิบายไว้ว่า หมายถึง สภาวะทางจิตใจอันประกอบด้วย ๑).ความซื่อสัตย์ในความเชื่อ หรือวัตถุประสงค์ ๒). ความซื่อตรงต่อหน้าที่ หรือหนี้ของตน ๓).ความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการค้า หรือธุรกิจใดๆ อันชอบด้วยเหตุผล ในการต่อรองกันอย่างเป็นธรรม ๔).การไร้ซึ่งเจตนาหลอกลวงหรือแสวงหาผลประโยชน์มิชอบ^{๓๒}

^{๒๙} สิทธิโชค ศรีเจริญ, “หลักสุจริตในการปฏิบัติตามสัญญาประกันภัย”, (วารสารกฎหมาย ๗, ๑ มิถุนายน ๒๕๒๕), หน้าที่ ๕๒.

^{๓๐} ปรีดี เกษมทรัพย์, “หลักสุจริตคือหลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ”, (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร.สมศักดิ์ สิงห์พันธ์ (ม.ป.ท), ๒๕๒๖).

^{๓๑} J.F O' Cornor, Good Faith in International Law (Aldershot Dartmouth Publishing Company Limited 1991), p 6-7.

^{๓๒} J.F O' Cornor, Good Faith in International Law, p. 7.

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง แง่มุมหนึ่งของศีลธรรม แสดงถึงคุณลักษณะทางบวก และคุณธรรม อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ และความตรงไปตรงมา พร้อมด้วยความประพฤติตรง ตลอดจนการงดเว้นการโกหก การคดโกง หรือการลักขโมย เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงความน่าไว้วางใจ ความภักดี ความเป็นธรรมและความบริสุทธิ์ใจอีกด้วย หลายเชื้อชาติและวัฒนธรรมของแต่ละศาสนาให้ค่าความซื่อสัตย์เป็นอย่างมากความซื่อสัตย์ หมายถึง แง่มุมหนึ่งของศีลธรรม แสดงถึงคุณลักษณะทางบวกและคุณธรรม อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ และความตรงไปตรงมา พร้อมด้วยความประพฤติตรง ตลอดจนการงดเว้นการโกหก การคดโกง หรือการลักขโมย เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงความน่าไว้วางใจ ความภักดี ความเป็นธรรมและความบริสุทธิ์ใจอีกด้วย

๒.๓.๒ ความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายไว้ว่า คนที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรมที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นอารยชน จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ สุจริต ๓ ประการ ดังนี้คือ

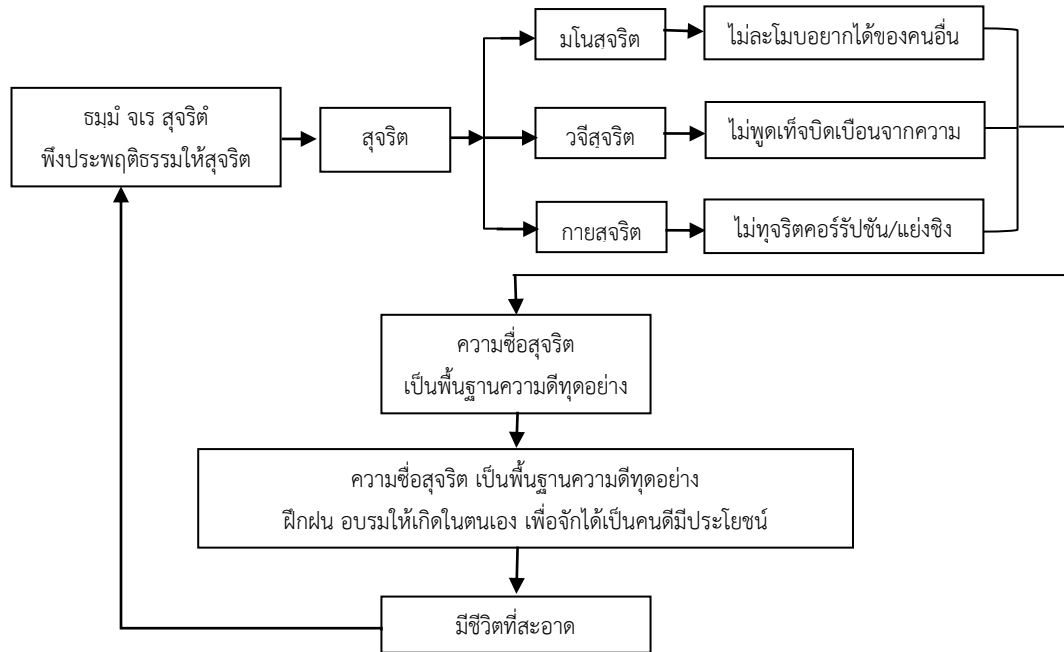
กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ต้องทำถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้นการบีบคั้น เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอาไรต์เอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

วาจสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ต้องทำถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ต้องทำถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้เผื่อแผ่กว้างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียนหรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่เมตริ มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน ตัวเราก็เป็นสิ่งแวดล้อมของผู้อื่น เราจึงควรมีจิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มีเมตตาเมตริต่อกัน ในฐานะที่เราเป็นสิ่งแวดล้อมของเพื่อนมนุษย์ เราจึงต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม นับตั้งแต่การ

อยู่ร่วมกันในครอบครัว เราทุกคนควรเป็นผู้ที่มีวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้^{๓๓}

หากจะถอดหลักการ “ความสุจริต” ทั้ง ๓ ประการที่สัมพันธ์กับการป้องกันการคอร์รัปชันนั้น จะพบประเด็นที่สอดรับกันดังแผนภาพด้านล่าง

ภาพที่ ๒ แสดงความสัมพันธ์ของความสุจริตกับการป้องกันการคอร์รัปชัน

ความสุจริตในมิติของมโนสุจริตจะเน้นหนักไปที่การไม่คิดละโมภะโลภอยากได้ของบุคคลอื่น หรือสมบัติสาธารณะ โดยการคิดแสวงหาช่องทางที่จะอำนาจ และหน้าที่ไปกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อที่จะได้มา ในขณะที่กายสุจริตจะเน้นไปที่การตัดสินใจประพฤติทุจริตคอร์รัปชันโดยการแสดงออกทางกายด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้กำลัง หรืออาวุธแย่งชิงโดยตรง หรือการแย่งชิง และคดโกงด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของ หรือสมบัติสาธารณะที่ตัวเองได้ตั้งใจและวางแผนเพื่อแย่งชิงหรือคดโกง ส่วนวจีสุจริตนั้น เป็นการใช้อำนาจเพื่อโน้มน้าว บิดเบือน โกงหก หรือหลอกลวงด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้คู่กรณี หรือบุคคลอื่นๆ หลงเชื่อจนได้มาซึ่งสิ่งที่มุ่งหวังความสุจริต จากพระพุทธเจ้าถึงพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ ๙

^{๓๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), “ธรรมบุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม”, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๖), หน้า ๑๙-๒๐.

นอกเหนือจากการที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นให้มนุษย์แต่ละคนพัฒนาองค์ธรรมความสุจริต ทั้ง ๓ มิติ คือ กายสุจริต วาจาสุจริต และจิตใจสุจริตดังที่ได้นำเสนอแล้ว ทรงตรัสสอนโดยการขยายความชุดธรรมนี้ว่า เมื่อปฏิบัติตัวดำรงตนอยู่ในหลักการนี้อย่างสม่ำเสมอแล้ว จะก่อให้เกิดความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าด้วยเช่นกัน ดังพุทธพจน์ว่า^{๓๔}

“บุคคลพึงประพฤติธรรมให้สุจริต ไม่พึงประพฤติธรรมให้ทุจริต
ผู้มีปกติประพฤติธรรม ย่อมอยู่เป็นสุขในโลกนี้ และโลกหน้า”

นอกจากนี้ พระองค์ทรงตรัสเตือนว่า

“ลูกขึ้นเถิด อย่ามัวประมาทอยู่เลย จงประพฤติสุจริตธรรม
เพราะผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

จะเห็นว่า พระดำรัสดังกล่าว ทรงกระตุ้นเตือนให้เกิดแรงบันดาลใจ โดยทรงเน้นว่า การลูกขึ้นใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทนั้น มีนัยที่สะท้อนถึงการให้มนุษย์แต่ละคนยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรม เพราะเมื่อมนุษย์ยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรมโดยการสุจริตต่อธรรมแล้ว ธรรมนั้นจะทำหน้าที่รักษามนุษย์แต่ละคนด้วยความสุจริตเช่นกัน ประเด็นสำคัญมิได้หมายถึงการที่มนุษย์สุจริตต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทั้งในการดำเนินชีวิตและการทำงาน แต่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยความ “สุจริตต่อธรรม” เมื่อนั้นธรรมจะทำหน้าที่รักษาผู้ประพฤติธรรมด้วยความสุจริตเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การประพฤติดี และประพฤติชอบที่สอดคล้องต่อธรรม ธรรมจะทำหน้าที่รักษาให้ชีวิตแต่ละคนดี และดำรงมั่นอยู่ในความชอบธรรมเช่นกัน

พระพุทธดำรัสดังกล่าว นับว่ามีอิทธิพลสำคัญต่อพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ทรงพระราชทาน ณ ตำนกจักรลดาโรฐาน ในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทั้งปวง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง” ความสุจริตจึงถือได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิตสะอาด เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในการดำเนินชีวิต การประกอบสัมมาชีพ การทำงาน และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่นในชุมชน

เมื่อนำพระพุทธพจน์มาเชื่อมโยงกับพระราชดำรัสกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะพบประเด็นที่สอดคล้อง และเชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญดังนี้

การดำเนินชีวิตด้วยหลัก “สุจริตธรรม” หรือ “ความซื่อสัตย์สุจริต” อันเป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำเตือนให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักรู้ว่า การดำรงตนอยู่ในครรลองของสุจริตธรรมนั้น ธรรมะจะรักษาที่คนที่คิด พูด และทำอย่างสุจริตให้มีความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกอื่น ตลอดเวลา

^{๓๔} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๑๐๘ หน้า ๘๕.

ในการดำเนินชีวิต และความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นพื้นฐาน หรือตัวชี้วัดความดีงามในการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม^{๓๕}

ชีวิตที่สะอาดตามความมุ่งหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าว สอดรับกับพุทธพจน์อย่างมีนัยสำคัญดังบทว่า “มหาบุรุษทรงยินดีในสัจจะ ในธรรม ในการฝึก ในความร่วมมือในความสะอาด ในศีลที่เป็นอาลัย ในอุโบสถกรรม ในความไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย ในกรรมอันไม่สาหัส ทรงสมาทานมั่น ทรงประพุดิออย่างรอบคอบ ซึ่งคำว่า “สะอาด” ในคำว่า “ชีวิตสะอาด” นั้นหมายถึง ความสะอาดใน ๓ มิติ คือ สุจริต ๓ ประการ คือ ๑).กายสุจริต (ประพุดิชอบด้วยกาย) ๒). วจีสุจริต ประพุดิชอบด้วยวาจา ๓).มโนสุจริต ประพุดิชอบด้วยใจ กล่าวคือ ชีวิตสะอาดที่พระเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งเน้นนั้นสอดรับกับความสะอาดตามความมุ่งหมายของพระพุทธเจ้าที่มีพระประสงค์ให้พัฒนาความสะอาดที่ดำรงอยู่บนฐานของความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ และความสุจริตดังกล่าวจึงได้กลายเป็นพื้นฐานความดีทุกประการดังที่พระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น^{๓๖}

การยึดมั่นอยู่ใน “สุจริตธรรม” มิได้ส่งผลดีต่อการดำเนินในปัจจุบันเท่านั้น แต่ได้ขยายผลดีไปสู่ชีวิตในอนาคตเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชีวิตหลังความตาย” ดังที่มีคำถามถึงพระพุทธเจ้าว่า “อะไรหนอ เป็นเหตุปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้ หลังจากตายไปแล้วจะเข้าถึงความเป็นอยู่อยู่กับเทพทั้งหลายผู้น่าเนื่องในหมู่คันธัพพะ” พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุ บุคคลบางคนในโลกนี้ ประพุดิกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต...นี้แล เป็นเหตุปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้ หลังจากตายไปแล้ว จะเข้าถึงความเป็นอยู่ร่วมกับเทพทั้งหลายผู้น่าเนื่องในหมู่คันธัพพะ^{๓๗}

นอกจากนี้ พระองค์ทรงย้ำให้เห็นความสำคัญของการยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรม จะก่อให้เกิดความสุขในทุกเวลาของการดำเนินชีวิตว่า “ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพุดิอด้วยกาย (กายสุจริต) ประพุดิชอบด้วยวาจา (วจีสุจริต) ประพุดิชอบด้วยใจ (มโนสุจริต) ในเวลาเช้า เวลาเช้าก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพุดิชอบในเวลาเที่ยง ก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพุดิชอบในเวลาเย็นก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น”^{๓๘}

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชทรงเห็นคุณค่าและความสำคัญของความซื่อสุจริตว่ามีความสำคัญต่อการเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความดีให้

^{๓๕} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๒๐๓ หน้า ๑๖๕.

^{๓๖} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค อรรถกถา ข้อที่ ๒๐๗ หน้า ๑๑๒.

^{๓๗} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), สังยุตตนิกาย ชนธวรรค เล่มที่ ๑๗ ข้อที่ ๔๓๙ หน้า ๓๖๓-๓๖๔.

^{๓๘} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๑๕๖ หน้า ๓๙๙-๔๐๐.

เกิดขึ้นทั้งภายในจิตใจ และภายนอกที่จำเป็นต้องปฏิบัติต่อการในสังคม จึงทรงพระราชทาน ญัตติให้พระราชาคณะผู้ใหญ่ในราชสำนัก ในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ที่ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง” จากพระราชดำรินี้ทำให้พบประเด็นของชุดความคิดใน ๒ ประเด็นใหญ่ คือ ๑). ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง และ ๒). ชีวิตที่สะอาด หากเชื่อม ๒ ชุดความคิดนี้เข้าด้วยกัน จะพบว่า ความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากจะเป็นเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่างแล้ว ยังส่งผลต่อเนื่องให้ชีวิตมนุษย์มีความสุขด้วย ซึ่งความสุขนั้นมีความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์สุจริต

สรุปได้ว่า การยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรมนั้นจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต และการยึดมั่นดังกล่าว จะก่อให้เกิดความสุขในทุกเวลาของการประพฤติและปฏิบัติ ซึ่งสุจริตธรรมทำหน้าที่ในการดูแลรักษาคนที่ปฏิบัติให้มีความสุขทั้งเวลาเช้า เวลาเที่ยง และเวลาเย็น อีกทั้งสุจริตธรรมที่พัฒนาให้เกิดมีในจิตใจนั้น จะส่งผลต่อการทำงาน ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลกต่อไป

๒.๓.๓ หลักธรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต

การพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตให้ส่งผลในเชิงบวกต่อชีวิตของแต่ละบุคคลนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมอื่นๆ เข้ามาช่วยเป็นพลังเสริม เพื่อการพัฒนาองค์ธรรมข้อนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดรูปธรรมในการแสดงออกต่อตัวเองและสังคมมากยิ่งขึ้น สำหรับหลักธรรมที่สามารถนำมาสนับสนุนความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา และใจนั้น ประกอบด้วยหลักธรรมอย่างน้อย ๓ ชุดดังต่อไปนี้^{๓๙}

๑.หลักอิทธิบาท ๔ อิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางการเรียน การทำงาน ให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้อย่างแยกบทย่อย อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา อันเป็น ๔ ขั้นตอนที่ต้องเนื่องหนุนเสริมกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่ามันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง ๔ ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการทำงานได้ตามความมุ่งหวัง ขออธิบายดังต่อไปนี้

๑) ฉันทะ คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำจึงจะเกิดผลจริงตามควร เราคงเคยได้ยินคำว่า "ขอฉันตามติจากประชุม" บ่อยๆ หรือ "มีฉันทะร่วมกัน" ก่อนเลิกการประชุมบางอันเป็นเสมือนสัญญาะหว่างกันว่าเราจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ร่วมกันหรือละเว้นบางสิ่งร่วมกัน ซึ่งความเข้าใจในข้อนี้คิดว่าถูกเพียงครึ่งเดียว เพราะความหมายของ "ฉันทะ" นั้นไม่ใช่แปลว่าเป็นสัญญาภาษากระต๊ากหรือสัญญาที่ให้ไว้กับมวลหมู่สมาชิกเท่านั้น หากแต่เป็นสัญญา

^{๓๙} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๑๒ หน้าที่ ๑๘

ใจและเป็นใจที่ผูกพัน เป็นใจที่ศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งนั้นอยู่เต็มเปี่ยม จึงจะเกิดความเพียรตามมา เปรียบได้กับนักวิจัยที่ศรัทธาและเชื่อมั่นในแนวคิดแนวปฏิบัติของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นซึ่งอาจมีมากน้อยต่างกัน คงไม่มีใครบอกได้นอกจากตัวนักวิจัยเองและผลของงานที่เกิดขึ้นจริงเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน การมีใจรัก ถือว่าสำคัญมาก ไม่ใช่ทำใจให้รักเพื่ออะไรสักอย่าง หรือ ห้ามใจไม่ให้รัก มันก็ยากยิ่งพอๆกัน เพราะรักดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความรักรักความศรัทธาของเราจริงๆ ขึ้นทำไปก็มีแต่จะทุกข์ทรมานแม้จะได้บางสิ่งที่ยังหวังแล้วก็ตาม ประการสำคัญเป็นการแอบแฝงมาจากความคิดอื่น ศรัทธาอื่นหรือความเป็นอื่นที่เราพยายามหาเหตุและผลมาอธิบายว่า มันคือสิ่งเดียวกันเพื่อให้สามารถดำเนินไปได้หรือเพื่อให้ตัวเองสบายใจที่สุด แต่ถ้าเรามีใจศรัทธาอันแรงกล้าแล้ว พลังสร้างสรรค์ก็จะบังเกิดขึ้นกับเราอย่างมหัศจรรย์ทีเดียว

เราจะสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นได้อย่างไร พระพุทธองค์เคยสอนไว้ว่า มนุษย์เราต้องเลือกที่จะศรัทธาบางอย่างและหมั่นตรวจสอบศรัทธาของตัวเองว่าดีต่อตัวเองและดีต่อผู้อื่นอันรวมถึงสังคมโดยรวมหรือไม่ เมื่อดีทั้งสองอย่างก็จงมุ่งมั่นที่จะทำด้วยความตั้งใจ และหากไม่ดีก็จงเปลี่ยนแปลงศรัทธาเสียใหม่ ซึ่งเราต้องเลือก ไม่เช่นนั้นเราจะกลายเป็นคนที่สับสนไม่มีแก่นสารและเป็นคนไร้รากในที่สุด เมื่อเป็นคนไม่มีแก่นสารก็จะถูกชักชวนไปในทางที่ไม่ดีได้ง่ายนั่นเอง หากจะฝึกฝนตนเอง อาจเริ่มจากการตั้งคำถามกับตัวเองว่าเราศรัทธาอะไรอยู่ เพราะคนเราเมื่อศรัทธาอะไรก็จะได้พบกับสิ่งนั้น เข้าถึงสิ่งนั้น ศรัทธาในเทคโนโลยีเราก็จะเข้าถึงเทคโนโลยี ศรัทธาต่อชาวบ้านเราก็จะเข้าถึงชาวบ้าน ศรัทธาต่อวัตถุก็จะเข้าถึงวัตถุ ศรัทธาต่อลาภยศสรรเสริญก็จะเข้าถึงลาภถึงยศเข้าถึงตำแหน่ง ศรัทธาต่อความรู้ก็จะเข้าถึงความรู้ หรือศรัทธาต่อหลักธรรมก็จะเข้าถึงธรรม หรือไม่ศรัทธาอะไรเลยก็ไม่เข้าถึงก็ไม่เข้าถึงอะไรเลย เพราะความศรัทธานำมาซึ่งมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อทำทุกอย่างให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เราศรัทธานั้นเอง ขณะเดียวกันก็ลองตรวจสอบตัวเองดูว่าสิ่งที่เราศรัทธากับสิ่งที่ท้องถื่นของเราศรัทธานั้นตรงกันหรือไม่ หากตรงกันก็เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนหรือหากไม่ตรงกันก็เรียนรู้ที่จะให้ออกาสตัวเองไปสู่แห่งที่ที่เหมาะสมกว่า

๒) วิริยะ คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้นเรื่องนั้น ถ้าหากกระทำก็จะทำจนเชี่ยวชาญจนเป็นผู้รู้ ถ้าหากศึกษา ก็จะศึกษาให้รู้จนถึงรากเหง้าของเรื่องราวต่างๆ ดังนั้น คำว่า "วิริยะ" จึงหมายถึงความเพียรพยายามอย่างสูงที่จะทำตามฉันทะหรือศรัทธาของตัวเอง หากเราไม่มีความเพียรแล้วก็อนุมานได้ว่าเรามีฉันทะหลอกๆ หรือศรัทธาหลอกๆ ทั้งโกหกตัวเองและหลอกผู้อื่น เพื่ออะไรนั่น ผลงานที่เขาทำจะชี้ชัดออกมาเองว่าทำเพื่ออะไร ดังนั้น นักวิจัยท้องถิ่น จึงต้องมีใจที่รักต่อคนท้องถิ่นและรักต่อการทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคนท้องถิ่น อันเป็นศรัทธาสูงสุด หากไม่เป็นเช่นนั้น ก็ได้แต่เพียงศรัทธาปากเปล่าที่ไร้แม้เงาของความมุ่งมั่นและทุ่มเท หากแต่มีศรัทธาอื่นให้ครุ่นคิดและกระทำอยู่ วิริยะนี้มาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึกไม่ย่อท้อต่อปัญหาและมีความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง โดยมี

ศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำใจ และเตือนใจ ความอดทนเป็นเครื่องมือสำหรับคนใจเย็นและใจงามด้วย ไม่ใช่ฆมุทะลุคุดันรบเร้าและรุ่มร้อน เพราะมันจะทำให้มีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย หรือสูญเสียความอดทนในที่สุด ดังนั้น ความวิริยะอุสาหะ จึงเป็นวิถีทางของบุคคลที่หาญกล้าและทายเป็นต่ออุปสรรคใดๆทั้งมวล ความวิริยะมันเกิดจากอะไร เกิดจากศรัทธาหรือฉันทะนั่นเอง และเป็นศรัทธาที่มันคงด้วยไม่ว่าจะมีอุปสรรคใดๆมากกระทบก็จะไม่เปลี่ยนแปลง แต่อาจปล่อยวางหรือวางเฉยในบางเวลาบางสถานการณ์บ้าง เพื่อรอสถานะที่เหมาะสมกว่า ความวิริยะไม่ใช่ความคุดันอย่างเอาเป็นเอาตายหรือต้องให้ได้เสมอ แต่มันคือความแบายลและเลือกที่จะทำบางอย่างเพื่อรักษาศรัทธาไว้หรือเพื่อรอวาระที่เหมาะสมอันหมายถึงการบรรลุผลแห่งศรัทธา ถ้าจะฝึกฝนเรื่องความวิริยะแล้วคงต้องเริ่มจากความคิดที่ว่า ต้องหมั่นฝึกฝนตนเองบ่อยๆ หมั่นทำหมั่นคิดหมั่นเขียนหมั่นนำเสนอและอย่าขี้เกียจ อย่างกลัวความผิดพลาดและจงกล้าแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวของตัวเองอย่าท้อถอยงานหนักและงานมากให้คิดว่าทำมากรู้มากเก่งมากขึ้น อย่าบ่นว่าไม่มีเวลาเพราะเวลามีเท่าเดิม

๓) จิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรู้สึกรอบคอบตามคำนี้ยิ่งใหญ่มากปัจจุบัน สังคมซับซ้อน มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ละคนมีภาระหน้าที่ ที่ต้องทำมากมาย ไม่รู้จะทำอะไรก่อน เวลาอ่านหนังสือก็คิดถึงงานที่รับผิดชอบ เวลาอ่านท างานก็คิดว่าต้องอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ ไม่สามารถมีจิตจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานผลคือ ทำอะไรก็ไม่ดีสักอย่างทำผิดๆถูกๆอยู่อย่างนั้น แต่ถ้าเรามีใจที่จดจ่อต่อสิ่งที่เราคิดเราทำและรับผิดชอบแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการงานก็ตาม ทุกอย่างก็จะดีขึ้นไปเอง เราก็จะมีความรอบรู้มากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยใจที่จดจ่อตั้งมั่นและใฝ่เรียนรู้ของเรา เมื่อมีความรอบรู้มากขึ้นก็จะเกิดความรู้สึกรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้วการตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความปลอดภัยน้อยตามไปด้วย ความรอบคอบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่รอบรู้ ดังนั้น การที่คนจะรอบรู้ได้นั้น ต้องหมั่นศึกษาเรียนรู้อยู่เป็นเนืองนิจ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองสม่ำเสมอ ต้องอ่านหนังสืออย่าให้ขาดและหลากหลายโดยไม่ยึดติดกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประการสำคัญต้องฝึกตั้งคำถามกับตัวเองกับเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัวเราพร้อมกับค้นหาคำตอบให้ได้ การฝึกสนทนากับผู้รู้บ่อยๆก็เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งเมื่อเราทำได้แบบนี้แล้ว เราก็จะเป็นผู้ที่เข้าใจลึกความรอบรู้ไปโดยปริยาย เมื่อเราเข้าใจลึกความรอบรู้แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากที่จะวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อแท้ของเรื่องราวต่างๆ ออกมาสู่การตัดสินใจของหมู่คณะหรือแม้แต่เรื่องส่วนตัวของเราเอง ดังนั้น ความรอบคอบจึงแฝงไปด้วยความรู้ตามสภาพจริงของมัน อันเป็นแนวปฏิบัติที่คนรุ่นใหม่ต้องสร้างให้เกิดเป็นนิสัยแก่ตนเอง ความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความรู้แล้วยังต้องอาศัยความตั้งมั่นเป็นเครื่องเตือนสติด้วย ถึงจะสามารถใช้จิตของเราพิจารณาพิจารณาและตรึกตรองในเนื้อแท้ของสิ่งต่างๆนั้นได้อย่างเหมาะสม เพราะความตั้งมั่นตามแบบอย่าง

ของคุณธรรมตามหลักศาสนาและจริยธรรมของสังคมนั้นเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข

๔) วิมังสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา อันเกิดจาก การมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งได้ทำผ่านมาว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเราเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงปรับแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น การทบทวนเรื่องราวจากภายในของตัวเองเป็นสิ่งสำคัญมากในยุคปัจจุบันที่ผู้คนเริ่มสับสนวุ่นวายอย่างเข้มข้น ทบทวนความคิดเพื่อตรวจสอบความคิดและการกระทำของเราว่าเราคิดหรือทำจากความคิดอะไร? พร้อมกับถามตัวเองว่าเราคิดอย่างนั้นเพื่ออะไร? เราทำสิ่งนี้เพื่ออะไร? เพื่อความสุขของตัวเองหรือเพื่อความสงบสุขของสังคม? ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เรารู้ว่าเราควรจะทำอยู่ ณ จุดไหนของสังคมหรือเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างไรไปสู่การสร้างสรรค์ตนเองและสังคมที่งดงาม ในการวิจัยและการพัฒนานั้นเรามักจะใช้คำว่า "สรุปทบทวน" เป็นการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูว่าสิ่งที่คิดและทำมานั้นมันดำเนินไปในแนวทางที่วาดหวังหรือไม่ หรือว่าคิดไว้อย่างทำอีกอย่าง หรือคิดไว้แต่ไม่ได้ทำเลย หรือทำไปแล้วแต่ไม่ได้อย่างที่มุ่งหวัง

ทั้งนี้จะได้ว่าเคราะห์ต่อไปว่า ที่มันสำเร็จมันเป็นเพราะอะไร และที่มันล้มเหลวมันเกิดจากอะไรเพื่อที่จะได้หาแนวทางแก้ไขหรือหาทางหลีกเลี่ยงผลเสียที่อาจเกิดขึ้น การสรุปทบทวนนั้น คนส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่า สรุปเมื่องานเดินทางมาได้ครึ่งทางหรือสิ้นสุดการทำงาน หรืออย่างดีที่สุดมีการทำแผนงานรายไตรมาส คือทุก ๓ เดือน จึงสรุปทบทวนครั้งหนึ่ง แต่จริงๆ แล้วการสรุปทบทวนควรจะทำให้อย่างสม่ำเสมอ อาจเป็นการพูดคุยกันหลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมทุกครั้ง หรือหลังเลิกงานแต่ละวัน หรือใช้วิธีการแบบไม่เป็นทางการ เพื่อสรุปทบทวนของแต่ละคนให้ได้มากที่สุด หรือพูดคุยกับตัวเองบ้าง การที่เราคุยกับตัวเอง ด้วยสติ ความรู้เนื้อ รู้ตัว จะทำให้เรามองตัวเองชัดเจนขึ้น รู้ว่าขณะนี้ปัญหาของเราคืออะไร และจะแก้ไขยังไง เพราะธรรมชาติของคนเรา สายตาเรามองทอดมองออกไปข้างนอก ทำให้ไม่เห็นตัวเองและสิ่งใกล้ตัว ถ้าจะมองตัวเองต้องส่องกระจก ดังนั้น เราต้องหมั่นถามตัวเองว่า เรารู้อะไรบ้างไม่รู้อะไรบ้าง เป้าหมายชีวิตเราคือ อะไร แล้วเราจะมีวิธีไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร คำถามที่ดีหนึ่งคำถาม ดีกว่าคำตอบร้อยคำตอบ ถ้าเราตั้งคำถามกับตัวเองบ่อยๆ จิต เราก็จะหาคำตอบให้เราได้ ไม่เช่นนั้นเราก็มีชีวิตอยู่แบบไม่มีจุดหมายปลายทาง มีแต่ความทุกข์ใจหาทางออกให้กับชีวิตไม่ได้ หรือ ถ้ามีคนอื่นอยู่ด้วยเราก็คุยในใจ สร้างเสียงในใจ (inner voice) แต่ว่าวิธีที่ได้ผลคือ ปิดประตูห้องอยู่คนเดียวเงียบแล้วคุยกับตัวเองดังๆ หรือจะคุยกับหมากับแมวก็ได้ แต่ช่วงที่เหมาะสมที่สุดคือช่วงที่รู้สึกว่างและปลอดโปร่งจากเรื่องราวทั้งปวง ซึ่งควรทำให้เป็นนิสัย

ดังนั้น “อิทธิบาท ๔” จึงมีความหมายกับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะเดินทางไปไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการงาน เพราะหากทำได้ตามกระบวนการแล้ว สังคมความรู้ ชุมชนความรู้ และปัจเจกชนความรู้ คงอยู่ไม่ไกลเกินฝัน ประการสำคัญ “อิทธิบาท ๔” ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวจากกิจกรรมข้ออื่น ๆ อันเป็นองค์รวมและเชื่อมโยงถึงกัน เพียงแต่อธิบายคนละบทบาทเท่านั้น สิ่งสำคัญ เราได้ใคร่ครวญในเรื่องเหล่านี้มาน้อยเพียงใด เพราะ ในโลกปัจจุบัน โลกที่สังคม อวิชชามากจนเกินล้น จึงกลายเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายสูงสุด นั่นแปลว่าเราต้องฝึกฝนตนเองหลายเท่าตัวเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่ก่อเกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของตนเองอย่างแท้จริง

๒.หลักสัมมาอาชีวะ สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเว้นมิจฉาอาชีวะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ คือการแสวงหาปัจจัยมาบริโภคที่มีชอบ คือการโกงหรือหลอกลวง เว้นการประจบสอพลอ การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภ หรือก็คือการแสวงหาลาภโดยไม่ประกอบด้วยความเพียร (สัมมาวายามะ) คือขี้เกียจ อยากได้มาง่ายๆโดยไม่อาศัยกำลังแห่งสติปัญญาและร่างกาย ข้าโลกจนไม่ชอบธรรม เช่น ทุจริตคดโกง การเบียดเบียนลูกจ้าง และทำลายสิ่งแวดล้อม หลักสัมมาอาชีวะสะท้อนถึงการไม่ประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ซึ่งหลักพระพุทธศาสนาได้ให้กรอบเอาไว้ ๕ ประการ คือ

๑) สัตตถาณิชชา คือ การขายอาวุธ ได้แก่ อาวุธปืน อาวุธเคมี ระเบิด นิวเคลียร์ อาวุธอื่น ๆ เป็นต้น อาวุธเหล่านี้หากมีเจตนาเพื่อทำร้ายกัน จะก่อให้เกิดการทำลายล้างซึ่งกันและกัน โลกจะไม่เกิดสันติสุข

๒) สัตตถาณิชชา หมายถึง การค้าขายมนุษย์ ได้แก่ การค้าขายเด็ก การค้าทาส ตลอดจนการใช้แรงงานเด็กและสตรีอย่างทารุณ รวมถึงการขายตัวหรือขายบริการทางเพศทั้งของตัวเองและผู้อื่น

๓) มังสวณิชชา หมายถึง ค้าขายสัตว์เป็น สำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหารเป็นการส่งเสริมให้ทำผิดศีลข้อที่ ๑ คือการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

๔) มัชชวณิชชา หมายถึง การค้าขายน้ำเมา ตลอดจนการค้าสารเสพติดทุกชนิด รวมถึงการเสพเอง และ

๕) วิสวณิชชา หมายถึง การค้าขายยาพิษ ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสัตว์ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับมิจฉาชีพ ทั้ง ๕ ประการดังกล่าว จะเป็นตัวแปร หรือปัจจัยเกื้อหนุนให้มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับกาทุจริตในโอกาสต่างๆ ต่อไป เพราะอาชีพเหล่านี้มักจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มีอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ฉะนั้น การยึดมั่นในสัมมาอาชีวะ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ตั้งมั่นอยู่ในความสุจริตทั้งทางใจ กาย และวาจา และ

ประสบความสำเร็จดังที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำว่า “ยศย่อมนเจริญแก่ ผู้มีความหมั่น มีสติ มีภาระงานสะอาด ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำ สำรวมแล้ว เป็นอยู่โดยธรรม ไม่ประมาท”

๓.หลักสันโดษ ความสันโดษ คือ ความยินดี ความพอใจ คือความรู้จักพอดี ความรู้จักพอเพียงมีลักษณะ ๓ อย่าง คือ ๑).ยินดีพอใจในสิ่งที่มีที่ได้มา ด้วยเรี่ยวแรงของตนในทางชอบธรรม ไม่ดิ้นรนอยากได้จนทำให้เกิดความเดือดร้อน ๒).ยินดีพอใจกำลังของตน ใช้กำลังที่มีอยู่ เช่นความรู้ ความสามารถให้เกิดผลเต็มที่ ไม่ย่อหย่อนบกพร่อง ๓).ยินดีพอใจแต่ไม่เกินเลย คือรู้จักพอเป็น อิ่มเป็น และแบ่งปันส่วนที่เกินเลยไปเอื้อเพื่อผู้อื่นตามสมควร ความสันโดษ เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอดีในชีวิตประจำวัน ไม่ฟุ้งเพื่อเกินไป ไม่เชียมเกินไป ไม่ฟุ้งช่านจนเกิดเดือดร้อน เป็นต้น เป็นแนวปฏิบัติกลางๆ เพื่อให้ชีวิตมีความอึด ไม่พรั่ง อันเป็นเหตุให้มีความสุขดังคำกล่าวที่ว่า "รู้จักพอก่อสุขทุกสถาน"^{๔๐}

ความสันโดษเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะเข้าไปทำหน้าที่ในการพัฒนาความสุจริตให้เกิดขึ้น เพราะเมื่อมนุษย์ยินดี และพอใจการแสวงหาทรัพย์ตามศักยภาพของตนเองแล้ว ย่อมเป็นการง่ายที่จะประพฤติตัวและดำรงตนอยู่ในฐานะของความสุจริต ไม่พยายามที่จะแสวงหาช่องทางในการทุจริตคอร์รัปชันสมบัติสาธารณะหรือสมบัติที่บุคคลอื่นๆ รัก และหวงแหน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำว่า “จงสันโดษในสิ่งเสพ แต่อย่าสันโดษในกุศลธรรม” เมื่อแต่ละคนสันโดษในสิ่งเสพ ย่อมเป็นการง่ายที่จะดำรงตนอยู่ในความสุจริต อีกทั้งเป็นการพัฒนาตัวสุจริตธรรมให้เจริญ และมีขึ้นภายในจิตใจ สุจริตธรรมจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันมิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน^{๔๑}

สรุปได้ว่า บุคคลใดก็ตามดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ชีวิตของบุคคลนั้นย่อมนับถือว่าสะอาด และเจริญมั่นคง ด้วยเหตุดังกล่าว คำว่า “ชีวิตสะอาด” จึงเกิดขึ้นบนฐานของความสุจริต ทั้งมิติของความสุจริตทั้งมิติของกายที่สุจริตไม่แสดงออกถึงการคดโกงทุจริต (กายสุจริต) การไม่ใช้วาจาบิดเบือน หรือสื่อสารเพื่อให้มาซึ่งสิ่งต่างๆ ที่มีควรมีควรมิ (วจีสุจริต) และการไม่คิดมุ่งหวังที่จะได้ประโยชน์เพื่อหาช่องทางแย่งชิง หรือทุจริตคดโกง (มโนสุจริต) การพัฒนาชีวิตที่สะอาดจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนากลุ่มบุคคลเชิงปัจเจกในครอบครัว คือ “พ่อ แม่ และลูก” เพื่อให้มีชีวิตสะอาด เมื่อนั้น ครอบครัวเหล่านั้นจะสะอาด ความสะอาดของแต่ละครอบครัวย่อมส่งผลทำให้หมู่บ้านสะอาด อันจะต่อเนื่องไปสู่สังคม ประเทศชาติ และโลกสะอาดมากยิ่งขึ้นอันมีผลมาจากชีวิตของแต่ละคนในครอบครัวสะอาด ประเด็นสำคัญคือ “รากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้อง

^{๔๐} พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๑๒ หน้าที่ ๑๘

^{๔๑} ชยสาโรภิกขุ, โทลหนึ่งก็ถึง: **คุณธรรม ๑๒ ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถิปุทธ**, โรงเรียนทอสี, (กรุงเทพมหานคร., บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้าที่ ๒๓.

เริ่มต้นจากการพัฒนาชีวิตให้สะอาดโดยการยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมความสุจริต” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พระองค์ทรงจุดประกายให้มนุษย์แต่ละคนได้เห็นมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตให้สะอาด โดยการยึดมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต” และหากขยายความของคำว่า “ซื่อสัตย์สุจริต” นั้น หมายถึง ความสุจริตทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพราะเมื่อกายมีอาชีพที่สุจริต พฤติกรรมไม่มุ่งแย่งชิง หรือทุจริตคดโกง จิตใจไม่ละโมภโลภมาก และปัญญาที่ไม่แสวงหาช่องทางทุจริต ย่อมส่งผลถึงความสุจริตของครอบครัว ทั้งพ่อ แม่ และลูกด้วย ความสะอาดของแต่ละครอบครัวจึงส่งผลต่อความสะอาดของหมู่ในภาพรวมอันเป็นหน่วยนับรวมของครอบครัว และจะส่งผลต่อสังคม ประเทศชาติให้มีความสะอาดต่อไป ดังนั้น หากชีวิตแต่ละคนสะสมความสะอาดสุจริตได้มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อประเทศชาติ ในฐานะที่จะมีภูมิคุ้มกันการทุจริตคดโกงต่อไป

๒.๔ บริบทการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา^{๔๒}

การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคนดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนา

^{๔๒} “แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙”, (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๖๐), หน้าที่ ๗.

เศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วยทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า 3Rs + 8Cs

3Rs ประกอบด้วย

- อ่านออก (Reading)
- เขียนได้ (WRiting)
- คิดเลขเป็น (ARithmetics)

8Cs ประกอบด้วย

- ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)
- ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)
- ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding)
- ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)
- ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy)
- ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy)
- ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills)
- ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น สภาวะโลกร้อนก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมืองส่งผลให้ทรัพยากรถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว สร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ปล่องก๊าซเรือนกระจก ทำให้เกิดภาวะโลกร้อนสูงขึ้น รวมทั้งการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของโลกนำมาซึ่งความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมที่ประเมินค่ามิได้ ทุกประเทศต้องใช้ทรัพยากรในการแก้ปัญหาและผลกระทบที่ต่อเนื่องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และสร้างภาระกับสังคมและงบประมาณของรัฐในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและเตรียมความพร้อมของครูการผลิตครูใหม่ที่มีสมรรถนะสูง ตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ไปสู่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้รู้เท่า

พันการเปลี่ยนแปลง สามารถคิดวิเคราะห์เพื่อป้องกันภัยธรรมชาติ บริหารจัดการ พัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ความก้าวหน้าด้านการสาธารณสุขอันเนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันประชากรยังต้องเผชิญกับโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ที่มีความรุนแรงและเพิ่มมากขึ้น เช่น ไวรัสซิกา และการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เพื่อรองรับการขยายตัวและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ระบบการบริการสาธารณสุขต้องเปลี่ยนมาเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผ่านระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถเข้าถึงได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

การไม่ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่นิยมใช้ความรุนแรงได้แพร่กระจายไปสู่นานาประเทศมากขึ้น ความขัดแย้งในเชิงความคิดเห็นของคนในสังคมมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความไม่สงบ ประชาชนมีความหวาดระแวงและขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประเทศขาดความมั่นคงและความสงบสุข อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศได้รับผลกระทบ ระบบการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ประชาชนสามารถคิดวิเคราะห์ มีเหตุมีผลเข้าใจและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยก รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีและสมานฉันท์

นวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าว

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก ทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ (The Fourth Industrial Revolution) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ๒๕๕๘ (Millennium Development Goals : MDGs 2015) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ๒๕๗๓ (Sustainable

Development Goals : SDGs 2030) และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะ ในศตวรรษที่ ๒๑ และ ปัจจัยภายในประเทศ จากนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) และวิกฤตสังคมสูงวัย ล้วนมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ปรากฏว่ามีผู้วิจัยได้ วิจัยเรื่องนี้ ไว้หลายท่านดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

กฤตรินทร์ นิมทองคำ ได้สำรวจนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนโย เซฟคอนแวนต์ พบว่า มีปัญหาความเชื่อสตัยในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ ลอกงานเพื่อน ทุจริตในการสอบ พุดเท็จ ลักขโมย เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ตรงต่อเวลา ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งหากทำ พฤติกรรมเหล่านี้บ่อยๆ จนเกิดความเคยชินเด็กจะคิดว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยไม่มีความผิด จะทำให้ เด็กติดนิสัยกระทำความผิดที่ไม่ดีเหล่านี้ต่อไป และจากการรายงานของคณะกรรมการการศึกษา และ วัฒนธรรมวุฒิสภา พบว่า เด็ก และเยาวชนเป็นจำนวนมากมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นในทางที่ไม่ควร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ไม่มีความ ละอายต่อการประพฤติทุจริต ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รู้จักพอขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีค่านิยม ทางวัตถุฟุ้งเฟ้อ^{๔๓}

พรสวรรค์ ศรีวรกุล ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนเรยีนาเชลี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะกระบวนการอ่านคิดวิเคราะห์ส่วนใหญ่ มีการวางแผนการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ มีการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ มีการตรวจสอบการจัด กระบวนการเรียนรู้ และมีการแก้ไขปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับดี ในส่วน ของปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้น ทักษะกระบวนการ อ่านคิดวิเคราะห์และเขียน พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ขาดการนิเทศกำกับติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เน้นทักษะกระบวนการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียน ข้อเสนอแนะคือ การลดจำนวนนักเรียนให้ พอเหมาะ ส่วนเรื่องเวลาและคาบสอน ควรจัดให้เพียงพอ เพื่อเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

^{๔๓} กฤตรินทร์ นิมทองคำ, “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อสตัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นโรงเรียนเซนโยเซฟคอนแวนต์”, (กรุงเทพมหานคร: “วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต” มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้าที่ ๙.

นอกจากนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะกระบวนการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียน ยังพบว่า ครูผู้สอนยังขาดสื่ออุปกรณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ข้อเสนอแนะคือทางโรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณในการจัด สื่ออุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ เอกสารประกอบการเรียนเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนรู้ในครั้งต่อไป^{๔๔}

นัทรทัตย์ ปัญเจริญ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนโดยการลงมือปฏิบัติ พบว่า แผนการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานและใบงาน ซึ่งได้ผลการวิจัย คือ นักศึกษา มีพฤติกรรมการปฏิบัติงาน ระดับดีมากที่สุด เรื่องการแจกแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ๔.๗๓ ระดับมาก เรื่อง การรายงานผลการวิจัย ค่าเฉลี่ย ๔.๔๗ และการนำเสนอโครงร่างวิจัย ค่าเฉลี่ย ๓.๗๘ ระดับปานกลาง เรื่อง การแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า ค่าเฉลี่ย ๓.๓๑ และการเตรียมความพร้อม ค่าเฉลี่ย ๓.๑๐ และมีคะแนนจากการทำใบงาน เฉลี่ย ๑๗.๖๓^{๔๕}

ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิพบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง ทั้งด้านการเตรียมการ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และการกำกับ ติดตาม และประเมินผลความต้องการที่สำคัญในการบริหาร กิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการนี้ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ และงบประมาณ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาต่างๆ และการกำกับติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด และสม่ำเสมอทักษะการจัดความขัดแย้ง^{๔๖}

รัชณี โภชนาธาร ได้ทำการศึกษากระบวนการบริหารจัดการกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน กรณีศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารจัดการ ที่ผู้บริหารนำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนด้านความมีสัมมาคารวะและควมมีอัธยาศัยไมตรีมี ๔ กระบวนการด้วยกัน คือ ๑)การทำงานอย่างต่อเนื่อง ๒)การอบรมสั่งสอนของโรงเรียนควบคู่กับผู้ปกครอง ๓)การร่วมกันให้การสนับสนุนของโรงเรียน บ้าน วัด และชุมชนและ ๔)การกำกับติดตามและประเมิน และ เงื่อนไขที่มีผลต่อการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนา

^{๔๔} พรสวรรค์ ศรีวรกุล, “การจัดกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน เรยีนาเซลี จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), บทคัดย่อ.

^{๔๕} นัทรทัตย์ ปัญเจริญ “งานวิจัยการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนโดยการลงมือปฏิบัติ”, (วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีธนาพานิชยการ จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๔๖} ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี, “การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ”, **สารนิพนธ์** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙), หน้าที่ ๖๔.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านความมีสัมมาคารวะและความมีอัธยาศัยไมตรีซึ่งทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารมี ๕ เงื่อนไข ด้วยกัน คือ ๑) เงื่อนไขจากนโยบาย มี ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ ความชัดเจนเป็นรูปธรรมและความต้องการของชุมชน ๒) เงื่อนไขจากตัวบุคคล มี ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๓) เงื่อนไขจากการการให้รางวัล มี ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ การให้รางวัลแก่เด็กนักเรียนให้วัดครูครบตามจำนวนที่กำหนด และการให้รางวัลหรือเกียรติบัตรกับนักเรียนที่ทำความดีและมีผู้ปกครองลงชื่อรับรองได้มากที่สุด ๔) เงื่อนไขจากสิ่งแวดล้อม มี ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ โรงเรียน บ้าน วัดและชุมชน ๕) เงื่อนไขจากค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทย มี ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ การสวดสวดด้วยการไหว้และการแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส ส่วน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านความมีสัมมาคารวะและความมีอัธยาศัยไมตรี ที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการบริหารงานจนประสบความสำเร็จมี ๔ ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การบูรณาการทุนทางสังคม ยุทธศาสตร์การต่อยอดกิจกรรมด้วยกิจกรรมที่หลากหลายยุทธศาสตร์การเป็นโรงเรียนนาร่องและยุทธศาสตร์การคิดใหม่ทำใหม่^{๔๗}

สมศักดิ์ ลาตี ได้ดำเนินการเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานมัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการวางแผนงานวิชาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากสำหรับปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน ยกเว้นด้านการวางแผนงานวิชาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาระดับน้อย โรงเรียนต้องการให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ และผู้ปกครองเห็นความสำคัญ และสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วม^{๔๘}

สุนทรีย จงวงศ์สุข ได้ศึกษาการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยที่นำกระบวนการสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ

^{๔๗} รัชณี โภชนาธาร, “กระบวนการบริหารจัดการกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน :กรณีศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด”, **รายงานการวิจัย**, ทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, (สำนักงานจัดการองค์ความรู้, ๒๕๔๘), หน้าที่ ๕๒ -๕๔.

^{๔๘} สมศักดิ์ ลาตี, “การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี”, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒), หน้าที่ ๒๗.

ให้กับผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบบันทึกการปฏิบัติ กิจกรรมของนักเรียนจากการศึกษาปัญหาขยะ แบบการเขียนบันทึกส่วนตัวของนักเรียนรายบุคคล การบันทึกวิถีทัศน์การเรียนรู้ระหว่างเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลแล้วพรรณนา วิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาสามารถเสริมสร้างลักษณะนิสัยการเป็นผู้มีจิตสาธารณะของผู้เรียนได้ คือ มีความช่างสังเกต ไม่เห็นแก่ตัว และรักษาประโยชน์ส่วนรวมนักเรียน มีทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสิ่งแวดล้อมมีทักษะด้านนโยบาย ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสร้างความร่วมมือ ต่อรอง ประนีประนอม^{๔๙}

พิริยา นิลมาต ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นงานวิจัยที่มุ่งหมายค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน ๒๒,๕๖๓ คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๐ คน จากจำนวน ๑๗ โรงเรียน ได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้มี ๒ ฉบับ ประกอบด้วย แบบวัดจิตสำนึกสาธารณะ ๑ ฉบับ และแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะ ๑ ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ๑) ด้านความรับผิดชอบ ๒) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ๓) ด้านความกตัญญูตเวที ๔) ความฉลาดทางอารมณ์ ๕) พฤติกรรมการสอนของครู ๖) และการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ๗) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกสาธารณะสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) อยู่ระหว่าง ๐.๑๒๗-๐.๖๖๑^{๕๐}

สมาน ชาลีเครือ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเชิงสังคมกับความซื่อสัตย์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ปีการศึกษา ๒๕๒๓ ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๗๑๔ คน แบ่งเป็นนักเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๒๙ คน และนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิจำนวน ๑๘๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบถามค่านิยมเชิงสังคมและแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์ จากการวิจัยพบว่า ค่านิยมเชิงสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความ

^{๔๙} สุนทรี จูวงศ์สุข, “ศึกษาการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์**, (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗), หน้าที่ ๗๕.

^{๕๐} พิริยา นิลมาต, “ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด”, **วิทยานิพนธ์**, (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคา), ๒๕๕๐), หน้าที่ ๗๒ - ๗๓.

ชื่อเสียง นักเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครกับจังหวัดชัยภูมิ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความชื่อเสียงแตกต่างกัน แสดงว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมและเพศน่าจะมีผลต่อความชื่อเสียงสุจริต^{๕๑}

โอภาส ยติกร ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะความมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโดกโคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ๓ ด้าน คือ ความสะอาด การเข้าแถว และการทำความเคารพ โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา ๓ ประการ คือ กิจกรรมรวมศิษย์พิชิต ๓ ส (ส-สะอาด) กิจกรรมประกวดระเบียบแถว และกิจกรรมการประกวดมารยาทไทย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ๔ ขั้น คือ ขั้นวางแผนขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกตและขั้นสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน ๑๑๐ คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า รวมทั้งบริเวณโรงเรียน การเดินแถวไม่เป็นระเบียบการทำความเคารพไม่ถูกต้อง เมื่อพัฒนาครบ ๒ วงรอบ ส่งผลให้นักเรียนมีลักษณะตามต้องการได้เป็นอย่างดีนักเรียนมีระเบียบวินัยดีขึ้น^{๕๒}

นายเพชร แสงเพชร ได้ศึกษาวิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑ กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามปัจจัยส่วนบุคคล และ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ๑)ระดับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ พิจารณาเป็นรายด้าน ผลวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าสูงที่สุดคือด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ รองลงมาคือ ด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ ๒)ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลผลการวิจัย นักเรียนที่มีอายุและระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีสถานภาพปัจจุบันและวุฒิการศึกษาทางธรรม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ๓)ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้บริหารครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ ผลวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดโครงสร้างหลักสูตรตามเกณฑ์

^{๕๑} สมาน ชาลีเครือ, “ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเชิงสังคมกับความชื่อเสียง”, รายงานการวิจัย, สำนักวิจัย (วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ๒๕๕๑), หน้า ๗๘.

^{๕๒} โอภาส ยติกร, “ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”, *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุรนารี, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒๗ – ๑๒๘.

ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดไว้คือจัดการเรียนรู้ครบตามหลักสูตรทั้ง ๘ กลุ่มสาระ การพัฒนานักเรียนให้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังด้านจริยธรรมคุณธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารและครูมีความใส่ใจ เพียรพยายาม แก้ไขปัญหา ใคร่ครวญใน จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างทั้งสภาพครอบครัวนิสัยใจคอ การเรียนรู้ โดยยึดอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางในการปฏิบัติการบริหารจัดการในชั้นเรียนสิ่งสำคัญคือความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน มีการจัดบรรยากาศห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร การ พัฒนาการจัดการเรียน เน้นการวิเคราะห์ให้นักเรียนในแต่ละด้าน ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้น และนำ ผลการวิจัยไปแก้ไข้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ^{๕๓}

งานวิจัยต่างประเทศ

Indriyanto ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาอิทธิพลของแหล่งเรียนรู้ในบ้านกับแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่าในระหว่างตัวแปรบ้านและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เมื่อเทียบกับแหล่งชุมชนใดก็ตามที่ได้รับความร่วมมือจากบ้าน และชุมชนน้อย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็มีแนวโน้มต่ำลง^{๕๔}

Mullins ได้ทำการศึกษาผลกระทบที่มีต่อครูและนักเรียนจากการไปศึกษานอกสถานที่ โดยใช้พิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติทำให้ครูและนักเรียนมีชีวิตใหม่ และเกิดแรงจูงใจ สำหรับอุปสรรคของ การจัดการศึกษานอกสถานที่คือ ครูผู้สอนจะปิดกั้นตนเองเพราะกลัวการพานักเรียนไปนอกสถานที่ และเขาเชื่อว่างานวิจัยนี้เป็น แบบอย่างของการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่ใช้พิพิธภัณฑ์ทาง ธรรมชาติต่อไป^{๕๕}

Gilbertson ได้ทำการวิจัยศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนที่มีต่อ ความรู้และทัศนคติของนักเรียนในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติของ

^{๕๓} นายเพชร แสงเพชร , “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตาม หลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ ๑ กรุงเทพมหานคร” , **งานวิจัย**, (มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๕๔} Indriyanto. อ่างในดวงพร ปวงมาลา, การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของครูในสถานศึกษาของศูนย์ เครือข่ายสถานศึกษา อำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๒, **วิทยานิพนธ์**, (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น, ๒๕๕๓).

^{๕๕} Mullins. อ่างในดวงพร ปวงมาลา, การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของครูในสถานศึกษาของศูนย์ เครือข่ายสถานศึกษาอำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๒, **วิทยานิพนธ์**, (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น, ๒๕๕๓).

นักเรียนในด้านสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มควบคุมที่เรียนในห้องเรียนและกลุ่มทดลองที่มีการใช้เวลา ๑ ใน ๔ ของเวลาเรียนทั้งหมดออกไปศึกษาออกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับ ๖ ในรัฐมิชิแกน หลังการทดลองผู้วิจัยได้จัดทำการศึกษาทดสอบวัดความรู้ในด้านหลักการทางนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมกับนักเรียนผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมากกว่าหลักการทางนิเวศวิทยา^{๕๖}

Gardella ได้ทำการวิจัยเรื่องนักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ในชุมชนมากน้อยเพียงใด โดยศึกษาจากนักเรียนหญิงจำนวน ๔,๕๐๕ คนซึ่งอยู่ในเกรด ๖,๗ และ ๑๒ ของเมืองดีทรอยต์ ใช้วิธีการสำรวจใช้แบบสอบถามประกอบด้วย ๖๗ ข้อ ที่ถามเกี่ยวกับการบริหารของรัฐ การขนส่งการพาณิชย์ การอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสถานที่ที่นักเรียนเคยไปมาแล้ว ไม่ว่าจะไปด้วยเหตุผลใดก็ตามผลการวิจัยพบว่า ๑)ครูไม่คาดคะเนได้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงมาแล้ว ๒)โรงเรียนบางแห่งยังไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างพอเพียง ๓)โรงเรียนยังไม่ค่อยจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน ๔)วัดและสโมสรต่างๆ ให้ประสบการณ์ตรงกับนักเรียนน้อยมาก ๕)ส่วนใหญ่นักเรียนรับประสบการณ์ตรงจากบ้าน ๖)ประเภทที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงคือ กิจกรรมนันทนาการและวัฒนธรรมที่ได้จากกิจกรรมของรัฐมีส่วนน้อย ๗)สถานะภาพทางเศรษฐกิจสังคม ไม่มีผลต่อประสบการณ์ตรงของนักเรียน^{๕๗}

Baker ได้ทำการวิจัยเรื่อง The Effects of Community Resources Base Law Curriculum Up on the Attitudes and Knowledge of Senior High School Social Studies Students. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรวิชา กฎหมาย ทศนคติและความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนวิชากฎหมาย และระบบการเมืองการปกครองใน ๑ เทอม ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๒ โรงเรียน ในเขตแองการาพอลด์ รัฐนิวยอร์ก โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ๑๓๘ คน กลุ่มควบคุม ๑๑๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ ภาคความรู้ ๒ ตอน ภาคทัศนคติ ๒ ตอน ผลการวิจัยพบว่า ๑)นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมา จากการที่นักเรียนเข้าไปใช้แหล่งเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการเรียนวิชากฎหมาย ๒)การเรียนโดยวิธีปฏิบัติจริง จะเป็นการทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านกฎหมายทั่วไป และรัฐธรรมนูญดีขึ้น ๓)การที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับชุมชน จะทำให้ได้รับ

^{๕๖} Gilbertson อังในดวงพร ปวงมาลา, การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของครูในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาอำเภอเถิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๒, วิทยานิพนธ์, (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น, ตุลาคม ๒๕๕๗).

^{๕๗} Gardella.อังในดวงพร ปวงมาลา, การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของครูในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาอำเภอเถิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๒, วิทยานิพนธ์, (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น, ตุลาคม ๒๕๕๗).

ความรู้เกี่ยวกับชุมชนของเขาเกี่ยวกับกฎหมายและสิ่งแวดล้อมทางการเมืองการปกครองมากขึ้น และละเอียดอ่อนขึ้น^{๕๘}

Burk's ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แห่งของรัฐเท็กซัสตอนเหนือ (North Texas) พบว่า ครูมีบทบาทต่อนักเรียนในการใช้ห้องสมุด ซึ่งครูจำนวนมากยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้ขาดการทำงานที่สัมพันธ์กับบรรณารักษ์ ครูมีการประสานงานกันจะทำให้เป็นการส่งเสริมความพร้อมให้สอดคล้องในการนำพานักเรียนไปใช้ห้องสมุดในการเรียนการสอน และเป็นศูนย์การค้นคว้าที่มีประสิทธิภาพ^{๕๙}

Satterlee ได้ศึกษาเรื่องความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ทางด้านวิชาการของนักเรียน งานวิจัยนี้จัดทำขึ้นเนื่องจากพบว่า ขณะนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่าเด็กนักเรียนได้มีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริตและไม่ซื่อสัตย์ในห้องเรียนมากขึ้นทุกวัน เด็กนักเรียนเหล่านี้ยังคงใช้วิธีการที่ไม่ซื่อสัตย์ต่างๆ กัน เช่น ลอกการบ้านเพื่อน ลอกข้อสอบของเพื่อนในระหว่างสอบ รวมถึงนำข้อสอบไปบอกเพื่อนที่จะสอบในรายวิชาเดียวกัน บรรดานักวิจัยได้พยายามค้นหาสาเหตุว่า เหตุใดนักเรียนจึงมีแนวโน้มที่จะไม่ซื่อสัตย์ ผลการวิจัยพบว่า มีหลายสาเหตุที่จูงใจให้เด็กนักเรียนประพฤติผิด เช่น กลัวความล้มเหลว ต้องการที่จะได้เกรดดีๆ ได้รับความกดดันจากบุคคลรอบข้างให้ได้คะแนนดีขาดความกระตือรือร้นในการแข่งขัน และประเมินค่าตนเองต่ำ นอกจากนี้งานวิจัยพบว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง ที่จะริเริ่มให้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็ก ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ในด้านการเรียนลดน้อยลง มีข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูควรจะใช้ยุทธศาสตร์เหล่านี้ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ การมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี การพิจารณามอบหมายงานหรือการบ้าน ให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน พยายามอย่าเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสทุจริต รวมทั้งการพิจารณาใช้มาตรการอย่างรอบคอบในการลงโทษเด็กนักเรียนที่ทุจริตด้านวิชาการ^{๖๐}

^{๕๘} Baker, the Effects of Community Resources Base Law Curriculum Up on the Attitudes and Knowledge of Senior High School Social Studies Students, Dissertation, (February, 7 2001).

^{๕๙} Burks, Lindea Carol, The use of writing as a means of teaching eight grade students to use executive processes and heuristic strategies to solve mathematics problem. Dissertation abstracts international, 54 (11), 4019A - 4020A. (1994).

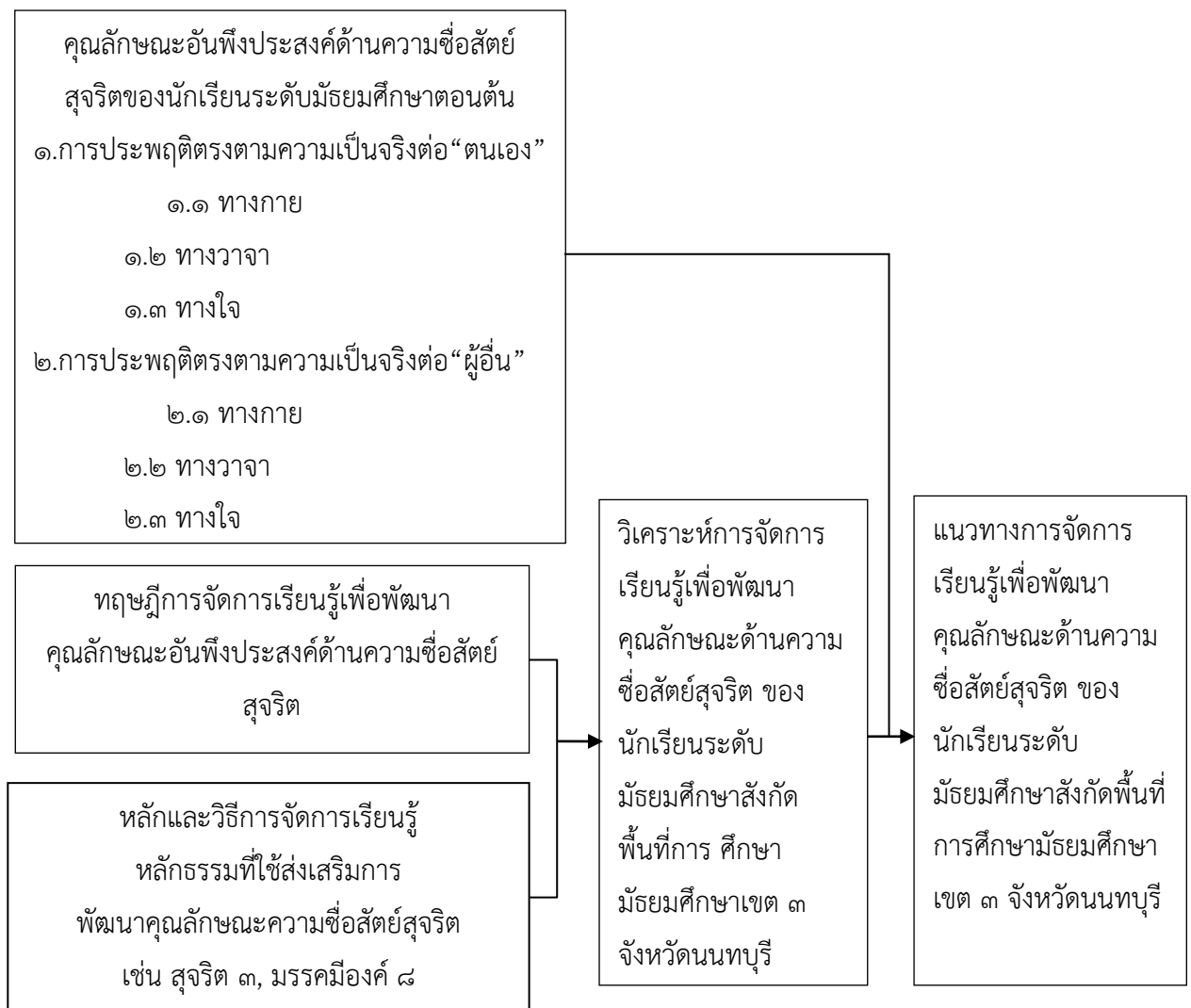
^{๖๐} Satterlee, Loving-kindness Meditation, Malaysia: Buddha Dharma Education Association Inc, 2001, p 9.

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม จากการศึกษาเอกสาร และการศึกษาที่เกี่ยวข้อง แล้วจะเห็นว่าการที่จะจัดการ เรียนรู้ให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้การศึกษาดลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกทุกที่ ทุกเวลาผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้นั้น แหล่งการเรียนรู้จึงมีความสำคัญมากที่จะต้องจัดให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ

แต่การวิจัยส่วนใหญ่ได้ชี้ให้เห็นความสำเร็จในการบริหารการารเรียนรู้อยู่ที่ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่จะให้ความสำคัญ ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการศึกษา พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งของครูและ ของผู้เรียนน้อย โดยเฉพาะเรื่องการวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบทบทวน และการนำผลประเมินไปใช้ ตามความคาดหวังในอนาคตขององค์กร มีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพียงพอ และมีประสิทธิภาพซึ่งล้วนเป็นหน้าที่การบริหารจัดการทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงคิดว่าการที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีการจัดการเชิงระบบ ซึ่งการบริหารเชิงคุณภาพ ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ได้รับนิยมนำมาใช้ในการพัฒนางาน แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งมีความหมายสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน รวมทั้งของผู้วิจัย มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ไว้ดังนี้

ภาพที่ ๓ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยใช้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) มุ่งศึกษา “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลสถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อย่างเป็นทางการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความเห็นของผู้บริหาร และครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรณีตัวอย่าง (Case Study) ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วยลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๓๗๕ คน

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและให้ข้อมูลหลักจำนวน ๕ คน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๕ โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด ๗,๒๘๖ คน ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๕ คน ผู้วิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) โดยเทียบตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)^{๖๑} ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑.	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	๑,๙๑๕	๘๕
๒.	โรงเรียนเบญจมราชาอนุสรณ์	๑,๓๙๓	๗๑
๓.	โรงเรียนรัตนาธิเบศร์	๑,๐๒๓	๖๗
๔.	โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม	๑,๗๔๘	๘๓
๕.	โรงเรียนศรีบุญยานนท์	๑,๒๐๗	๖๙
รวม		๗,๒๘๖	๓๗๕

ภาพที่ ๔ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิจัย ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

๑.แบบสอบถาม ข้อมูลเบื้องต้นของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี เพื่อพิจารณาคุณลักษณะพื้นที่และสถานที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๒.แบบการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างเป็นทางการจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๓. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความ พระไตรปิฎก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแบบสอบถามตาม อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

^{๖๑} Krejcie, Robert V, and Morgan, Daryle W, Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Measurement, v 30, (1970), p 607-610.

๔. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้ ผู้เชี่ยวชาญ ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระอุดมสิทธินายก

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการหลักสูตรการจัดการเชิงพุทธ สาขาการจัดการเชิงพุทธ, อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์

สถานที่ทำงานปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระครูโสภาสนนทกิตต์

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

สถานที่ทำงานปัจจุบัน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

สถานที่ทำงานปัจจุบัน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง วรรณทอง

ตำแหน่ง : หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยา, อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์

สถานที่ทำงานปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช ชูจันอัด

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

สถานที่ทำงานปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหา คำนิยามศัพท์ เฉพาะ ภาษาที่ใช้ สถานการณ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่า ความสอดคล้องที่ ๑.๐๐ แล้วนำไปใช้เป็นแบบสอบถาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

๓. นำแบบสอบถาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในเรื่องของเวลา สถานการณ์การใช้ภาษา ลักษณะกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้ เหมาะสมและถูกต้องก่อนนำไปใช้ทดลองจริงได้ค่าที่ ๐.๙๕

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.การแจกแบบสอบถามให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๒.รับแบบสอบถามคืนจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๓.ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้ทำการแจกไปปรากฏ
ว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และนำข้อมูลมา
วิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

๔.เกณฑ์การให้คะแนนผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อ ดังนี้
ระดับความคิดเห็น คำนวณน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ

ระดับ ๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็น มากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็น มาก

ระดับ ๓ หมายถึง ระดับความคิดเห็น ปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อย

ระดับ ๑ หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

๕.เกณฑ์การแปลความหมาย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามแนวคิดของ บุญชม
ศรีสะอาด และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายความว่า ระดับความสำคัญ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๔๙ หมายความว่า ระดับความสำคัญ มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๔๙ หมายความว่า ระดับความสำคัญ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๔๙ หมายความว่า ระดับความสำคัญ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายความว่า ระดับความสำคัญ น้อยที่สุด

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามที่
ได้รับคืนทั้งหมด รวบรวมข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
ทางสถิติเพื่อการวิจัย ดังนี้

๑.วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธี
หาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

๒.วิเคราะห์ระดับการประพุดิตนตามคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

๓.๖ ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แผนแสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์ที่ได้
๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ของการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี	มี ๒ ขั้นตอน คือ ๑) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๒) การศึกษาสภาพความเหมาะสมของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา	๑) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - website - หนังสือ	- แบบศึกษาเอกสาร	- การหาค่าความถี่ของข้อมูล - การวิเคราะห์เนื้อหา	- ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต - ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต - ได้กรอบแนวคิดงานวิจัย
		๒) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	- ครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ	- แบบสัมภาษณ์	- การวิเคราะห์เนื้อหา	- ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพความเหมาะสมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา
๒) เพื่อศึกษาหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นฯ	มี ๒ ขั้นตอน คือ ๑) สร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการประพฤติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา	๑) สร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการประพฤติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา	- ผลจากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑	- แบบศึกษาเอกสาร	- การวิเคราะห์เนื้อหา	- ได้แบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับการประพฤติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา

แผนแสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์ที่ได้
๒) เพื่อศึกษาหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี	๒) แจกแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา	๒) แจกแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา	- กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในสถานศึกษา	- แบบสอบถาม	- ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแปรผลของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต จำแนกตามความประพฤติต่อตนเอง และผู้อื่น ทางกายทางวาจา ทางใจ	- ผลจากการแจกแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษา
๓) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี	มี ๒ ขั้นตอน คือ ๑) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบสอดคล้องของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ๒) ปรับปรุง/แก้ไขและนำเสนอ	๑) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตกับข้อมูลเชิงประจักษ์	- ผลจากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒	- โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป	- ค่าไค - สแควร์ (x๒) - ค่าความน่าจะเป็น (p) - ค่าองศาอิสระ (df) - ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (x๒/df) - ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ย - ความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA)-ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI)-ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	- ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสอดคล้องของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตกับข้อมูลเชิงประจักษ์
		๒) ปรับปรุง/แก้ไขและนำเสนอ	- อาจารย์ที่ปรึกษา	แบบศึกษาเอกสาร	- วิเคราะห์เนื้อหา - งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี	

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลทำการวิเคราะห์และประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามและตรวจสอบความเหมาะสม ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๔.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม

๔.๑.๓ ปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน

๔.๒ ผลการศึกษาหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

๔.๓ เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี “ตนเอง และผู้อื่น ทางกาย ทางวาจา และทางใจ”

๔.๔ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๔.๑.๑ วิเคราะห์ข้อมูลตามปัจจัยส่วนบุคคล

ค่าความถี่และค่าร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด
พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ ๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑.เพศ		
หญิง	๒๑๒	๕๖.๕
ชาย	๑๖๓	๔๓.๕
รวม	๓๗๕	๑๐๐
๒.อายุ		
๑๒ – ๑๕ ปี	๓๐๘	๘๒.๑
๑๖ – ๑๘ ปี	๖๗	๑๗.๙
อื่น ๆ	-	-
รวม	๓๗๕	๑๐๐
๓.วุฒิการศึกษาทางธรรม (ธรรมศึกษา)		
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๒๑๓	๕๖.๘
ธรรมศึกษาชั้นโท	๑๑๖	๓๐.๙
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๑๕	๔.๐
อื่น ๆ	๓๑	๘.๓
รวม	๓๗๕	๑๐๐

๕. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
(เปรียญธรรม)		
ป.ธ.๑-๒ - ๓	๑๑	๒.๙
ป.ธ.๔ - ๖	-	-
ป.ธ.๗ - ๙	-	-
อื่น ๆ	๓๖๔	๙๗.๑
รวม	๓๗๕	๑๐๐
๖. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา		
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑	๑๒๖	๓๓.๖
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๒	๑๒๐	๓๒.๐
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓	๑๒๙	๓๔.๔
รวม	๓๗๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ จากการแจกแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕ เป็นเพศชายจำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๑๒ - ๑๕ ปี จำนวน ๓๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๘ ปี อยู่จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (ธรรมศึกษา) ชั้นตรี มีจำนวน ๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๘ และนักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (ธรรมศึกษา) ชั้นโท มีจำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙ และนักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (ธรรมศึกษา) ชั้นเอก มีจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐ ส่วนนักเรียนที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (ธรรมศึกษา) มีจำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (เปรียญธรรม) มีจำนวน ๓๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๑ และนักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (เปรียญธรรม) ชั้นประโยค ๑-๒ - ๓ มีจำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ มีจำนวนมากที่สุดคือ ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ มีจำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖ และนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๒ มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐

๔.๑.๒ วิเคราะห์แบบสอบถาม

ค่าความถี่เฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และผู้อื่นทางกาย ทางวาจา ทางใจ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมทั้ง ๒ อย่าง

(n= ๓๗๕)				
การประพฤติตรงตามความเป็นจริง		\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑.	ต่อตนเอง	๓.๔๑	๐.๑๗	ปานกลาง
๒.	ต่อผู้อื่น	๓.๔๖	๐.๑๘	ปานกลาง
รวม		๓.๔๒	๐.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” โดยภาพรวมทั้ง ๒ อย่าง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง ๒ อย่าง

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ภาพรวมทั้ง ๓ ทาง

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. ทางกาย	๓.๑๑	๐.๑๖	ปานกลาง
๒. ทางวาจา	๓.๖๔	๐.๑๘	มาก
๓. ทางใจ	๓.๔๙	๐.๑๘	มาก
รวม	๓.๔๑	๐.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” โดยภาพรวมทั้ง ๓ ทาง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางวาจา และทางใจ อยู่ในระดับมาก และการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางกาย อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ภาพรวมทั้ง ๓ ทาง

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. ทางกาย	๓.๕๗	๐.๑๘	มาก
๒. ทางวาจา	๓.๓๓	๐.๑๗	ปานกลาง
๓. ทางใจ	๓.๔๘	๐.๑๗	ปานกลาง
รวม	๓.๔๖	๐.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” โดยภาพรวมทั้ง ๓ ทาง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางกาย อยู่ในระดับมาก และการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางวาจา และทางใจ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย”

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. ทำการบ้านหรือรายงาน และการสอบด้วยตนเอง	๓.๘๖	๐.๘๗	มาก
๒. รักและดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี	๓.๘๓	๐.๘๑	มาก
๓. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยความซื่อตรง	๓.๗๑	๐.๗๙	มาก
๔. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	๓.๘๕	๐.๘๗	มาก
๕. ปฏิบัติตนมีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิวติ	๓.๗๐	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๑๑	๐.๑๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๑๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางวาจา”

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางวาจา”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนไม่ผิดคำพูด (รักษาคำพูด) ของตนเอง	๓.๗๗	๐.๗๙	มาก
๒. นักเรียนไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง	๓.๕๔	๐.๘๙	มาก
๓. นักเรียนไม่พูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก	๓.๗๓	๑.๐๓	มาก
๔. นักเรียนไม่พูดคำหยาบคายสกปรกเสียหาย	๓.๒๒	๑.๑๗	ปานกลาง
๕. นักเรียนไม่พูดเพื่อเจ้า ไร้สาระ เลื่อนลอย	๓.๓๓	๑.๐๙	ปานกลาง
รวม	๓.๖๔	๐.๑๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางวาจา” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๓.๖๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนที่ไม่ผิดคำพูด (รักษาคำพูด) ของตนเอง,นักเรียนไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง,นักเรียนไม่พูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก ในระดับมาก และนักเรียนที่ไม่พูดคำหยาบคายสกปรกเสียหาย,นักเรียนไม่พูดเพื่อเจ้า ไร้สาระ เลื่อนลอย อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางใจ”

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางใจ”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนเป็นคนไม่ละโมภ ไม่โลภมาก	๓.๘๓	๐.๙๙	มาก
๒. นักเรียนเป็นคนรู้จักให้อภัย ไม่พยาบาทปองร้าย	๓.๘๑	๐.๙๔	มาก
๓. นักเรียนเป็นคนมีจิตสำนึกในคุณธรรมความดีงาม	๓.๘๒	๐.๙๑	มาก
๔. นักเรียนแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูก และสิ่งใดผิด ด้วยการไตร่ตรอง ใคร่ครวญ	๓.๙๔	๐.๗๘	มาก
๕. นักเรียนละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	๔.๑๕	๐.๘๓	มาก
รวม	๓.๘๙	๐.๑๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางใจ” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๓.๑๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น“ทางกาย”

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางกาย”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. ไม่เอาสิ่งของส่วนรวมมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว	๓.๙๕	๐.๙๒	มาก
๒. ไม่ทำลายชีวิต แก่งหรือรังแกคนอื่น	๓.๙๖	๐.๘๕	มาก
๓. ไม่ลักทรัพย์ ไม่แย่งชิง ไม่เอารัดเอาเปรียบ	๔.๑๕	๐.๙๖	มาก
๔. ไม่ล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น	๔.๑๒	๐.๙๙	มาก
๕. ไม่เห็นแก่ตัว มีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์ผู้อื่น	๓.๙๘	๐.๘๔	มาก
รวม	๓.๕๗	๐.๑๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางกาย” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางวาจา”

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางวาจา”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. พูดคำที่สมานและส่งเสริมความสามัคคี	๓.๘๕	๐.๘๓	มาก
๒. พูดแต่คำสุภาพนุ่มนวลกับทุกคน	๓.๖๒	๐.๙๕	มาก
๓. พูดบอกแจ้งค่าใช้จ่ายในการเรียนกับผู้ปกครองตามความจริง	๓.๙๘	๐.๘๗	มาก
๔. พูดแต่คำเป็นประโยชน์ มีเหตุผล ถูกกาลเทศะ	๓.๘๓	๐.๙๑	มาก
๕. พูดความจริงต่อเพื่อนและครู ด้วยความเอาใจใส่ในความดีงาม	๓.๙๙	๐.๘๙	มาก
รวม	๓.๓๓	๐.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๙ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางวาจา” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๓๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางวาจา” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางใจ”

(n= ๓๗๕)

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางใจ”	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑. หาประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง	๔.๑๒	๐.๘๘	มาก
๒. ให้ความเคารพต่อผู้อื่นที่มีอายุมากกว่า	๔.๒๘	๐.๘๒	มาก
๓. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	๔.๐๕	๐.๘๕	มาก
๔. ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย	๓.๙๘	๐.๘๗	มาก
๕. คิดให้ คิดเสียสละ มีจิตสาธารณะ	๓.๙๙	๐.๙๓	มาก
รวม	๓.๔๘	๐.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ แสดงให้เห็นว่าการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางใจ” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมากทุกข้อ

๔.๑.๓ ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณ ลักษณะความ
ซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัด
นนทบุรี

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง
“ทางกาย”

(n= ๓๗๕)

ความคิดเห็น “ทางกาย”	ความถี่
๑. ความเกียจคร้าน	๔๘
๒. ความสะอาดที่เกิดโดยไม่รู้ตัว	๓
๓. ร่างกายอ่อนแอ	๑๐
๔. ถูกคนอื่นกลั่นแกล้งรังแกก่อน	๕
๕. ความเคยชินกับการกระทำ	๖
๖. การบ้านยากทำไม่ได้บางครั้งจึงต้องลอกเพื่อน	๕
๗. ไม่มีเวลาดูแลสุขภาพตัวเอง	๗
๘. การบ้านมีมากเกินไป มีเวลาทำไม่พอ	๑๑
๙. ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่มีดีให้เห็นก่อน	๓๒
๑๐. ความเหนื่อยล้าจากการทำกิจกรรมของโรงเรียน	๑๔
๑๑. พื้นฐานของครอบครัวที่ต่างกัน	๓๖
๑๒. ค่านิยมการแต่งกาย	๑๘

จากตารางที่ ๔.๑๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความเกียจคร้านมีจำนวนมากที่สุดจำนวน ๔๘ คน รองลงมาคือนักเรียนที่มีพื้นฐานของครอบครัวที่ต่างกัน จำนวน ๓๖ คน และนักเรียนที่มีผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่มีดีให้เห็นก่อน จำนวน ๓๒ คน และนักเรียนที่มีความสะอาดที่เกิดโดยไม่รู้ตัวมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางวาจา”

(n= ๓๗๕)

ความคิดเห็น “ทางวาจา”	ความถี่
๑. เพื่อนชอบทำให้โกรธ และโมโห จึงต้องพูดคำหยาบ	๓๘
๒. พูดเพื่อรักษาน้ำใจมากเกินไป	๑๒
๓. ในบางเหตุการณ์ไม่สามารถพูดความจริงได้	๖
๔. ต้องพูดโกหก เพื่อไม่ให้เพื่อนเสียใจ	๑๒
๕. ได้ยินได้ฟังคำพูดที่ไม่ดีจากสังคมรอบข้าง	๔๒
๖. ความพลั้งเผลอ ขาดสติ	๑๙
๗. ความเป็นกันเองกับเพื่อนจึงใช้คำหยาบคายบ้าง	๔๑
๘. คนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับความจริง จึงไม่พูดความจริง	๒๖
๙. ความเคยชิน	๑๘
๑๐. มีผู้ใหญ่พูดให้ได้ยินเป็นตัวอย่าง	๑๒

จากตารางที่ ๔.๑๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางวาจา” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้ยินได้ฟังคำพูดที่ไม่ดีจากสังคมรอบข้างจึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๒ คน รองลงมาคือนักเรียนที่มีความเป็นกันเองกับเพื่อนจึงใช้คำหยาบคายบ้าง จำนวน ๔๑ คน นักเรียนที่เพื่อนชอบทำให้โกรธ และโมโห จึงต้องพูดคำหยาบ จำนวน ๓๘ คน และนักเรียนที่ในบางเหตุการณ์ไม่สามารถพูดความจริงได้ มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๖ คน

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ”

(n= ๓๗๕)

ความคิดเห็น “ทางใจ”	ความถี่
๑. ยังมีความโลภอยู่	๔๕
๒. ความไม่พึงพอใจในบางเรื่อง	๑๒
๓. ความเห็นแก่ตัวของคนอื่น	๑๗
๔. ความไม่ยุติธรรม	๕
๕. ความใจอ่อน สงสารคนอื่น	๑๑
๖. ไม่พอใจเมื่อถูกบังคับ	๓๖
๗. จะคิดร้ายกับคนที่ร้ายกับเราก่อน	๑๘
๘. แยกแยะไม่ออกว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควรในบางเรื่อง	๑๑
๙. ความอิจฉาริษยาคนอื่น	๒๓
๑๐. เพื่อนชอบทำทนาย หรือชักจูงให้ทำผิด	๒๗

จากตารางที่ ๔.๑๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ยังมีความโลภอยู่มีจำนวนมากที่สุดจำนวน ๔๕ คน รองลงมาคือนักเรียนที่มีไม่พอใจเมื่อถูกบังคับ จำนวน ๓๖ คน นักเรียนที่เพื่อนชอบทำทนาย หรือชักจูงให้ทำผิด จำนวน ๒๗ คน และนักเรียนที่มีความไม่ยุติธรรม มีจำนวนน้อยที่สุดจำนวน ๕ คน

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย”

(n= ๓๗๕)

ข้อเสนอแนะ “ทางกาย”	ความถี่
๑. การฝึกสมาธิ ให้มีสติอยู่ตลอดเวลาที่กำลังทำอะไรอยู่	๓๘
๒. การฝึกคิดก่อนที่จะลงมือทำ	๓๒
๓. ตั้งกฎระเบียบ หรือบทลงโทษที่จะทำให้ไม่กล้าผิด	๘
๔. บริหารเวลา จัดสรรเวลาให้ดี	๑๙
๕. ไม่หลงไปกับค่านิยม	๒๓
๖. รักษาสุขภาพ	๑๗
๗. คอยตักเตือนกัน	๑๒
๘. ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน	๒๕
๙. รักษาศีล ๕ ให้ครบ	๑๖
๑๐. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้มากขึ้น	๑๐

จากตารางที่ ๔.๑๔ ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการฝึกสมาธิ ให้มีสติอยู่ตลอดเวลาที่กำลังทำอะไรอยู่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๓๘ คน รองลงมาคือนักเรียนที่เสนอแนะให้มีการฝึกคิดก่อนที่จะลงมือทำ จำนวน ๓๒ คน นักเรียนที่เสนอแนะให้ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน จำนวน ๒๕ คน และนักเรียนที่เสนอแนะให้ตั้งกฎระเบียบ หรือบทลงโทษที่จะทำให้ไม่กล้าผิดมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๕ คน

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าความถี่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทาง วาจา”

(n= ๓๗๕)

ข้อเสนอแนะ “ทางวาจา”	ความถี่
๑. เลือกที่จะไม่พูดหากมันจะทำร้ายความรู้สึกคนอื่น	๔
๒. พูดความจริงและยอมรับกับผลที่ตามมา	๙
๓. ตั้งสติก่อนจะพูดอะไรกับใคร	๑๖
๔. สำรวมระวังคำพูด	๑๒
๕. คำนึงถึงผลของการพูด	๑๕
๖. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกพูด	๒๓

จากตารางที่ ๔.๑๕ ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทาง วาจา” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกพูด มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๒๓ คน ลองลงมาคือนักเรียนที่เสนอแนะให้ตั้งสติก่อนจะพูดอะไรกับใคร จำนวน ๑๖ คน นักเรียนที่เสนอแนะให้คำนึงถึงผลของการพูด จำนวน ๑๕ คน และนักเรียนที่ เสนอแนะให้เลือกที่จะไม่พูดหากมันจะทำร้ายความรู้สึกคนอื่นมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๔ คน

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าความถี่ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ”

(n= ๓๗๕)

ข้อเสนอแนะ “ทางใจ”	ความถี่
๑. ฝึกปฏิบัติให้มีความคิดดี พูดดี และทำดี	๔
๒. เชื้อฟังคำสั่งสอน	๑๖
๓. มีใจเป็นกลาง	๒
๔. สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง	๓๔
๕. มองเห็นคุณค่าของตนเองและการทำดีมีน้ำใจต่อคนอื่น	๓
๖. ควรเปิดใจให้กว้าง	๗
๗. ลดมานะทิฐิของตัวเองลง	๓๒
๘. มั่นคิดทบทวนว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก เมื่อรู้ว่าผิดก็ไม่ควรปฏิบัติ	๒๙
๙. ไม่หลงเชื่อคำทำทนาย หรือยุ่งจากเพื่อน	๑๑
๑๐. ไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ	๔๑
๑๑. คำนึงถึงความถูกต้อง	๑๘

จากตารางที่ ๔.๑๖ ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๑ คน รองลงมาคือนักเรียนที่เสนอแนะให้สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง จำนวน ๓๔ คน นักเรียนที่เสนอแนะให้มั่นคิดทบทวนว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก เมื่อรู้ว่าผิดก็ไม่ควรปฏิบัติ จำนวน ๒๙ คน และนักเรียนที่เสนอแนะให้มีใจเป็นกลางมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๒ คน

๔.๒ ผลการศึกษาหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

จากการแจกสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครูจำนวน ๕ ท่าน เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์เพียง ๓ ท่าน จากจำนวน ๕ ท่าน มีรายนามดังนี้

๑) นายวรพงษ์ นามสกุล เก่าว์ชาลี อายุ ๓๔ ปี

วุฒิการศึกษา กศ.บ. สถานที่ทำงานโรงเรียนรัตนาธิเบศร์

ประสบการณ์ทำงาน ๑๑ ปี ตำแหน่งหน้าที่ คศ.๒ เจ้าหน้าที่พัฒนางานวิจัย

๒) นายณรงค์ศักดิ์ นามสกุล สันทัดเลาชา อายุ ๓๙ ปี

วุฒิการศึกษา กศ.บ. สถานที่ทำงานโรงเรียนศรีบุญยานนท์

ประสบการณ์ทำงาน ๑๕ ปี ตำแหน่งหน้าที่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

๓) นายภราดร นามสกุล สังข์รัตน์ อายุ ๕๑ ปี

วุฒิการศึกษา ปริญญาโทบริหารการศึกษา

สถานที่ทำงานโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ประสบการณ์ทำงาน ๒๘ ปี

ตำแหน่งหน้าที่รองผู้อำนวยการฯ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน

ทั้ง ๓ ท่านมีความคิดเห็นในการตอบแบบสัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่

หลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต

สถานศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียนซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศของโรงเรียน ส่วนมากมีวิสัยทัศน์ที่เน้นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียน และได้กำหนดให้คุณธรรมเป็นเป้าหมายหลัก และกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ทั้ง ๘ ด้าน^{๖๒} ซึ่งสอดคล้องกับ นายณรงค์ศักดิ์ สันทัดเลาชา^{๖๓} ได้ตอบแบบสัมภาษณ์ว่า สถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครู บุคลากรทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมใน

^{๖๒} สัมภาษณ์ นายภราดร สังข์รัตน์,รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมานุสรณ์, หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน, เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายณรงค์ศักดิ์ สันทัดเลาชา,หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนศรีบุญยานนท์, เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ส่งเสริม และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างชัดเจน จุดแข็ง โรงเรียนมีนโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้น และเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

และสอดคล้องกับ นายวรวงษ์ เถาว์ชาลี^{๖๔} ได้ตอบแบบการสัมภาษณ์ว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มุ่งมั่นในการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีนิสัยรักการทำงาน มีความประหยัด สุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรงสภาพแวดล้อมมีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด สวยงาม เอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ จุดอ่อน คือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานมาก ใช้สื่อการสอนไม่หลากหลาย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนร่วม และไม่กล้า แสดงออก โอกาส คือ การคมนาคมสะดวกสบาย มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ เอื้อต่อการจัดเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ให้ การสนับสนุนในการจัด กิจกรรมของโรงเรียน และอุปสรรค คือ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากมีฐานะยากจนย้ายถิ่นฐานบ่อย ทำให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนขาดความอบอุ่น มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนมีการมั่ว สุ่ม เล่นเกมส์ ที่ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการด้านสื่อเทคโนโลยีขาดจิตสำนึกในการให้บริการ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน

โรงเรียนอาศัยความร่วมมือทั้งจากภายใน และภายนอกโรงเรียน ส่งเสริม และสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน บรรยากาศสิ่งแวดล้อม เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และปัจจัยในการ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติ ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทั้ง ๘ ด้าน คือ การมีส่วนร่วมของ ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น จะต้องมีบุคคลที่เป็นต้นแบบในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียน มีรูปแบบ และกระบวนการ กิจกรรมที่หลากหลายในการปลูกฝังที่เหมาะสม สภาพ บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ การประกาศ ยกย่องมอบรางวัล และเกียรติบัตร เพื่อเป็นขวัญและ กำลังใจให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติ^{๖๕}

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายวรวงษ์ เถาว์ชาลี, เจ้าหน้าที่พัฒนางานวิจัยโรงเรียนรัตนานิเบศร์, เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายณรงค์ศักดิ์ สันทัดเลขา, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนศรีบุญยานนท์, เมื่อ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ในโรงเรียนมีกิจกรรมที่หลากหลาย ที่ทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมและได้รับความรู้ใหม่ๆ จากกิจกรรม โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ มีการแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์อย่างเต็มใจ โดยเมื่อได้ยินเพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี จะยืนตรง เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือและปฏิบัติตามหลักของศาสนาส่งผลทำให้ได้เป็นผู้ปฏิบัติตนในทางที่ดี ที่ชอบ เป็นผู้ประพฤติตนอย่างซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเมื่อเก็บของได้จะคืนสิ่งของ หรือทรัพย์สินให้กับเจ้าของทุกครั้ง ไม่เอาเปรียบผู้อื่นในเวลาทำงานร่วมกัน ส่วนด้านวินัย จะเข้าแถวรับของหรือเวลารับอาหารทุกครั้ง ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนแล้วเสร็จ ในการใฝ่เรียนรู้ หมั่นค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุด และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน สามารถแสดงออกทางวิชาการ ทำให้ได้รับรางวัลมากมาย อีกทั้งมีความรู้เกี่ยวกับงานเกษตรในโรงเรียนและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ทำให้ลดค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เป็นผู้รู้จักอดออม มีเงินไว้เป็นทุนเพื่อการศึกษาและใช้จ่ายตามความจำเป็น ในด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข รู้จักช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ด้านรักความเป็นไทย มีความภูมิใจและหวงแหนในวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง แสดงออกถึงการมีมารยาทไทย ทั้ง การไหว้ ยิ้ม การทักทาย สืบสานเกี่ยวกับงานหัตถกรรมของชนเผ่า และด้านมีจิตสาธารณะ สามารถดูแล รักษาทรัพย์สิน สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียนและชุมชน อีกทั้งเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และมีน้ำใจต่อผู้อื่น^{๖๖}

ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์

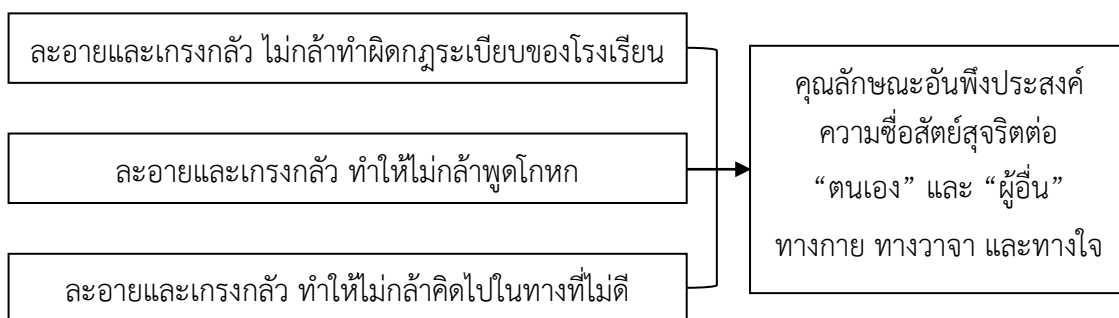
แนวทางแก้ปัญหา คือ ผู้บริหารควรจัดงบประมาณสนับสนุนโครงการอย่างเพียงพอ อีกทั้งให้คณะครูควรปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน เช่น ไม่ดื่มของมึนเมา มีการจัดให้นักเรียนได้ไปเรียนรู้หรือทัศนศึกษาอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะต่างจังหวัดเพื่อทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สู่โลกกว้าง สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน มีการทำโทษกับผู้ที่ปฏิบัติตัวและแสดงคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ผ่านค่ายคุณธรรม มีวิทยากรจากหน่วยงานภายนอก และส่งเสริมกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์^{๖๗}

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายวรวงษ์ เถาว์ชาติ, เจ้าหน้าที่พัฒนางานวิจัยโรงเรียนรัตนานิเบศร์, เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้ได้ตระหนักรู้เห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงให้เห็นว่า นักวิชาการ นักการศึกษา ตลอดจนผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้มีแนวคิดไปใน ทิศทางเดียวกัน ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนในสถานศึกษาทุกคนและใช้เป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนตามเป้าหมายและความคาดหวัง ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวไว้ว่า สถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมต้องดำเนินการตามมาตรการ และแนวทางยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นให้ดำเนินการจัดกิจกรรมสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ชัดเจน จึงทำให้องค์ประกอบของรูปแบบมีความสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนเป็นอย่างดี^{๖๘}

หลักการที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความซื่อสัตย์สุจริต

การพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตให้ส่งผลในเชิงบวกนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักการอื่นๆ เข้ามาช่วยเป็นพลังเสริม เพื่อการพัฒนาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดรูปธรรมในการแสดงออกต่อตัวเองและสังคมมากยิ่งขึ้น สำหรับหลักการที่สามารถนำมาสนับสนุนความซื่อสัตย์สุจริตต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ นั้น ประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้^{๖๙}

ภาพที่ ๕ วิเคราะห์หลักการว่าด้วย หิริ โอตตัปปะ ที่สามารถนำมาสนับสนุนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความซื่อสัตย์สุจริตต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายภราดร สังข์รัตน์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมานูสรณ์, หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน, เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายวรพงษ์ เถาว์ชาติ, เจ้าหน้าที่พัฒนางานวิจัยโรงเรียนรัตนานิเบศร์, เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ผลการวิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วย “หิริ โอตตัปปะ” จากการตอบแบบสัมภาษณ์ของ นายวรพงษ์ เถาว์ชาลี^{๗๐} ว่า หิริ โอตตัปปะ อันหมายถึง ความละอายต่อบาป และเกรงกลัวต่อผลบาปที่จะเกิดตามมานั้น ถือได้ว่า เป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะทำให้นักเรียนยึดมั่นอยู่ในความสุจริตทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ แต่เมื่อใดก็ตามที่ธรรมคุณนี้ลุ่มสลายลงไปจากใจ จะทำให้นักเรียนไม่สามารถอยู่ร่วมกันในโรงเรียน ในสังคมได้อย่างมีสันติสุข เพราะหลักธรรมชุดนี้ ถือได้ว่าเป็นธรรมสำหรับคummingsของโลก เพื่อให้นักเรียนมีความละอาย และเกรงกลัวที่จะทำให้ผิดพลาดบกพร่องต่อตนเอง และผู้อื่น

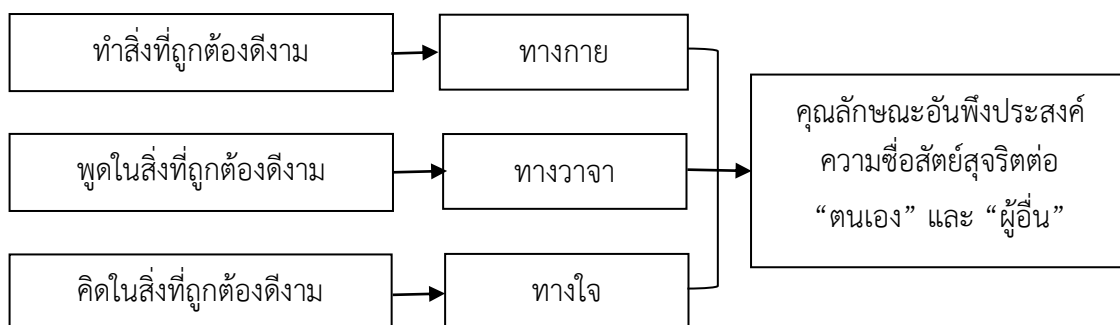
สอดคล้องกับการตอบแบบสัมภาษณ์ของ นายภราดร สังข์รัตน์^{๗๑} ว่า หากเราคิดจะทำสิ่งใดที่ชั่ว ความละอายจะเกิดขึ้นมาในใจ แม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น คิดทำชั่วคืออย่างไร สิ่งที่เป็นไปเพื่อความเลวทรามไม่ถูกต้องทางธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอันนั้นเป็นความเลว อะไรที่คิดว่าถูกหรือไม่ถูก คือถ้าเราทำอะไรลงไป ถ้าหากว่ามันไม่ถูกต้องแล้วมันรู้สึกจะละอายกระดากในใจตนเอง แต่ตามหลักท่านบอกว่าคุณครูทั้งหลายไม่สรรเสริญ ไม่นิยม นั่นเรียกว่า ผิดจากธรรม ความละอายนี้แหละเป็นต้นเหตุให้ทำความดี ความดีทั้งหมดเกิดจากความละอายทั้งนั้น ความไม่ดีเกิดจากความไม่ละอายนั่นเอง ศีล ๕ ข้อมีความละอายเป็นเบื้องต้น เป็นสมุฏฐาน หากว่ามีความละอายในใจแล้วไม่กล้าทำ ศีลข้อนั้นก็งดเว้นได้หมด

และสอดคล้องกับการตอบแบบสัมภาษณ์ของ นายณรงค์ศักดิ์ สันทัตเลาชา^{๗๒} ว่าเมื่อมีหิริโอตตัปปะอย่างนี้แล้ว กฎของโรงเรียน กฎหมายบ้านเมืองทุกมาตรา ก็จะไม่มีการกล้าทำผิด อย่าวว่าแต่ธรรมเลย การอยู่ด้วยกันเป็นหมู่คณะ เป็นพรรคเป็นพวกหลายคนด้วยกัน ถ้ามีหิริโอตตัปปะแล้ว ไม่มีอิจฉาริษยาเบียดเบียนซึ่งกันและกันมันก็เป็นสุขเท่านั้น หากคิดผิดประทุษร้ายเกิดความละอายและกลัวขึ้นมา นั่นธรรมเตือนขึ้นมาแล้ว เลยไม่กล้าทำความชั่ว ครั้นทำลงไปก็เป็นเหตุให้เดือดร้อนนุ่นวาย ตนเองเดือดร้อนเพราะทำชั่ว คิดชั่ว แล้วก็เป็นที่เหตุให้คนอื่นเดือดร้อนอีกด้วย

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายวรพงษ์ เถาว์ชาลี, เจ้าหน้าที่พัฒนางานวิจัยโรงเรียนรัตนนิเบศร์, เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๑} สัมภาษณ์ นายภราดร สังข์รัตน์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมานุสรณ์, หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน, เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายณรงค์ศักดิ์ สันทัตเลาชา, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนศรีบุญยานนท์, เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ภาพที่ ๖ วิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วยสุจริต ๓ ที่สามารถนำมาสนับสนุนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความซื่อสัตย์สุจริตต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ

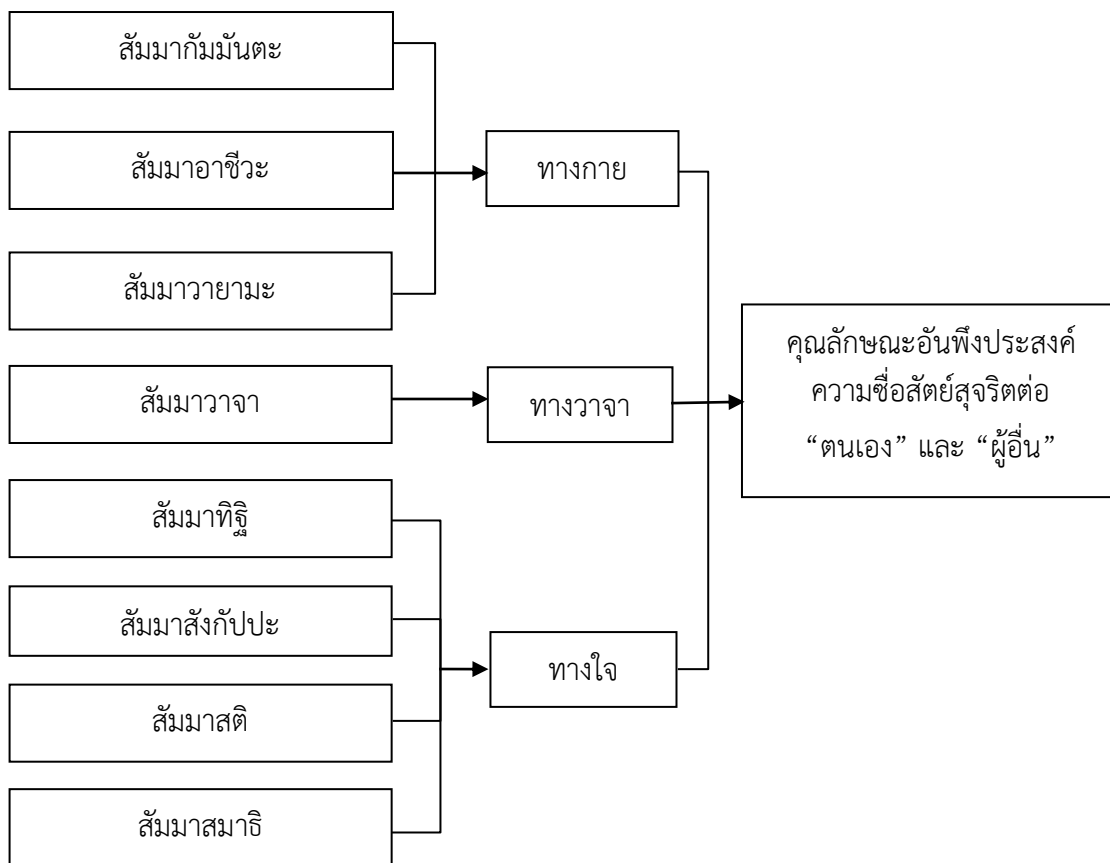
ผลการวิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วย “สุจริต ๓” จากการตอบแบบสัมภาษณ์ของ นาย ณรงค์ศักดิ์ สันทัดเลาชา^{๗๓}

๑) กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้นการบีบคั้น เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอาไรต์เอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

๒) วาจาสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้นการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้า พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

๓) มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่ไมตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ

^{๗๓} สัมภาษณ์ นายณรงค์ศักดิ์ สันทัดเลาชา, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนศรีบุญยานนท์, เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ภาพที่ ๗ วิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วยมรรคมีองค์ ๘ ที่สามารถนำมาสนับสนุนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความซื่อสัตย์สุจริตต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” ทางกาย ทางวาจา และทางใจ

ผลการวิเคราะห์หลักธรรมว่าด้วย “มรรคมีองค์ ๘” จากการตอบแบบสัมภาษณ์ของนายภราดร สังขรัตน์^{๗๔}

(๑). sammatahiti (การเห็นชอบ) หมายถึง ความเห็น หรือ การเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม

(๒). sammasangkipa (การดำริชอบ การคิดชอบ) หมายถึง การรู้จักคิดในทางที่ถูกที่ควร บนพื้นฐานของศีลธรรมอันงามที่ปราศจากการคิดโลภในความอยากของตน การคิดพยายาม อาฆาตแค้น และการคิดที่จะเบียดเบียนผู้อื่นให้เสียหาย

(๓). sammavajja (การเจรจาชอบ) หมายถึง การพูดจาชอบ ในทางที่ถูก ที่งาม อันประกอบด้วยเว้นจากการพูดจริง เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดกลับคำ

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายภราดร สังขรัตน์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมานูสรณ์, หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน, เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

(๔). สัมมากรรมันตะ (การประพฤติชอบ) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง อันควร สัมมากรรมันตะในทางโลกทำนพียงให้ละเว้นจากกายทุจริต ๓ ประการ คือ

- ปาณาติปาตา คือ การละซึ่งการพรากชีวิตสรรพสัตว์ และชีวิตผู้อื่น
- อทินนาทานา คือ การละซึ่งการลักทรัพย์อันเป็นทรัพย์ที่ผู้อื่นเขาไม่ยินยอมให้
- กาเมสุมิจฉาจารา คือ การละซึ่งการประพฤติผิดในกามในหญิงต้องห้าม และชายต้องห้ามทั้งหลาย

(๕). สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ) หมายถึง การประกอบอาชีพหรือการหาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ด้วยการใช้ปัญญา และความรู้ของตนในการประกอบอาชีพบนพื้นฐานของความถูกต้อง ปราศจากการประพฤติอันผิดต่อศีลธรรมอันงาม

(๖). สัมมาวายามะ (การเพียรชอบ) หมายถึง ความเพียรในการงานหรือความเพียรในการประพฤติต่อคุณงามความ

(๗). สัมมาสติ (การตั้งสติชอบ) หมายถึง การตั้งสติได้ การระลึกได้ ไม่พินเพื่อน ไม่เลือนลอย สามารถระวางตัวมิให้ประพฤติตนหลงเข้าไปในวังวนของกิเลสทั้งหลาย อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ รวมถึงการตื่นตัวในหน้าที่ การสำนึกในหน้าที่อยู่เสมอ

(๘). สัมมาสมาธิ (การตั้งมั่นชอบ) หมายถึง การตั้งมั่นในจิต การมีจิตแน่วแน่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ มีจิตเป็นหนึ่งร่วมกับสิ่งใดๆ

๔.๓ เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

จากการสำรวจสภาพปัญหา ปัจจุบัน และศึกษาหลักและวิธีการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จึงจะขอเสนอแนวทางที่จะนำไปใช้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ให้แก่นักเรียน มีดังนี้

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนคือ วิชาหลักพลเมือง ซึ่งหมายถึง วิชาสำคัญหรือวิชาบังคับที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณลักษณะและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกต่างหากจากกลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ

แนวทางที่ ๒ การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา

โดย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสม เป็นการบูรณาการ การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปฏิบัติ ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

แนวทางที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำซ้ำไปซ้ำมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ ๔ การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน ให้แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามวาระ ไม่ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง หรือ การให้สัญญากับตนเองหรือสาธารณชนในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นกิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่างๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็น แรงกระตุ้นผลักดันให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

สภาพปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียน จากผลการสำรวจความคิดเห็นทั้งครู ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียน จากการเรียงลำดับปัญหา ผลปรากฏว่าลำดับของปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านที่ควรพัฒนาและแก้ปัญหาาก่อน คือ ปัญหา นักเรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมากอันดับแรก และสรุปขอบเขตการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน คือ การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และผู้อื่นทางกาย ทางวาจา ทางใจ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๑๒-๑๕ ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาธรรม(ธรรมศึกษา)ชั้นตรี นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (เปรียญธรรม) ชั้นที่กำลังศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ มีจำนวนมากที่สุด

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” โดยภาพรวมทั้ง ๒ อย่าง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง ๒ อย่าง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” โดยภาพรวมทั้ง ๓ ทาง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ต่อเอง” ทางวาจา และทางใจ อยู่ในระดับมาก และการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางกาย อยู่ในระดับปานกลาง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนผู้อื่น” โดยภาพรวมทั้ง ๓ ทาง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ต่อผู้อื่น” ทางกาย อยู่ในระดับมาก และการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ทางวาจา และทางใจ อยู่ในระดับปานกลาง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางวาจา” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนที่ไม่ผิดคำพูด (รักษาคำพูด) ของตนเอง,นักเรียนไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง,นักเรียนไม่พูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก ในระดับมาก และนักเรียนที่ไม่พูดคำหยาบคายสกปรกเสียหาย,นักเรียนไม่พูดเพื่อเจ้า ไร้อารยะ เล่นลอย อยู่ในระดับปานกลาง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางใจ” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางกาย” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางวาจา” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางใจ” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความเกียจคร้านมีจำนวนมากที่สุดจำนวน ๔๘ คน

ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางวาจา” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้ยินได้ฟังคำพูดที่ไม่ดีจากสังคมรอบข้างจึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๒ คน

ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ยังมีความโลภอยู่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๕ คน

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการฝึกสมาธิ ให้มีสติอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไรอยู่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๓๘ คน

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางวาจา” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกพูดมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๒๓ คน

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๑ คน

หลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียนซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศของโรงเรียน ส่วนมากมีวิสัยทัศน์ที่เน้นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียน และได้กำหนดให้คุณธรรมเป็นเป้าหมายหลัก และกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ทั้ง ๘ ด้าน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครู บุคลากรทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในส่งเสริม และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างชัดเจน จุดแข็ง โรงเรียนมีนโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้น และเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มุ่งมั่นในการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีนิสัยรักการทำงาน มีความประหยัด สุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรงสภาพแวดล้อมมีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด สวยงาม เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วน

ร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ จุดอ่อน คือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานมาก ใช้สื่อการสอนไม่หลากหลาย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนร่วม และไม่กล้าแสดงออก โอกาส คือ การคมนาคมสะดวกสบาย มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการจัดเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ให้ การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน และอุปสรรค คือ ผู้ปกครองนักเรียน ส่วนมากมีฐานะยากจนย้ายถิ่นฐานบ่อย ทำให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนขาดความอบอุ่น มีปัญหา ด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนมีการมั่วสุม เล่นเกมส์ ที่ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม ขาดความเชื่อมั่น ในตนเอง และความรับผิดชอบ

ผู้ประกอบการด้านสื่อเทคโนโลยีขาดจิตสำนึกในการให้บริการ การพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน โรงเรียนอาศัยความร่วมมือทั้งจากภายใน และ ภายนอกโรงเรียน ส่งเสริม และสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน บรรยากาศสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของนักเรียน และปัจจัยในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสามารถ นำไปปฏิบัติ ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ ทั้ง ๘ ด้าน คือ การมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงที่สุดนั้น จะต้องมียุคคคลที่เป็นต้นแบบใน การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีรูปแบบ และกระบวนการ กิจกรรมที่ หลากหลายในการปลูกฝังที่เหมาะสม สภาพบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ การประกาศ ยกย่องมอบ รางวัล และเกียรติบัตร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติดี

สำหรับหลักธรรมที่สามารถนำมาสนับสนุนความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ นั้น ประกอบด้วยหลักธรรม ๑).หลักธรรมว่าด้วย หิริ โอตตัปปะ ๒).หลักธรรมว่าด้วยสุจริต ๓ และ ๓).หลักธรรมว่าด้วยมรรคมืองค์ ๘

แนวทางการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้ ๑)การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและ เยาวชน โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกต่างหากจาก กลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ ๒)การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นการสอดแทรกการ พัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา โดย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับ คุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสม เป็นการ บูรณาการการ พัฒนาคุณลักษณะที่ดี กับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม ๓)การจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับ เนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ

นักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำซ้ำไปซ้ำมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ๔)การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน ให้แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามวาระ ไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อาจเป็น กิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของ นักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและ เยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรม พัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าใน การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่างๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็แรงกระตุ้น ผลักดัน ให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๒. เพื่อศึกษาหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

๓. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยขอเสนอรายงานผลการวิจัยในครั้งนี้อันประกอบด้วย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย ๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๓๗๕ คน ๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและให้ข้อมูลหลัก ๕ คน โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยได้แก่ ๑) กำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะความซื่อสัตย์ ๒) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดและประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะความซื่อสัตย์ ๓) การออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความซื่อสัตย์ ๔) ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๕ โรงเรียน ได้แก่ ๑) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ๒) โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ ๓) โรงเรียนรัตนานธิเบศร ๔) โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม ๕) โรงเรียนศรีบุญยานนท์ สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๓๗๕ คน ใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสารงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือคือ

๑)แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒)แบบการสัมภาษณ์ (Interviewing) ในการการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ คน อย่างเป็นทางการ จากผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี พบว่า

สภาพปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียน จากผลการสำรวจความคิดเห็นทั้งครู ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียน จากการเรียงลำดับปัญหา ผลปรากฏว่าลำดับของ ปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านที่ควรพัฒนาและแก้ปัญหาาก่อน คือ ปัญหา นักเรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมากอันดับแรก และสรุปขอบเขตการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน คือ การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และผู้อื่นทางกาย ทางวาจา ทางใจ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๑๒-๑๕ ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา(มัธยมศึกษา)ชั้นตรี นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิ การศึกษาทางธรรม (เปรียญธรรม) ชั้นที่กำลังศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ มีจำนวน มากที่สุด

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” และ “ผู้อื่น” โดยภาพรวมทั้ง ๒ อย่าง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง ๒ อย่าง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” โดยภาพรวมทั้ง ๓ ทาง พบว่า อยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ต่อเอง” ทางวาจา และทางใจ อยู่ในระดับมาก และการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางกาย อยู่ในระดับปานกลาง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนผู้อื่น” โดยภาพรวมทั้ง ๓ ทาง พบว่า อยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ต่อผู้อื่น” ทางกาย อยู่ในระดับมาก และการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ทางวาจา และทางใจ อยู่ในระดับปานกลาง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับ มากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางวาจา” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนที่ไม่ผิดคำพูด (รักษาคำพูด) ของตนเอง,นักเรียนไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง,นักเรียนไม่พูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก ในระดับมาก และนักเรียนที่ไม่พูดคำหยาบคายสกปรกเสียหาย,นักเรียนไม่พูดเพื่อเจ้า ไร้สาระ เลื่อนลอย อยู่ในระดับปานกลาง

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง “ทางใจ” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางกาย” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางวาจา” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

การประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น “ทางใจ” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความเกียจคร้านมีจำนวนมากที่สุดจำนวน ๔๘ คน

ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางวาจา” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้ยินได้ฟังคำพูดที่ไม่ดีจากสังคมรอบข้างจึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๒ คน

ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ยังมีความโลภอยู่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๕ คน

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางกาย” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการฝึกสมาธิ ให้มีสติอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไรอยู่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๓๘ คน

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางวาจา” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกพูดมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๒๓ คน

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง “ทางใจ” ที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เสนอแนะให้มีการไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิมีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๔๑ คน

หลักและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียนซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศของโรงเรียน ส่วนมากมีวิสัยทัศน์ที่เน้นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียน และได้กำหนดให้คุณธรรมเป็นเป้าหมายหลัก และกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ทั้ง ๘ ด้าน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครู บุคลากรทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในส่งเสริม และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างชัดเจน

จุดแข็ง โรงเรียนมีนโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้น และเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้คุณธรรม จริยธรรม มุ่งมั่นในการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีนิสัยรักการทำงาน มีความประหยัด สุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรงสภาพแวดล้อมมีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด สวยงาม เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จุดอ่อน คือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานมาก ใช้สื่อการสอนไม่หลากหลาย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนร่วม และไม่กล้าแสดงออก โอกาส คือ การคมนาคมสะดวกสบาย มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการจัดเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ให้ การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน และอุปสรรค คือ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากมีฐานะยากจนย้ายถิ่นฐานบ่อย ทำให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนขาดความอบอุ่น มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนมีการมั่วสุม เล่นเกมส์ ที่ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการด้านสื่อเทคโนโลยีขาดจิตสำนึกในการให้บริการ

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน โรงเรียนอาศัยความร่วมมือทั้งจากภายใน และภายนอกโรงเรียน ส่งเสริม และสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน บรรยากาศสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และปัจจัยในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติ ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทั้ง ๘ ด้าน คือ การมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนใน

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้น จะต้องมีบุคคลที่เป็นต้นแบบในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีรูปแบบ และกระบวนการ กิจกรรมที่หลากหลายในการปลูกฝังที่เหมาะสม สภาพบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ การประกาศ ยกย่องมอบรางวัล และเกียรติบัตร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติดี

สำหรับหลักธรรมที่สามารถนำมาสนับสนุนความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ นั้นประกอบด้วยหลักธรรม ๑).หลักธรรมว่าด้วย หิริ โอตตัปปะ ๒).หลักธรรมว่าด้วยสุจริต ๓ และ ๓).หลักธรรมว่าด้วยมรรคมีองค์ ๘

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ได้แก่

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนคือ วิชาหลักพลเมือง ซึ่งหมายถึง วิชาสำคัญหรือวิชาบังคับที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ คุณลักษณะและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกต่างหากจาก กลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ

แนวทางที่ ๒ การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชา ต่างๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ วิชา โดย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสม เป็นการบูรณาการ การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

แนวทางที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำซ้ำไปซ้ำมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ ๔ การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน ให้แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามวาระ ไม่ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง หรือ การให้สัญญากับตนเองหรือสาธารณชนในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อาจเป็น กิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของ นักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและ เยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรม พัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าใน การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่างๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็น แรง กระตุ้นผลักดันให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า

๑.สภาพปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียน จากผลการสำรวจพบว่า มีการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตรินทร์ นิมทองคำ^{๗๕} ได้สำรวจนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนโยเซฟคอนเวนต์ พบว่า มีปัญหาความซื่อสัตย์ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ ลอกงานเพื่อน ทูจริตในการสอบ พูดเท็จ ลักขโมย เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ตรงต่อเวลา ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งหากทำพฤติกรรมเหล่านี้บ่อยๆ จนเกิดความเคยชินเด็กจะคิดว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยไม่มีความผิด จะทำให้เด็กติดนิสัยกระทำการที่ไม่ดีเหล่านี้ต่อไป และจากรายงานของคณะกรรมการการศึกษา และวัฒนธรรมวุฒิสภา พบว่า เด็ก และเยาวชนเป็นจำนวนมากมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นในทางที่ไม่ควร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ไม่มีความละเอียดต่อการประพฤติทุจริต ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รู้จักพอขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีความนิยมทางวัตถุฟุ้งเฟ้อ

๒.หลักและวิธีการการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียนซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศของโรงเรียน ส่วนมากมีวิสัยทัศน์ที่เน้นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียน และได้กำหนดให้คุณธรรมเป็นเป้าหมายหลัก และกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ทั้ง ๘ ด้าน หลักธรรมที่สามารถนำมาสนับสนุนความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ ประกอบด้วยหลักธรรม ๑).หลักธรรมว่าด้วย หิริ โอตตัปปะ ๒).หลักธรรมว่าด้วยสุจริต ๓ และ ๓).หลักธรรมว่าด้วยมรรคมืองค์ ๘

^{๗๕} กฤตรินทร์ นิมทองคำ, “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเซนโยเซฟคอนเวนต์”, (กรุงเทพมหานคร: “วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๙.

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายเพชร แสงเพชร^{๗๖} ได้ศึกษาวิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑ กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามปัจจัยส่วนบุคคล และ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ๑)ระดับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ พิจารณาเป็นรายด้าน ผลวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าสูงที่สุดคือด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ รองลงมาคือ ด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ ๒)ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลผลการวิจัย นักเรียนที่มีอายุ และระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีสถานภาพปัจจุบันและวุฒิการศึกษาทางธรรม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ๓)ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้บริหารครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ ผลการวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดโครงสร้างหลักสูตรตามเกณฑ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดไว้คือจัดการเรียนรู้ครบตามหลักสูตรทั้ง ๘ กลุ่มสาระพัฒนานักเรียนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังด้านจริยธรรมคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารและครูมีความใส่ใจเพียรพยายาม แก้ไขปัญหา ใคร่ครวญในจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างทั้งสภาพครอบครัวนิสัยใจคอ การเรียนรู้โดยยึดอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางในการปฏิบัติการบริหารจัดการในชั้นเรียนสิ่งสำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีการจัดบรรยากาศห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร การพัฒนาการจัดการเรียน เน้นการวิเคราะห์นักเรียนในแต่ละด้าน ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้น และนำผลการวิจัยไปแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

^{๗๖} นายเพชร แสงเพชร , “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ ๑ กรุงเทพมหานคร”, งานวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

๓.แนวทางการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกต่างหากจาก กลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ

แนวทางที่ ๒ การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา โดย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสม เป็นการบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม

แนวทางที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำเข้าไปซ้ำมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ ๔ การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน ให้แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามวาระไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อาจเป็น กิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของ นักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและ เยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรม พัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าใน การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่างๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นผลักดัน ให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี^{๗๗} ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงปานกลางทั้งด้านการเตรียมการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการ

^{๗๗} ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี, “การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ”, สารนิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙), หน้าที่ ๖๔.

กำกับ ติดตาม และประเมินผลความต้องการที่สำคัญในการบริหาร กิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการนี้ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสถานที่ และงบประมาณ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาต่าง ๆ และการกำกับติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด และสม่ำเสมอทักษะการจัดความขัดแย้ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นายเพชร แสงเพชร^{๗๘} ศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กลุ่ม ๑ กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญกลุ่ม ๑ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมทั้ง ๘ ด้านอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอำนาจ น้อยนิล^{๗๙} ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวยมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุบรรณ ไชยลาภ^{๘๐} ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนขวัญพิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

^{๗๘} นายเพชร แสงเพชร, “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กลุ่ม ๑ กรุงเทพมหานคร” **วิทยานิพนธ์**, (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้าที่ ๑๐๕.

^{๗๙} พระอำนาจ อดตกาโม (น้อยนิล), การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี, **วิทยานิพนธ์**, (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้าที่ ๖๓- ๗๐.

^{๘๐} สุบรรณ ไชยลาภ, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเชียงขวัญพิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด, **การศึกษาค้นคว้าอิสระ**, (การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔). หน้าที่ ๖๓.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตนักเรียนนั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาจึงต้องมีความอดทน ความพยายาม ในการปลูกฝังและการพัฒนา อาศัยกิจกรรมเดิม แต่ทำซ้ำไปซ้ำมา เพื่อให้เกิดเป็นนิสัย และความซื่อสัตย์สุจริตที่เกิดจากใจ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยะเวลา ๑ วัน นั้น สำหรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนนั้น ควรมีการเพิ่มระยะเวลา อาจเป็น ๓ วัน ๕ วัน หรือ ๗ วัน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของช่วงวัย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้มีเวลาได้เรียนรู้เพิ่มเติมมากขึ้น

๒) กิจกรรมที่ต้องปลูกฝังความซื่อสัตย์ต้องเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง ทำซ้ำไปซ้ำมา จนเกิดเป็นนิสัยและต้องทำด้วยใจ โดยมีครูสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงในเชิงบวก

๓) กิจกรรมที่ดีแล้ว เช่น การแบ่งกลุ่มสี่ การทำความสะอาด เป็นต้น โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยั่งยืน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตนักเรียนไปพร้อมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นไปด้วย

๓. ควรดำเนินการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดแตกต่างกัน และนำเอานวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ให้สอดคล้องกับขนาดของกลุ่มเป้าหมาย

๔. โรงเรียนต้องจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกภาคเรียน และทำการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม โดยมีแนวการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ:

พระไตรปิฎกภาษาไทย. (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). ทีฆนิกาย ปาฎีกวรรค อรรถกถา.
 พระไตรปิฎกภาษาไทย. (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). สังยุตตนิกาย ชันธวรรค เล่มที่ ๑๗.
 พระไตรปิฎกภาษาไทย. (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). อังคุตตรนิกาย ติกนิบาตร เล่มที่ ๒๐.
 พระไตรปิฎกภาษาไทย. (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่มที่ ๒๕.

(๑) หนังสือ:

โกวิท ประวาลพุกฤษ. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:

๒๕๔๓.

ชยสาโรภิกขุ. “โหลหนึ่งก็ถึง: คุณธรรม ๑๒ ประการ” เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถีพุทธโรงเรียน

ทอสี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด. ๒๕๕๑.

ทิตนา เขมมณี. การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: โครงการ

พัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนัก

นายกรัฐมนตรี. ๒๕๔๐.

บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ:ชมรมเด็ก. ๒๕๔๗.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การพัฒนาการคิด. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง. ๒๕๕๑.

ประเวศ วะสี. วิสัยทัศน์ของกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิชาการ.

๒๕๔๒.

ปรีดี เกษมทรัพย์. “หลักสูตรคือหลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ”. อนุสรณ์งานพระราชทาน

เพลิงศพ ดร.สมศักดิ์ สิงห์พันธ์ (ม.ป.ท.). ๒๕๒๖.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. แนวคิดทฤษฎีการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา.

๒๕๕๓.

แผนการศึกษาแห่งชาติ ปีพ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ๒๕๖๐

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). ธรรมบุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.

กรุงเทพมหานคร: ๒๕๔๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

๒๕๔๖.

วัฒนาพร ระจับทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: คอมพิวเตอร์
กราฟฟิต. ๒๕๔๒.

สิทธิโชค ศรีเจริญ. “หลักสุจริตในการปฏิบัติตามสัญญาประกันภัย”. วารสารกฎหมาย ๗. ๒๕๒๕.
สุนีย์ ภูพันธ์. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์. ๒๕๔๖.
สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์. ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: พริก
หวานกราฟฟิต. ๒๕๔๓.

สุนันทา พรหมบุญ และคณะ. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ๒๕๔๐.

สุวิมล ว่องวานิช. อ้างถึงใน “เอกสารการสอน”. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
๒๕๕๑.

“เอกสารการสอน”. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๑.

เอกสารแนวทางการพัฒนา. การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. พุทธศักราช ๒๕๕๑.

(๒) วิทยานิพนธ์:

กฤตรินทร์ นิมทองคำ. “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนเซนโยเซฟคอนเวนต์”. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์. ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๕๒.

ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี. “การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรม
การเรียนรู้ ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดชัยภูมิ”. สารนิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ๒๕๔๙.

ดวงพร ปวงมาลา. “การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของครูในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษา
อำเภอเถิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๒”. วิทยานิพนธ์.
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น. ตุลาคม ๒๕๕๗.

นัทธ์หทัย ปัญเจริญ. งานวิจัย. “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนโดยการลง
มือปฏิบัติ”. วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีธนาพานิชยการ จังหวัดเชียงใหม่. ๒๕๕๒.

นัทธ์หทัย ปัญเจริญ. งานวิจัย. “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนโดยการลง
มือปฏิบัติ”. วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีธนาพานิชยการ จังหวัดเชียงใหม่. ๒๕๕๒.

นายเพชร แสงเพชร. “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลัก
อิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ ๑ กรุงเทพมหานคร”

งานวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๘.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น. ๒๕๔๓.

พรสวรรค์ ศรีวรกุล. “การจัดกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน เรยีนาเชลี จังหวัดเชียงใหม่”.

วิทยานิพนธ์. ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

๒๕๔๗.

พระวิชัย โกวิท (จันทราศรี). “การจัดการเรียนการสอนสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม”

วิทยานิพนธ์. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๔.

พระอำนาจ อุดกามา (น้อยนิล). “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนศึกษา

สงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์. พุทธศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

พิริยา นิลมาต. “ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์. ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ๒๕๕๐.

รัชณี โภชนาธาร. “กระบวนการบริหารจัดการกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน:

กรณีศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด”. รายงานการวิจัย. ทุน

สนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. สำนักงานจัดการองค์

ความรู้. ๒๕๔๘.

สมศักดิ์ ลาดี. “การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๒.

สมาน ชาลีเครือ. “ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเชิงสังคมกับความซื่อสัตย์”. รายงานการวิจัย.

สำนักวิจัย. วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. ๒๕๕๑.

สุนทรี จุงวงศ์สุข. “ศึกษาการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิต

สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”.

วิทยานิพนธ์. ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

๒๕๔๗.

สุบรรณ ไชยลาภ. “คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเชียง
ขวัญพิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด”. **การศึกษาค้นคว้าอิสระ**. การศึกษามหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๕๔.
โอภาส ยติกร. “ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชน
บ้านประโดก โคกไผ่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสุรนารี. ๒๕๔๗.

(๓) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นายวรพงษ์ เถาว์ชาติ. เจ้าหน้าที่พัฒนางานวิจัยโรงเรียนรัตนานิเบศร์.

สัมภาษณ์ นายภราดร สังข์รัตน์. รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมานุสรณ์, หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน
กิจการนักเรียน.

สัมภาษณ์ นายณรงค์ศักดิ์ สันทัดเลาชา. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนศรีบุญยานนท์.

๒.ภาษาอังกฤษ

Baker. The Effects of Community Resources Base Law Curriculum Up on the
Attitudes and Knowledge of Senior High School Social Studies Students.
Dissertation. February 7 2001.

Burks, Lindea Carol, The use of writing as a means of teaching eight grade students
to use executive processes and heuristic strategies to solve mathematics
problem. Dissertation abstracts international. 54. 4019A - 4020A. 1994.

J.F O' Cornor. Good Faith in International Law. Aldershot Dartmouth Publishing
Company Limited 1991.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W, Determinining Sample Size for Research
Activities, Educational and Psychological Measurement. v. 30. 1970.

Satterlee, Loving-kindness Meditation. Malaysia: Buddha Dharma Education
Association Inc. 2001.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง แบบประเมินมีทั้งหมด ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของนักเรียนมี ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบประเมินคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ถ้านักเรียนพิจารณาว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตาม
พฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คุณลักษณะด้านความ
ซื่อสัตย์สุจริตที่ปฏิบัติจริง” ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้

๕ หมายถึง ทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้นบ่อยที่สุด

๔ หมายถึง ทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้นบ่อย

๓ หมายถึง ทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้นปานกลาง

๒ หมายถึง ทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้นน้อย

๑ หมายถึง ทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้นน้อยมาก

ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากนักเรียน ให้ตอบแบบประเมินที่แนบมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
และให้ตอบแบบประเมินทุกข้อ

(..........)

พระสุรียน กตทีโป (ทับไชติ)

นิสิตหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๑

ตอนที่ ๑ ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

หญิง ชาย

๒. อายุระหว่าง

๑๒ - ๑๕ ปี ๑๖ - ๑๘ ปี อื่นๆ ระบุ.....

๓. วุฒิการศึกษาทางธรรม

๓.๑ ธรรมศึกษา ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท ธรรมศึกษาชั้นเอก

๓.๒ เปรียญธรรม ป.ธ. ๑-๒-๓ ป.ธ. ๔-๖ ป.ธ.

๗ - ๙

๔. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ มัธยมศึกษาปีที่ ๓

ตอนที่ ๒ แบบประเมินคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ด้านขวามือ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๕ มากที่สุด	๔ มาก	๓ ปานกลาง	๒ น้อย	๑ น้อยที่สุด
๑.ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางกาย					
๑.๑ ทำการบ้านหรือรายงาน และการสอบด้วยตนเอง					
๑.๒ รักและดูแลสุขภาพตนเอง เป็นอย่างดี					
๑.๓ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยความซื่อตรง					
๑.๔ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน					
๑.๕ นักเรียนปฏิบัติตนมีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ					
๒.ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางวาจา					
๒.๑ นักเรียนไม่ผิดคำพูด(รักษาคำพูด)ของตนเอง					
๒.๒ นักเรียนไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง					
๒.๓ นักเรียนไม่พูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก					
๒.๔ นักเรียนไม่พูดคำหยาบคายสกปรกเสียหาย					
๒.๕ นักเรียนไม่พูดเพื่อจ้อ ไร้สาระ เลื่อนลอย					

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	๕ มากที่สุด	๔ มาก	๓ ปานกลาง	๒ น้อย	๑ น้อยที่สุด
๓.ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ตนเอง” ทางใจ					
๓.๑ นักเรียนเป็นคนไม่ละโมภ ไม่โลภมาก					
๓.๒ นักเรียนเป็นคนรู้จักให้อภัย ไม่พยาบาทปองร้าย					
๓.๓ นักเรียนเป็นคนมีจิตสำนึกในคุณธรรมความดีงาม					
๓.๔ นักเรียนแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิดด้วยการไตร่ตรอง ใคร่ครวญ					
๓.๕ ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด					
๔.ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ทางกาย					
๔.๑ ไม่เอาสิ่งของส่วนรวมมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว					
๔.๒ ไม่ทำลายชีวิต แก่ล้างหรือรังแกคนอื่น					
๔.๓ ไม่ลักทรัพย์ ไม่แย่งชิงลักขโมย ไม่เอารัดเอาเปรียบ					
๔.๔ ไม่ล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น					
๔.๕ ไม่เห็นแก่ตัว มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์คนอื่น					
๕.ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ทางวาจา					
๕.๑ พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมความสามัคคี					
๕.๒ พูดแต่คำสุภาพนุ่มนวลควรฟังกับทุกคน					
๕.๓ พูดบอกแจ้งค่าใช้จ่ายในการเรียนกับผู้ปกครองตามความเป็นจริง					
๕.๔ พูดแต่คำเป็นประโยชน์ มีเหตุผล ถูกกาลเทศะ					
๕.๕ พูดความจริงต่อเพื่อนและครูด้วยความเอาใจใส่ในความดีงาม					
๖.ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ “ผู้อื่น” ทางใจ					
๖.๑ ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง					
๖.๒ ให้ความเคารพต่อผู้ที่มีอายุมากกว่า					
๖.๓ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
๖.๔ ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย					
๖.๕ คิดให้ คิดเสียสละ มีจิตสาธารณะ					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหาอุปสรรค และ
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ทางกาย ทางวาจา ทางใจ ของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

ปัญหา/อุปสรรคของการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง ทางกาย

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรคของการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง ทางวาจา

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรคของการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง ทางใจ

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง ทางกาย

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง ทางวาจา

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะในการประพฤติปฏิบัติตรงตามความเป็นจริง ทางใจ

.....
.....
.....

ขอเจริญพรทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

(.....
.....)

พระสุรียน กตทีโป (ทับโชติ)

นิสิตหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๖๑

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์การวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัด
นนทบุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู

๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม

๒. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑ ชุด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอเจริญพรมา ณ โอกาสนี้

()

พระสุรียน กตทีโป (ทับโชติ)

นิสิตหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๑

ติดต่อประสานงาน

มือถือ ๐๘-๑๕๗๖ ๑๕๕๐

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัด
นนทบุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี โดย
แนวทางการสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น ๒ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปตามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัด
นนทบุรี

ตอนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปตามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปตามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
วุฒิการศึกษา.....สถานที่ทำงานโรงเรียน.....
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
ประสบการณ์ทำงาน.....ปี ตำแหน่งหน้าที่.....

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ : การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความ
ซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัด
นนทบุรี ดังนี้

ข้อที่ ๑ ท่านคิดว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี จะส่งผล
ให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อนักเรียนในโรงเรียนของท่าน ได้อย่างไร ?

ความคิดเห็น ๑) ทางกาย.....
.....
.....

ความคิดเห็น ๒) ทางวาจา.....
.....
.....

ความคิดเห็น ๓) ทางใจ
.....
.....

ข้อที่ ๒ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี ในโรงเรียนของท่าน

ความคิดเห็น ๑) ทางกาย.....

.....

ความคิดเห็น ๒) ทางวาจา.....

.....

ความคิดเห็น ๓) ทางใจ

.....

ข้อที่ ๓ ท่านมีมาตรการและแนวทางอย่างไร ที่จะช่วยปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมั่นคง และยั่งยืน

ความคิดเห็น ๑) ทางกาย.....

.....

ความคิดเห็น ๒) ทางวาจา.....

.....

ความคิดเห็น ๓) ทางใจ

.....

ข้อที่ ๔ ท่านคิดว่าควรยึดหลักธรรมอะไรมาพัฒนา การบริหารงานและการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนมัธยม ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ได้อย่างไร

ความคิดเห็น ๑) ทางกาย.....

.....

ความคิดเห็น ๒) ทางวาจา.....

.....

ความคิดเห็น ๓) ทางใจ

.....

ผู้วิจัย ขอเจริญพร ที่ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ ในครั้งนี้เป็นอย่างดี

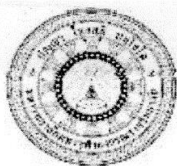
()

พระสุริยน กตทีโป (ทับโชติ)

นิสิตหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๖๑

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ว ๒๑๒ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

กราบเรียน พระอุดมสิทธินายก,ผศ.ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสุริยน ฉายา กตทีโป นามสกุล ทับโชติ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๔๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓
 จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู,ดร. ประธานกรรมการ
๒. พระมหาสมบัติ ธนปญโญ,ดร. กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 ให้จากพระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะใน
 การนำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

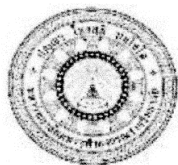
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(พระอุดมสิทธินายก,ผศ.ดร.)

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ว ๒๑๒ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระครูโอภาสนนทกิตติ,ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสุริยน ฉายา กตทีโป นามสกุล ทับโชติ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๔๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓
 จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. พระมหาสมบัติ ธนปญโญ,ดร.	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 ให้จากพระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะใน
 การนำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

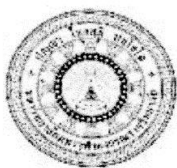
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(พระครูโอภาสนนทกิตติ,ดร.)

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ว ๒๑๒ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสุริยน ฉายา กตทีโป นามสกุล ทับโชติ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๔๓ นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ.ดร. ประธานกรรมการ
๒. พระมหาสมบัติ ธนปัญญา.ดร. กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

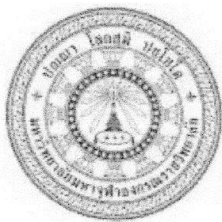
ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์)

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๘๓

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
 เรียน ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสุริยน ฉายา กตทีโป นามสกุล ทับโชติ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๔๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษ ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของ
 นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓
 จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. พระมหาสมบัติ ธนปัญญา,ดร.	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ ให้จาก
 พระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไป
 ปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนath)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษ

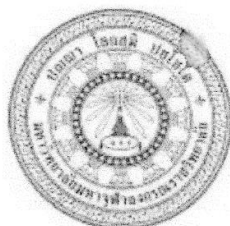
ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง)

วันที่ ๒๕/๑๒/๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๘๓

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๔
 โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
 เรียน ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสุริยน ฉายา กตทีโป นามสกุล ทับโชติ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๔๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาด้านบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของ
 นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓
 จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู่,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. พระมหาสมบัติ ธนปัญญา,ดร.	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ ให้จากท่าน
 เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
 เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาด้านบริหาร

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์)
 วันที่ ๒๕.๑๒.๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๙๙

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

กลุ่มบริหารงานวิชาการ
เลขที่รับ ๐๖๐/๖๒
วันที่ - ๘ มี.ค. 2562
เวลา ๐๙.๓๐ น. มอบหมาย ดร.เกษม แสงนันท ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

โรงเรียนศรีบุญยานนท์
เลขที่รับ ๐๐๓๒/๖๒
วันที่ 7 มี.ค. ๖๒
เวลา 10.10 น

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีบุญยานนท์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย พระสุริย น ฉายา กตทีโป นามสกุล ทับโชติ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๔๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของ
นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓
จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอ ผู้อำนวยการ
ครอบ
 ฝ่ายกิจการผู้เรียน
 วิชาการ
 งานประชาสัมพันธ์
 ฝ่ายบริหารทั่วไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

ทราบ
 เห็นชอบ
 อนุญาต
 อนุมัติ
 อื่นๆ.....
ดร.เกษม แสงนันท
๗ มี.ค. ๖๒

เพื่อโปรดพิจารณา

ดร.เกษม แสงนันท

7/1/62

๕

7 มี.ค. ๖๒

๕

๗ มี.ค. ๖๒

17.๐๐ น.

ดร.เกษม แสงนันท

(ดร.เกษม แสงนันท)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ดร.เกษม แสงนันท
๗ มี.ค. ๖๒

๘ มี.ค. ๖๒

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระสุริยน กตทีโป (ทับโชติ)
- เกิด : วันจันทร์ที่ ๒๔ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๒๙/๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลสากเหล็ก อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร
- การศึกษา : พธ.บ. (เศรษฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุปสมบท : วันเสาร์ที่ ๓ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๖
- สังกัด : วัดจันทร์ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- ตำแหน่งหน้าที่ : ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดจันทร์ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
: ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- ปีที่เข้าการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๐
- ปีที่จบการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๗ หมู่ ๖ วัดจันทร์ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐
- เบอร์โทรศัพท์ : ๐๘-๙๒๓๔ ๖๒๘๒ , ๐๘-๑๕๗๖ ๑๕๕๐